

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 65 · 12. april
Sesjonen 2017–2018

Møte torsdag den 12. april 2018 kl. 10

President: Tone Wilhelmsen Trøen

Dagsorden (nr. 65):

1. Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Endringer i vegtrafikkloven (køyretøykontroll og fartsskrivar) og samtykkje til godkjenning av vedtak nr. 122/2016 i EØS-komiteen om innlemming i EØS-avtala av forordning (EU) nr. 165/2014 (Innst. 167 L (2017–2018), jf. Prop. 8 LS (2017–2018))
2. Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Endringer i vegtrafikkloven (køyretøykontroll og fartsskrivar) og samtykkje til godkjenning av vedtak nr. 122/2016 i EØS-komiteen om innlemming i EØS-avtala av forordning (EU) nr. 165/2014 (Innst. 168 S (2017–2018), jf. Prop. 8 LS (2017–2018))
3. Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentant Bjørnar Moxnes om tiltak mot seksuell trakassering og Representantforslag fra stortingsrepresentantene Freddy André Øvstegård, Kari Elisabeth Kaski, Mona Lill Fagerås og Solfrid Lerbrekk om kamp mot seksuell trakassering (Innst. 208 S (2017–2018), jf. Dokument 8:71 S (2017–2018) og Dokument 8:75 S (2017–2018))
4. Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Håndteringen av omorganiseringen i SSB (Innst. 199 S (2017–2018))
5. Innstilling fra næringskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Per Espen Stoknes, Espen Barth Eide, Rigmor Aasrud og Else-May Botten om fjerning av gjenværende barrierer mot grønnere offentlige innkjøp (Innst. 156 S (2017–2018), jf. Dokument 8:100 S (2017–2018))
6. Innstilling fra næringskomiteen om Endringer i lov om avgift til forskning og utvikling i fiskeri- og havbruksnæringen (forvaltningen av Fiskeri- og havbruksnæringens forskningsfond) (Innst. 154 L (2017–2018), jf. Prop. 37 L (2017–2018))
7. Interpellasjon fra representanten Ruth Grung til fiskeriministeren:
«Et av formålene med akvakulturloven er verdiskaping langs kysten. Det er et politisk mål å øke bearbeidingsgraden for å skape flere lønnsomme arbeidsplasser og øke den innenlandske verdiskapingen. Det planlegges nå å igangsette slakteribåter som etter slakting skal direktelevere til kontinentet. Dette vil kunne medføre at investeringer i arbeidsplasser knyttet til slakterivirksomhet og innenlandsk bearbeiding, settes under press. Dersom vi kommer i den situasjon at disse båtene skal opereres med utenlandsk mannskap, levere direkte på kontinentet og

på sikt muligens ha utenlandsk eierskap, er det lite motivasjon for kommuner til å stille sjøareal til disposisjon når det gir så få arbeidsplasser. Det er planlagt 1–2 slaktefartøy.

Bør ikke konsekvensene evalueres før det eventuelt gis nye tillatelser, slik at vi sikrer større verdiskaping og norske arbeidsplasser?»

8. Referat

Presidenten: Representantene Martin Kolberg, Inga-lill Olsen, Ruth Grung, Grunde Almeland, Øystein Langholm Hansen, Solfrid Lerbrekk, Åslaug Sem-Jacobsen, Heidi Greni, Jorodd Asphjell og Stein Erik Lauvås, som har vært permittert, har igjen tatt sete.

Det foreligger tre permisjonssøknader:

- fra representanten Bjørnar Moxnes om omsorgspermisjon torsdag 12. april
- fra representantene Svein Roald Hansen og Heidi Nordby Lunde om permisjon i dagene 18. og 19. april, begge for å delta på reise med EFTA-parlamentarikerkomiteene til Argentina og Uruguay

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknadene behandles straks og innvilges.
2. Følgende vararepresentanter innkalles for å møte i permisjonstiden:
For Oslo: Mads Kirkebirkeland og Seher Aydar
For Østfold fylke: Arve Sigmundstad

Presidenten: Seher Aydar er til stede og vil ta sete.

Representanten Olaug V. Bollestad vil fremsette et representantforslag.

Olaug V. Bollestad (KrF) [10:01:15]: På vegne av representantene Kjersti Toppe, Nicholas Wilkinson og meg selv vil jeg framsette et forslag om at maksimalt antall prikker før inndragning av bevilling skal være åtte, ikke tolv.

Presidenten: Forslaget vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Før sakene på dagens kart tas opp til behandling, vil presidenten opplyse om at møtet om nødvendig fortsetter utover kl. 16, til dagens kart er ferdigbehandlet.

Etter ønske fra transport- og kommunikasjonskomiteen vil presidenten foreslå at sakene nr. 1 og 2 blir behandlet under ett.

– Det anses vedtatt.

Sak nr. 1 [10:01:58]

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Endringer i vegtrafikkloven (køyretøykontroll og fartsskrivar) og samtykkje til godkjenning av vedtak nr. 122/2016 i EØS-komiteen om innlemming i EØS-avtala

av forordning (EU) nr. 165/2014 (Innst. 167 L (2017–2018), jf. Prop. 8 LS (2017–2018))

Sak nr. 2 [10:02:22]

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Endringer i vegtrafikkloven (køyretøykontroll og fartsskrivar) og samtykkje til godkjenning av vedtak nr. 122/2016 i EØS-komiteen om innlemming i EØS-avtala av forordning (EU) nr. 165/2014 (Innst. 168 S (2017–2018), jf. Prop. 8 LS (2017–2018))

Presidenten: Etter ønske fra transport- og kommunikasjonskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det – innenfor den fordelte taletid – blir gitt anledning til seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Kirsti Leirtrø (A) [10:03:21] (ordfører for sakene): Det er lange overskrifter til sakene.

Sakene dreier seg om endringer i vegtrafikkloven. Dette er først og fremst en oppfølging av Stortingets behandling av Prop. 144 S for 2015–2016, om å innlemme kjøretøydirektiver i EØS-avtalen. Dette krever endringer i vegtrafikkloven. Hensikten er også å få modernisert reglene om godkjenning og tilsyn, uavhengig av kravene etter EØS-avtalen.

Forordningen regulerer fartsskrivere i tunge kjøretøy for å kontrollere etterlevelsen av kjøre- og hviletidsbestemmelsene for yrkessjåfører. Å redusere forekomsten av overtredelser av kjøre- og hviletidsbestemmelsene er viktig, både for å verne sjåførene og for å øke trafikksikkerheten. Men det er også viktig for å fremme like konkurransevilkår. Vi vet at vår transportnæring er under et særskilt press fra utenlandske transportører. En bør også bestrebe seg på å redusere de administrative kostnadene for transportforetakene og kontrollmyndighetene med forenkling.

Forordningen gjelder også tredje generasjons farts-skrivere som skal kunne kobles sammen med satellittnavigering og ITS-teknologi.

En samlet komité fremmer samtykke til godkjenning av vedtak nr. 122/2016 om innlemming i EØS-avtalen. Saken har også vært på høring i utenriks- og forsvarskomiteen, som slutter seg til transportkomiteens utkast til innstilling.

Når det gjelder de økonomiske og administrative konsekvensene av dette, lar det seg ikke konkret tallfes-

te. I proposisjonen står det at dette vil bli klargjort i forbindelse med fastsetting av forskrift.

Mindretallet, Arbeiderpartiet og Senterpartiet i dette tilfellet, har valgt å lytte til høringsinstansene, som er bekymret for konsekvensene av endringene når det gjelder gebyr for kontroll langs vei og gebyr for verkstedsgodkjenning. Mindretallet mener også at det er uheldig at de som i dag har godkjenning, kan miste den som følge av nytt regelverk. Selv om det innføres en overgangsordning, velger vi å lytte til de høringsvarene som påpeker at det kan få utilsiktede konsekvenser.

Jeg tar dermed opp mindretallsforslagene, nr. 1–3, og anbefaler innstillingen fra en enstemmig komité.

Presidenten: Representanten Kirsti Leirtrø har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Solveig Sundbø Abrahamsen (H) [10:06:37]: Høgre støttar innstillinga slik ho ligg føre, både stortingsvedtaksdelen og lovdelen. Forslaget fører til auka kontroll med at køyretøya som er ute på vegane, både norske og utanlandske, oppfyller krava til sikkerheit og miljø. Dette fører til tryggare ferdsel langs norske vegar.

Då Stortinget vedtok Prop. 144 S for 2015–2016 i november 2016, gav Stortinget samtykke til godkjenning av EØS-komiteen si avgjerd om å innlemme tre direktiv om felles reglar for teknisk kontroll av køyretøy i EØS-avtala. Direktiva har som felles føremål å styrkje kontrollen med at krava til sikkerheit og miljø er oppfylte under bruk. For å gjennomføre direktiva i norsk rett krevst det endringar i forskrifta til vegtrafikklova om kontroll langs veg og av køyretøyverkstader.

Endringsforslaga som Samferdselsdepartementet legg fram, gjev myndigheitene betre moglegheiter til å kontrollere bransjen og hindre ulovleg arbeid på motorvogn. Lovforslaget inneheld ei endring av § 32 i vegtrafikklova, som fastset at brot på køyre- og kviletidsreglane som blir avdekt i Noreg, kan bli sanksjonert i Noreg, uavhengig av kva land brotet fann stad i, og at dette òg gjeld for føretak. Det gjev tryggare vegar.

Vidare handlar forslaget om nye forskrifter om godkjenning, kompetanse og tilsyn med verkstader som gjennomfører periodisk kontroll av køyretøy, og nye krav til kompetanse, habilitet og vandel for kontrollørane og teknisk leiar, både i kontrollorgana og på verkstaden. Forslaget gjeld òg heimel for godkjenning av og tilsyn med opplæringsinstitusjonar som skal utdanne kontrollpersonell, og krav til kompetanse hos dei som skal godkjenne og føre tilsyn.

Samferdselsdepartementet legg òg fram forslag til endringar i vegtrafikklova om fartsskrivarar.

Hovudføremålet med den nye forskrifta er å redusere talet på lovbrot, betre trafikksikkerleiken, verne sjåføra- ne og fremje like konkurransevilkår.

Forslaga nr. 1 og 2, frå Arbeidarpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, gjev inntrykk av at forslaget frå regjeringa òg inkluderer å innføre gebyr. Ingenting i proposisjonen gjer at Stortinget no vedtek innføring av gebyr, og det ligg heller ikkje føre planar om å innføre slike gebyr. Det som blir føreslått i Prop. 8 LS for 2017–2018, er at Vegdirektoratet blir gjeve forskriftsrett til å kunne gje pålegg om gebyr. Denne moglegheita blir avgrensa til berre å gjelde sjølvkost, altså meirkostnaden ved godkjenning av nye verkstader. Høgre synest det verkar fornuftig at Statens vegvesen blir gjeve moglegheit til å ta betalt for kostnadene dei har knytte til dette.

Det blir ikkje lagt opp til å gje pålegg om gebyr ved verken ordinær kontroll eller kontroll langs veg, men berre ved godkjenning av nye verkstader.

Forslag nr. 3, frå dei same partia, refererer til dei nye EU-krava til kompetanse hos kontrollørane. Dagens kontrollørar og tekniske leiarar vil få krav om å gjennomgå etterutdanning som ei følgje av dei nye kompetansekrava som direktivet fastset. Dette er nødvendig for å gjennomføre EU-direktivet.

Når EU vedtek strengare krav, har me tre alternativ:

- Nokre krav må me implementere.
- Nokon krav treng me ikkje implementere.
- Nokre krav er rett og slett fornuftige, og dei ønskjer me å implementere – slik som dette godkjenningskravet.

Det er ikkje slik som Arbeidarpartiet gjev inntrykk av, at bilverkstader og deira tekniske leiarar som i dag har godkjenning til å utføre periodisk køyretøykontroll, blir «avskilta» – som om det er noko som skjer over natta, straks dei nye krava trer i kraft.

Kontrollorgana og teknisk leiar/kontrollør vil bli gjevne rimeleg med tid til å innrette seg på å gjennomføre ei slik tilpassa opplæring. Statens vegvesen vil utarbeide forslag til overgangsordningar. Det blir ein lang overgangsperiode, slik at dei som allereie er kontrollørar, skal ha minst mogleg belastning. Opplæringa av dagens kontrollørar vil vere ei redusert utgåve samanlikna med den opplæringa nye kontrollørar må ta. Bransjen sjølv er positiv til ordninga.

Det er jo i interessa til alle seriøse verkstader at det blir stilt krav til oppdatert kunnskap, kompetanse og kvalitet. Det ville vere ein merkeleg praksis at ein skulle kunne få ei godkjenning til evig tid, når me lever i ei verd der teknologien utviklar seg lynraskt, ikkje minst på køyretøy. Då er det klart at òg kompetansekrava må endrast og tilpassast for å sikre trygge vegar.

Høgre støttar difor innstillinga slik ho ligg føre, utan endringar.

Siv Mossleth (Sp) [10:11:43]: Stortinget har sagt ja til kjøretøykontrolldirektiver tidligere, og nå kommer lov-

endringer som gjelder kontroll langs vei og av kjøretøyverksteder. Endringene i vegtrafikkloven gjelder også fartsskrivere og kjøre- og hviletid.

Senterpartiet ønsker helt klart å støtte opp om den seriøse norske transportnæringen, og tidligere har vi eksempelvis gått inn for å redusere kabotasjekjøringen, uten å ha fått regjeringen med på det. Vi har etterlyst effektive reaksjoner for å stoppe useriøse transportører, eksempelvis ved bruk av stans, tvangsmulkt og hyppigere kontroller. Vi ønsker å verne sjåførene og trafikksikkerheten og å luke ut de useriøse for å fremme like konkurransevilkår.

Komiteens medlemmer fra regjeringspartiene merket seg heldigvis det alternative forslaget der vi ber regjeringen om ikke å innføre gebyr for kjøretøykontroll langs vei, og forslaget om ikke å innføre gebyr for godkjenning av verksteder som gjennomfører periodisk kjøretøykontroll. Det var de forslagene som representanten Leirtrø tok opp. De sier at gebyrene skal være ved godkjenning av nye verksteder. Regjeringspartiene mener at det ikke foreslås å innføre slike gebyrer som vi viser til, og at det ikke foreligger planer for det. Men i Prop. 8 LS, på side 8, likestiller departementet lov hjemmelen for eventuelt å fastsette forskrift om gebyr for godkjenning og tilsyn med kontrollorganer, verksteder mv. med kontroll langs vei.

Våre erfaringer er at regjeringen gjerne innfører gebyr og avgifter, og det første jeg rent umiddelbart tenker på, er eksempelvis dødsavgiften, luftfartsavgiftene og flyseteavgiften, som slår veldig skjevt ut for kortbanenettet. Derfor syntes vi at det var nødvendig å komme med den typen presiseringer, slik at folk ikke opplever å måtte betale gebyr for å bli stoppet langs veien.

Ellers håper jeg at det blir gitt ressurser og lagd ordninger som gjør at useriøse transportører kan stoppes, og at det blir gjort bruk av den muligheten at om lovbrudd er blitt gjort i andre land, kan det straffes, og man kan stoppes i Norge. Det vil være med på å gjøre det lettere for den seriøse norske transportnæringen, som er under et veldig sterkt press.

Senterpartiet stemmer selvfølgelig for de forslagene som vi har vært med på å fremme, og for det som komiteen i sin helhet har gått inn for.

Arne Nævra (SV) [10:15:43]: Jeg skal innrømme at SV har vært litt i tvil i denne saken, men vi har nå konkludert, etter nøye vurdering, med å støtte mindretallet og være en del av mindretallsinnstillingen.

Kjøretøykontroller er veldig viktig, både for trafikksikkerhet og for miljø. Det er åpenbart. Likevel tilhører altså SV mindretallet, sammen med Arbeiderpartiet og Senterpartiet, i denne saken. Alt i dag kan kontrollmyndighetene holde igjen trafikkfarlige kjøretøy, kjøretøy

som har alvorlige mangler. De kan avskiltes på stedet, og det kan gis mangler – mangellapper, som vi sa.

Det synes også merkelig at staten skal ta gebyr for noe staten selv på et vis pålegger, men først og fremst reagerer vi på at kravene til bilverksteder får tilbakevirkende kraft. Ja, ny teknologi er i rivende utvikling, og verkstedene må fornye seg og oppdatere seg. Det er helt åpenbart. Men jeg trodde kanskje at Høyre hadde mer tro på markedskreftene her, sånn at gode kunnskaper og kompetanse hos verkstedene ville ha konkurransefordeler, at de ville vinne i konkurransen, og dermed ville hele bransjen på et vis oppdatere seg og få høyere kompetanse. Det er våre viktigste poenger, og jeg vil anbefale de forslagene der SV er medforslagsstiller.

Jon Gunnes (V) [10:17:37]: Vi har egentlig hatt en fantastisk utvikling når det gjelder f.eks. antallet døde i trafikken de siste årene. Vi har ikke nådd nullmålet, men det går stadig nedover. Et av de tiltakene som har vært med på å skape denne situasjonen, er selvfølgelig at vi har strenge kontroller av kjøretøyene som skal ut på veien, og vi er også flinke til å kontrollere kjøretøyene når de er ute i trafikken.

Det er hvilken kompetanse både de verkstedene som skal gjøre denne EU-kontrollen, og de folkene som skal stå på kontrollplassene og ta imot disse kjøretøyene, skal ha, vi behandler her i dag. Da er det meget viktig at vi setter dette ut i livet nå, og jeg håper virkelig at dette kan være med på å bedre situasjonen enda mer.

Så hører jeg at enkelte partier i denne salen er skeptiske til at man har en forskriftsrett til eventuelt å kreve noen gebyrer. Det forundrer meg lite grann når jeg hører at Arne Nævra fra SV sier at han har vært i tvil. Det hjelper ikke under avstemningen, da er det enten for eller imot. Det er ikke så ofte vi hører fra SV at bilistene ikke skal betale for den tjenesten som ytes dem, verken for kontroller eller for verkstedbehandlingen – det er faktisk de som skal betale, og kanskje ikke rett over skattedelen.

Jeg tror regjeringen nå har lagt seg på en veldig fornuftig ordning ved at man kan ta selvkostgebyr for nye oppgraderinger og nye verksteder, når de skal etableres. Vi må være sikre på at de er i forskriftsmessig stand til å utføre oppgaven. Vi kan ikke lempe på de kravene.

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [10:20:25]: Det å ha gode, ryddige forhold i transportbransjen er viktig. Det å sørge for at en har en del felles regler som er kontrollerbare for myndighetene, er en del av det å sikre konkurransen. Fartsskrivere om bord i kjøretøy er med på å sikre at en overholder kjøre- og hviletidsbestemmelsene. Men en må samtidig kontrollere dette fordi en vet at noen forsøker å bryte reglene for å skaffe seg en fordel i markedet. Hvis det er kjeltringene som vinner fram,

ødelegger man hele markedet, og man sørger for at de seriøse ikke er levedyktige. Det er ikke en utvikling vi vil ha.

På samme måte er det med trafikksikkerhet. Det å sørge for at kjøretøyene er i god stand, at de som driver med transport, bruker penger på å investere i kjøretøyene og ikke sliter dem ut i håp om å kunne tjene mer penger, er også en viktig del av dette. Men også for private husholdninger, som har bil for transport til og fra jobb, o.l., må vi sørge for at sikkerhetsaspektet blir ivaretatt, at de kravene vi har til at kjøretøyene skal være i stand, også blir sjekket. Derfor er EU-kontroll en viktig del av den jobben.

De regelendringene som her foreslås, handler nettopp om at vi skal ha hjemler og regler som gjør at vi både kan sikre arbeidet med fartsskrivere og kontrollere at verkstedene som fikser og sjekker bilene våre, er i god stand. Jeg mener dette er viktig og riktig.

Når det gjelder kontroll langs veiene, har vi cirka fire-doblet kontrollvirksomheten under dagens regjering. Det er med på å sikre tryggere kjøretøy, men det er også med på å sikre bedre konkurranse. Så når Senterpartiet kritiserer oss og gir inntrykk av at alt er ille og galt, også i denne saken, bare minner jeg om den innsatsen som faktisk er gjort, de reglene som faktisk er endret, og de økte bevilgningene som faktisk har kommet.

Så skal vi bruke enda mer ressurser og være enda smartere i måten vi gjennomfører disse kontrollene på. Det er ved å sørge for at man driver risikobasert kontroll, der alle de som historisk sett pleier å ha alt i orden, får lov til å slippe unna, mens de som man har hatt problemer med før, eller som gir grunn til å tro at noe er galt, blir stoppet for kontroll. Det er bra for dem som har veien som arbeidsplass, og det gjør også at kontrollørene kan bruke tiden sin der risikoen for samfunnet er størst. Derfor jobbes det med både å ta enda bedre i bruk de verktøyene som har kommet de siste årene, slik som VADIS, som har blitt digitalisert, og å koble seg opp mot utenlandske databaser, slik at vi har mer informasjon både om norske og om utenlandske kjøretøy.

Det har kommet tre forslag fra opposisjonen, som gir inntrykk av at nå skal alt bli dyrt og mye verre. Jeg kan bare avkrefte det. Alle de tre forslagene er egentlig helt unødvendige, for regjeringen har ikke planlagt å gebyr-finansiere kontroller langs veien. Det er meningsløst å fremme forslag som skal stoppe noe som ikke er planlagt å innføre. Men det er riktig at det ligger en hjemmel for at en i framtiden, hvis det er nødvendig, kan ha gebyr på de kjøretøyene som har så store feil og mangler at de krever masse ekstraarbeid, og rett og slett ha en kostnadsdekning på det. Det er egentlig innrettet mot alle dem som ikke har gjort jobben selv, som ikke har fikset kjøretøyene, de skal ikke bare nærmest kunne lempe en

EU-kontroll over på det offentlige. Vi har ikke planlagt å ta dette i bruk nå, men denne hjemmelen åpner for det. Jeg trodde – i hvert fall inntil nå – at alle i denne salen mente at de som ikke ivaretar kjøretøyene sine, de som bruker teknisk dårlige kjøretøy i konkurranse i markedet, faktisk både bør bøtelegges og gjerne avskiltes og det som verre er. Jeg tror fortsatt at vi egentlig er enige om det – forslaget fra opposisjonen til tross.

Det samme gjelder gebyr for verksteder. Ingen eksisterende verksteder skal få gebyr. Det handler om dem som skal komme inn i markedet, og som må godkjennes for første gang. Der vil det komme et gebyr. Men vi snakker altså om tusenlapper, ikke noe mer enn det.

På samme måte er det viktig å sørge for at kontrollørene våre er kompetente. Den teknologiske utviklingen skjer stadig raskere, og det å sørge for at de som kontrollerer våre kjøretøy, henger med i svingene, er viktig. Men det er også viktig at alle de som har lang erfaring, ikke over natten blir stilt nye krav til. Derfor er det en lang overgangsordning for dette. Mye av den kunnskapen de må tilegne seg i løpet av overgangsordningen, kan de få gjennom databasert læring. Noe av det må skje fysisk, ved at man rett og slett praktisk skal jobbe og vise at rutinene er i tråd med slik det skal være. Men dette er et veldig lite antall timer, og vi har brukt mye tid sammen med bilbransjen nettopp for å få til noe som alle sier at de kan leve godt med.

Derfor er de tre forslagene egentlig unødvendige, men jeg forstår bekymringen, og jeg kan hermed bekrefte at dette allerede er ivare tatt uten at forslagene trenger å vedtas.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Siv Mossleth (Sp) [10:25:45]: Senterpartiet er tydelig på at vi ikke ønsker å innføre gebyr for kjørekontroll langs vei, og heller ikke for godkjenning av verksteder som gjennomfører periodisk kjøretøykontroll.

Det som får meg til å undres litt, er det skillet som statsråden prøver å skape mellom gebyr for godkjenning av verksteder og gebyr for kontroll langs vei. På side 8 i proposisjonen er det helt tydelig at det – i samme linje – er åpning for «å fastsette forskrifter om gebyr for godkjenning og tilsyn med kontrollorgan, verkstader mv., og for kontroll langs veg». Det er likestilt i forslaget fra departementet. Jeg klarer ikke å forstå det skillet som statsråden prøver å skape.

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [10:26:58]: Vi har ikke planlagt å ha noe gebyr for kontroll langs vei. Stoppes en for kontroll, skal det ikke koste en noe. Enklere enn det går det ikke an å si det. Det som Senterpartiet her prøver å skape en konflikt rundt, er rett og slett ikke-eksisterende fra regjeringens side. Om Senterpartiet fort-

satt ønsker å lage debatt om det, er det i så fall uten motdebattant, for vi skal ikke ha gebyr for å stoppes for kontroll langs vei – ferdig med det. Vi skal heller ikke ha gebyr for å sørge for at de verkstedene som har eksistert i lang tid – eller som ble opprettet i går, for den saks skyld – blir godkjent. Det er ikke gebyr for det – ferdig med det også.

Jeg registrerer at det lages kunstige konflikter i innlegget som representanten hadde, når hun gir inntrykk av at nå kommer det dødsskatter. Jeg bare minner om at dagens regjering fjernet arveavgiften, som Senterpartiet støttet skulle eksistere, og som tok inn milliarder av kroner til staten. Det er vi som har fjernet de avgiftene som Senterpartiet gir inntrykk av er grusomme.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Sverre Myrli (A) [10:28:19]: La meg bare si – som også saksordføreren fikk fram – at det er en enstemmig komité som står bak innstillingen. Det er et viktig budskap å få. Så uenigheten er kanskje ikke så stor som samferdselsministeren gir inntrykk av. Og det er vel kanskje samferdselsministeren som gjør dette til en større debatt enn det er. Det er bra at regjeringen ikke har planer om å innføre gebyrer som er diskutert fra denne talerstolen. Da er det litt unødvendig av oss å åpne for å ha en hjemmel for at det skal innføres gebyr. Jeg syntes jeg hørte samferdselsministeren si at det kunne bli aktuelt at noen kunne få gebyr i tusenkronersklassen. Da er det kanskje en mulighet for at det blir noe allikevel, men jeg vil si at det er ikke den største saken. Vi er enige om hovedlinjene her, men vi ønsker altså å presisere at vi mener at det ikke er riktig å innføre de gebyrene, hvis det skulle bli aktuelt.

Jeg vil også si noen ord om mindretallsforslag nr. 3. Vi er selvsagt for at bilverksteder og deres tekniske ledere skal ha nødvendig kompetanse, både for å drive bilverksted og for å kunne gjennomføre periodisk kjøretøykontroll. Grunnen til at vi er litt på alerten her, er at vi opp gjennom årene har sett mange forsøk på at bilverksteder og deres tekniske ledere skulle få tredd ned over seg et nytt og uforståelig regelverk. Gjennom lang tid for noen år siden jobbet jeg med den saken. Jeg kan bare nevne som et eksempel et bilverksted i presidentens og min hjembygd, hvor daglig leder hadde drevet bilverksted i over 30 år, tror jeg, som plutselig sto i fare for å miste godkjenningen som bilverksted. Her vil jeg gi ros til samferdselsministeren og til daværende statssekretær Bård Hoksrud, som ordnet opp i det som så ut til å kunne bli et stort problem for mange bilverksteder, altså at de sto i fare for å miste godkjenningen sin.

Så jeg vil bare presisere: De som driver med periodisk kjøretøykontroll, verkstedene og deres tekniske ledere, må selvsagt være oppdatert og ha ny kunnskap. Men vi må også sørge for at det ikke kommer uforståelige regelverk som gjør at folk som har drevet bilverksted i mange år, og som kan dette til fingerspissene, mister livsgrunnlaget sitt og godkjenningen til å drive bilverksted eller til å drive periodisk kjøretøykontroll. Kloke av skade og bært på historiske erfaringer ønsket vi å presisere det.

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [10:31:31]: Jeg har bare behov for å presisere en gang til at når jeg sier at vi ikke skal ha avgift for å bli kontrollert langs veiene, mener jeg at vi ikke skal ha avgift for å bli kontrollert langs veiene. Arbeiderpartiet og Senterpartiet har stadig vekk behov for å skape inntrykk av at noe galt kan skje hvis en bare venter lenge nok. Den formen for svartmalingsstrategi i debatten bidrar veldig lite. Nå har jeg bare sagt det enda en gang for å understreke hvilken politikk vi kommer til å føre.

Til det eksemplet som representanten Myrli tok opp til slutt, nemlig at det var noen gamle verkstedeiere som gjennom lang erfaring hadde bygd opp kompetanse til å fikse bil, men som gjennom nytt regelverk som trådte i kraft i 2013, ville kunne miste godkjenningen: Nettopp det eksemplet burde være med og roe nervene til folk som tror at det her ligger en skjult agenda om å gjøre ting vanskeligere. For det var nettopp dagens regjering som sørget for at det arbeidet som hadde skjedd primært under forrige regjerings vakt, ikke fikk de utslagene som representanten Myrli her påpekte. Så vi har vist at vi har gjort om på problemer som ble skapt av reguleringsivrige politikere fra andre partier, problemer som vi mente var urimelige. Derfor sørget daværende statssekretær Hoksrud og undertegnede for at det ikke fikk de konsekvensene det kunne ha fått.

På samme måte vil vi jobbe på lag med verkstedbransjen og transportbransjen også i årene framover. Vi må sørge for at det er et godt regelverk i bunnen, men at det praktiseres med fornuft, og at det ikke pålegger unødvendige kostnader og restriksjoner på dem som driver ærlig og lovlig. Men vi skal være knallharde mot dem som bryter loven, som driver useriøst, og som ødelegger markedene. Det gjelder både innenfor verkstedbransjen og innenfor transportbransjen. Derfor er det også blitt opprettet en egen krimenhet i Vegvesenet, som nå har ekstra kapasitet til å gå etter kjeltringene, noe som bl.a. har gjort at bilverksteder, transportører og kjøreskoler har fått politietterforskning – fordi vi nå har kapasitet til å ta dem som er kjeltringer. Det betyr ikke at vi alltid klarer å unngå at folk prøver seg, men risikoen for å bli tatt skal være større, og sanksjonene når en blir tatt, skal være strengere.

Siv Mossleth (Sp) [10:34:13]: Jeg skal ikke dra ut denne debatten, men Senterpartiet har, sammen med de andre forslagsstillerne, tydeliggjort at vi ikke ønsker gebyr for kjøretøykontroll langs vei og for godkjenning av verksteder, og at bilverksteders tekniske ledere ikke skal miste godkjenningen. Debatten har fått regjeringspartiene til å forsikre om at de var enige i det, så nå regner jeg med – og anmoder om – at de også stemmer for forslagene våre. Så får vi et fullstendig enhetlig storting bak denne saken.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sakene nr. 1 og 2.

Sak nr. 3 [10:35:05]

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentant Bjørnar Moxnes om tiltak mot seksuell trakassering og Representantforslag fra stortingsrepresentantene Freddy André Øvstegård, Kari Elisabeth Kaski, Mona Lill Fagerås og Solfrid Lerbrekk om kamp mot seksuell trakassering (Innst. 208 S (2017–2018), jf. Dokument 8:71 S (2017–2018) og Dokument 8:75 S (2017–2018))

Presidenten: Etter ønske fra familie- og kulturkomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det – innenfor den fordelte taletid – blir gitt anledning til inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Åslaug Sem-Jacobsen (Sp) [10:36:03] (ordfører for saken): Som saksordfører vil jeg takke komiteen for det som etter hvert ble et ganske omfattende og godt samarbeid i saken. Da representantforslagene inneholder til dels identiske forslag, valgte vi i komiteen å behandle dem i en felles innstilling.

Det er ingen tvil om at det ble heftig da metoo-kampanjen kom for fullt også i Norge – opprop og opprullinger fra ulike yrkesgrupper i media, masse fokus i samfunnsdebatten og i politikken, og ikke minst gikk praten blant folket. Mange, meg selv inkludert, gikk fra å være personer som har tenkt at vi bare må håndtere at seksuell trakassering finnes, og bli sinte – sinte, og også triste, over andres og egne små og store opplevelser gjennom livet som negativt har påvirket mer av karrierevalg, jobbhverdag, organisasjonsmiljøer og studentliv enn det et velfungerende og trygt samfunn burde finne seg i.

Nå vil vi ikke lenger ha det slik. Metoo har satt en ny standard for hvordan mennesker med makt og påvirkning skal oppføre seg. Det som var sosialt akseptert tidligere, er ikke lenger det. Seksuell trakassering får nå større konsekvenser.

Som saksordfører er jeg glad for at vi stortingspolitikere omsider kommer med våre bidrag til lettere å forebygge, bevisstgjøre, veilede og bistå, og ikke minst håndtere og slå ned på, seksuell trakassering. For vi har kommet fram til et forlik der en enstemmig komité fremmer tre konkrete forslag i dag. Det første går ut på å styrke veilednings- og hjelpetilbudet til personer som utsettes for seksuell trakassering. Tilbudet skal ivaretas av Likestillings- og diskrimineringsombudet. Med det andre forslaget vil man sikre at seksualundervisningen i skolen inkluderer grensesetting og respekt for andres grenser. Forebygging er viktig. Det tredje forslaget går ut på å avklare hvordan spørsmål om seksuell trakassering skal tas inn i elevundersøkelser eller andre relevante undersøkelser i skolen. I sum er dette tiltak som vil bevege oss i riktig retning.

Selv om jeg er saksordfører og glad for at partiene er omforent rundt noen tiltak, er jeg noe skuffet på vegne av Senterpartiet. En stund så det ut til at vi hadde sikret et stortingsflertall da Senterpartiet, SV, Arbeiderpartiet og Kristelig Folkeparti sto sammen om å innføre et lavterskeltilbud til dem som blir utsatt for seksuell trakassering, og at dette skulle håndheves fra 2019. Likestillings- og diskrimineringsnemnda skulle da få myndighet til å gi oppreisning og erstatning i saker innenfor diskrimineringslovgivningens område, slik de allerede gjør i diskriminerings saker på grunn av etnisitet, kjønn og funksjonshemming.

Dette var det tiltaket som flest pekte på som det aller viktigste å få på plass da komiteen hadde høring. Etter metoo-kampanjen har naturlig nok LDO opplevd stor pågang av saker som omhandler seksuell trakassering, og Senterpartiet mener LDO er både kapable og kompetente til å bistå personer som er utsatt for seksuell trakassering, slik de er i andre trakasseringssaker. Vi skulle derfor ønske at dette tilbudet kom raskt på plass. Etter et løst forslag i salen i dag kommer tiltaket først i 2020, og jeg må innrømme at jeg er litt skuffet over at Kristelig Folkeparti og regjeringspartiene velger å hale ut dette lavterskeltilbudet, et tilbud som er etterlyst av flere, særlig av dem som jobber på feltet. Det har nok mye å gjøre med at én høringsinstans var imot dette tiltaket – kun én, nemlig NHO, som mente at seksuell trassering er så annerledes fra annen trakassering i arbeidslivet at her må de som varsler, heller gå rettens vei av hensyn til dem det blir varslet mot. Siden ministeren vår på området var raskt ute med å forsvare NHOs syn i saken, har det kanskje blitt vanskeligere å lytte til andre. Jeg trenger

ikke å spekulere mer på det. Lavterskeltilbudet kommer i alle fall på plass i 2020, da vi i Senterpartiet subsidiært kommer til å stemme for det utsettelsesforslaget som har blitt fremmet i dag – senere.

På en dag som denne må jeg glede meg over det vi faktisk får til. Men ennå har vi, etter min mening, en stor jobb å gjøre. Personlig kommer jeg til å reagere og handle helt annerledes enn tidligere når jeg ser, hører om eller opplever seksuell trakassering eller møter folk som fortsatt harselerer med metoo, og det vet jeg at jeg ikke er alene om. Men det er et stykke igjen før vi er i mål. Vi snakker egentlig om temmelig store sosiokulturelle endringer som må til, bl.a. innenfor kulturfeltet og næringslivet. Det ligger et ansvar her på oss politikere. Jeg håper alle her i salen med hånden på hjertet kan si at vi vil gjøre det som trengs.

Presidenten: Vil representanten ta opp forslag?

Åslaug Sem-Jacobsen (Sp) [10:41:15]: Jeg tar opp forslag nr. 1.

Presidenten: Representanten Åslaug Sem-Jacobsen har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Kari Henriksen (A) [10:41:41]: Metoo-kampanjen har ført til et paradigmeskifte, hører jeg mange si, og kanskje har de rett. Men om folkeaksjonen skal føre til varig endring, avhenger det av at vi omsetter dette folkelige engasjementet til politisk handling. Derfor vil jeg gi honnør til Rødt og SV for representantforslagene vi diskuterer i dag. Jeg vil takke de mange som kom på høringen og ga oss viktige innspill, og også saksordføreren for å ha gjort en god jobb.

Saken vi diskuterer, viser at det er forskjeller mellom høyresiden og venstresiden i norsk politikk. Høyresiden mener langt på vei at individet – den enkelte kvinne – selv skal ta ansvar for å unngå å bli trakassert. Eller lederen. Eller mannen. Alle andre enn politikere skal ta ansvar for å forebygge.

Også i denne saken var regjeringas første uttalelser om kampanjen lunken, og responsen var illustrerende: Fiskeriministeren mente kvinner skulle ty til mild vold i form av en god ørefik. Den tidligere kulturministeren ville gjerne diskutere, men var mest opptatt av at filmbransjen måtte ta sitt ansvar på alvor. Statsministeren oppfordret ledere til å sørge for et arbeidsklima som gjorde at folk følte seg trygge.

Det er dessverre ikke overraskende at regjeringa reagerer med å individualisere ansvaret eller skyve det over på andre når det ene regjeringspartiet har programfestet at forholdet mellom kjønn skal «tilpasse seg naturlig i arbeidsliv, fritid og privatliv, uten innblanding av offentlige organer». Millioner av kvinner verden over har

de siste månedene meldt fra om hvordan de synes det går.

Aktiv likestillingspolitikk har brakt oss langt og har hele tida vært sentral politikk for Arbeiderpartiet. Men vi er ikke i mål. Vi går i gal retning. Under denne regjeringa har vi tapt posisjonen som det mest likestilte landet i verden. Fortsatt er makt, kapital og arbeid skjevt fordelt, og menn leder an. I disse strukturene misbruker en del menn makta si. Omfanget av seksuell trakassering som metoo-kampanjen har avdekket, viser at kvinners rett til å bestemme over egen kropp – en rett som er helt grunnleggende for å leve et trygt og godt liv – ikke er reell.

Samtidig er det viktig å huske på at mange av de politiske valgene som egentlig handler om helt andre ting, også har betydning for likestilling og seksuell trakassering. Dette har de fleste høringsinstanser pekt på som vesentlig for å klare å endre noen menns holdninger til kvinner. Regjeringa synes ikke helt å ta inn over seg dette, de svekker politikken på flere områder. Skattepolitikken og svekkelsen av arbeidsmiljøloven virker ulikt på kjønnene. Kvinner taper. En full, fast stilling er like viktig om du er mann eller kvinne, mens regjeringa konsekvent utvider mulighetene for midlertidig ansettelse. Hvorfor er dette viktig i en metoo-sammenheng? Jo, fordi konsekvensene av å si nei til en person som sitter med makta for å avgjøre om du skal få fortsette i jobben, kan være svært alvorlige.

Det burde være åpenbart at trygge stillinger, jevnere fordeling av ressurser og større kjønnsbalanse i makt-konstellasjoner har betydning for omfanget av trakassering. Men arbeidet for økt likestilling og mot seksuell trakassering står dessverre langt nede på regjeringas prioriteringsliste. Det ser ut til at alle andre hensyn vinner fram når valgene skal tas.

Tafsing, maktmisbruk og overgrep kan vi ikke vedta oss bort fra, men vi kan endre strukturer som gjør det mulig for menn i maktposisjoner å ta seg til rette.

Det er fint at det er tverrpolitisk enighet om noen, riktignok få, forslag i dag. Det er likevel grunn til å nevne at Likestillings- og diskrimineringsombudet og likestillingssettene er blitt betydelig svekket under denne regjeringa. Selv organisasjonene som gir gratis rettshjelp til kvinner som blir utsatt for vold og overgrep, vil regjeringa gi mindre penger til.

Jeg tviler ikke på at høyresiden også er imot seksuell trakassering. Men heller ikke i dette spørsmålet holder det å snakke mer om det. Ukulturen og ulovlighetene krever politisk handling, og der skiller høyresiden og venstresiden lag. Vi kan ikke utrydde dårlige holdninger med politikk, men vi kan lage lover som gjør det mindre sannsynlig at seksuell trakassering finner sted. Vi kan bevilge mer penger til forebyggende og holdnings-

skapende arbeid og hjelp til dem som utsettes, og vi kan drive aktiv likestillingspolitikk som gjør noe med den urettferdige fordelingen av makt, posisjoner og ressurser. Slike tiltak setter landet i førersetet nasjonalt og internasjonalt når det gjelder likestilling. Denne regjeringa har ikke slike ambisjoner, og politikken deres virker – likestillingsarbeidet går i revers.

Presidenten: Ønsker representanten å ta opp forslaget?

Kari Henriksen (A) [10:46:51]: Ja, jeg tar opp forslagene nr. 2–4.

Presidenten: Representanten Kari Henriksen har tatt opp forslagene nr. 2–4.

Kristin Ørmen Johnsen (H) [10:47:02] (komiteens leder): Vi behandler i dag et alvorlig tema, seksuell trakassering. Jeg vil rette en takk til de representantene som har fremmet forslagene og satt det på dagsordenen, særlig Senterpartiet, som har jobbet spesielt med dette.

Seksuell trakassering defineres som uønsket seksuell oppmerksomhet som oppleves krenkende og plagsom for den som rammes. Men den rammer ikke bare kvinner, den rammer faktisk også menn. Vi har alle et ansvar for gode tiltak for å bekjempe seksuell trakassering. Det er en ukultur som må stoppes.

Jeg mener at regjeringen og statsråden tar dette høyst alvorlig, og jeg er glad for at representanten Henriksen iallfall kan anerkjenne at regjeringen er imot seksuell trakassering. Det viser også disse tre forslagene som komiteen er enig om, og den dialogen som har vært med statsråden.

Metoo-kampanjen satte dette på dagsordenen, og vi har hatt alvorlige saker i Norge. Som politiker synes jeg det er ganske trist og ikke minst opprørende å se at seksuell trakassering og uønsket seksuell tilnærming rammer oss. Politikere og ledere skal være forbilder og bekjempe nettopp en slik kultur. Særlig ille er uønsket seksuell aktivitet fra maktpersoner overfor personer som er i et avhengighetsforhold til disse maktpersonene. Det å si fra blir vanskelig, man blir redd for å miste jobben og kanskje ikke få den forfremmelsen man ønsker. Mange har opplevd dette, og mange tør ikke å si fra.

Seksuell trakassering i arbeidslivet rammer først og fremst kvinner. Forskning viser at kvinner ikke rapporterer, særlig seksuell trakassering fra kvinner, altså sine medsøstre, hvis vi kan si det, og det er også en stor underreportering av menn. Vi må oppfordre til at dette gjøres. Jeg er som fotballentusiast veldig glad for at serien Heimebane i en hel episode setter seksuell trakasse-

ring på dagsordenen og faktisk gjør det legitimt for kvinner å si fra.

Jeg er veldig glad for at det er et flertall i Stortinget for å styrke arbeidet mot seksuell trakassering, og komiteen legger nettopp vekt på at det er et flertall og en enighet om dette området. Det mener jeg også representanten Henriksen må ta inn over seg, for hvis vi framstår i denne salen som veldig uenige på dette feltet, blir det kanskje ikke legitimt og vanskeligere å si fra. Jeg oppfatter at komiteen i dag er enige om de store, lange linjene i denne saken. Det skal gi en trygghet og en sikkerhet for at man faktisk skal kunne tørre å si fra. Det er et signal fra det politiske miljøet: Det er greit å si fra.

De tiltakene vi har blitt enige om, er at vi må styrke veilednings- og hjelpetilbudet. Det må være lettere å få bistand når man opplever det, og når vi står her fra talerstolen og sier at det er greit å si fra, må det også være systemer som tar imot dem som sier fra. Jeg tror at seksuell trakassering begynner veldig tidlig, og det å komme inn med tiltak i skolen, se på seksualundervisningen, hvordan man faktisk kan styrke folk til å sette grenser, og at det er greit å sette grenser, har også komiteen vært opptatt av. Ikke minst er det viktig å kartlegge omfanget av seksuell trakassering. Hvor stort er det, bl.a. i skolen? Det må vi også finne ut.

Regjeringen har løftet seksuell trakassering fram, og i Jeløya-plattformen slås det fast flere tiltak rundt seksuell trakassering, bl.a. hvordan man skal håndheve saker om seksuell trakassering. Et flertall i Stortinget ber nå også om at nemnda får myndighet til å gi oppreising og erstatning i sakene. Det er et forslag som vil sendes ut på høring. Ja, det er en forskjell fra 2019 til 2020 – det er et forslag som jeg tar opp her – men det betyr at vi får en skikkelig utredning. Saken skal sendes på høring, vi skal ha tiltak som fungerer. Dermed fremmer jeg forslaget fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti.

Presidenten: Representanten Kristin Ørmen Johnsen har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Silje Hjemdal (FrP) [10:52:26]: Jeg må si at jeg er litt skuffet over svartmalingen som kom fra representanten fra Arbeiderpartiet. Jeg kan ikke huske et eneste forslag Arbeiderpartiet kom med i regjering om å bekjempe seksuell trakassering. Det jeg imidlertid husker, var at de samarbeidet med et parti som het SV, der statsråden måtte gå på bakgrunn av penger gitt til selvforvars kurs for kvinner, som det er fremmet et forslag om også i dag. Men representanten fra Arbeiderpartiet valgte ikke å trekke fram dette, kun forslag som andre hadde omtalt, og som hun syntes var dårlige. Men jeg skal holde meg for god til å gå ned på det nivået, for jeg

synes faktisk det er veldig bra at vi har klart å bli enige om en del punkter når det gjelder dette.

Det er nå engang slik at seksuell trakassering ikke er noe nytt, og man kan jo lure på hvorfor det tok så mange år før det ble en offentlig bevissthet rundt det. Det er ganske forunderlig at så mange mennesker i så mange år har funnet det for godt å ha så liten respekt for medmennesker. For det er faktisk respekt – eller egentlig manglende respekt – det dreier seg om. Seksuell trakassering skjer fordi noen mangler respekt for andre. Hadde det dreid seg om enkeltpersoner med manglende sosiale evner, hadde vi kanskje ikke hatt den debatten som vi har i dag, men det dreier seg faktisk ikke bare om enkeltpersoner. Det er tydeligvis et mønster av manglende respekt og dermed også et krenkende adferdsmønster.

Når mange nok synes det er greit å snakke nedsettende til og oppføre seg krenkende mot andre, er det et problem vi er nødt til å gjøre noe med – også vi politikere. Når mange nok ser gjennom fingrene med og aksepterer det andre driver med av f.eks. seksuell trakassering, er det et problem vi er nødt til å gjøre noe med – også her på Stortinget.

Det er liten tvil om at seksuell trakassering i all hovedsak har rammet kvinner, men vi vet også at dette er noe som kan ramme gutter og menn. Jeg er glad for at vi i dag har en diskusjon om disse problemene. Jeg er også glad for at alle partiene i all hovedsak er enige, selv om det for enkelte kan framstå som de ikke er det.

Ingen av oss aksepterer seksuell trakassering, og ingen av oss aksepterer at folk skal måtte finne seg i nedsettende kommentarer, ufine tilnærminger, tafsing, berøring og annet grums – som det vel må være lov å si.

Alle i denne sal mener også at det offentlige skal være med og bidra for å minske seksuell trakassering, og det gjør vi, selv om de andre ute i samfunnet også har et ansvar i denne debatten – og selvfølgelig skal vi huske at enkeltmennesker er nødt til å ansvarliggjøres for egne handlinger. Ingen som driver med seksuell trakassering, skal kunne skylde på noen andre enn seg selv for sine handlinger, det er også viktig å understreke i denne debatten. Ingen som ser en annen vei, skal kunne bortforklare det med at det er greit fordi man ikke selv har gjort noe galt. Seksuell trakassering er, som flere har sagt fra talerstolen i dag, galt, og stilltiende å akseptere eller i noen tilfeller å applaudere og støtte trakassering er galt. Derfor er jeg glad for at det i denne saken egentlig er bred enighet på de punktene som er lagt fram.

Det viktige nå er å jobbe målrettet med forebygging samt sikre de mekanismene som gjør at enkelte kan få trakassering fram i lyset og stoppet. Det er blitt enklere å varsle, men jeg tror vi skal være veldig bevisste på det ansvaret man har, slik at man ikke gjør noe som kan senke den terskelen.

Jeg synes også det er greit å understreke at regjeringen har en del pågående arbeid i de ulike departementene som nettopp går inn i dette store bildet, og jeg vil avslutte med å takke for et godt samarbeid i komiteen.

Freddy André Øvstegård (SV) [10:57:51]: Dagen i dag er en historisk dag på mange måter. I dag får metoo-kampanjen endelig varige, politiske endringer.

Metoo-bevegelsen har vært en samfunnsrevolusjon som en gang for alle har satt seksuell trakassering på dagsordenen. Kvinnebevegelsen har lenge kjempet for at kvinner skal tas på alvor, og ikke på rumpa. Nå har hundrevis av modige kvinner verden over – fra alt fra kulturlivet til hotell- og restaurantnæringen – fortalt sine historier. Det har vært sterke historier om manglende respekt for kvinners grenser, om overtramp som begrenser kvinners frihet. Disse historiene har gjort det åpenbart for alle, det vi har visst lenge, nemlig at seksuell trakassering er et samfunnsproblem. Det er tydelig når hele 46 pst. av alle kvinner over 17 år har blitt utsatt for en form for uønsket seksuell oppmerksomhet. Det er massivt. Og det begrenser kvinners frihet – for kvinner blir holdt tilbake i arbeidslivet, de må slutte i jobben fordi sjefen trakasserer, de må begrense seg i hverdagen.

Seksuell trakassering står i veien for likestilling. Derfor er det så avgjørende viktig at vi møter dette samfunnsproblemet med tiltak på samfunnsnivå. Det holder ikke med bedre retningslinjer i organisasjoner alene. Vi må endre holdninger knyttet til grenser, vi må gi dem som utsettes for seksuell trakassering, bedre hjelp fra det offentlige, og vi må skjerpe håndhevingen, slik at konsekvensene av trakassering bæres av den som trakasserer.

Fra dag én da metoo-bevegelsen startet, har SV etterlyst politiske tiltak mot seksuell trakassering. Derfor tok SV på et partiledermøte om metoo initiativ til å finne sammen om noen tiltak. Og dagen i dag er en historisk dag, for nå får bevegelsen varige, politiske endringer. Hele Stortinget slutter seg til noen viktige grep.

Vi skal ha mer grensesetting og respekt for andres grenser inn i seksualundervisningen, for både gode og dårlige holdninger skapes tidlig. Vi skal kartlegge seksuell trakassering bedre i skolen gjennom å innføre et eget spørsmål om det i Elevundersøkelsen, og vi skal gi dem som utsettes for seksuell trakassering, bedre hjelp og veiledning, så de vet hvor de skal gå. Men noe av det aller viktigste – og det mest etterlyste tiltaket – handler om at kvinner som utsettes for seksuell trakassering, i dag har et hull i sin rettssikkerhet. I dag må ofre for seksuell trakassering ta saken sin til domstolen, noe som koster mye både økonomisk og ikke minst personlig og følelsesmessig, og som svært sjelden fører til en dom.

Ofre for andre former for trakassering kan få en lavterskelbehandling av saken sin i diskrimineringsnemn-

da, slik at det kan idømmes oppreisning og erstatning, men ikke ofre for seksuell trakassering. Slik har det vært helt fram til nå. Endelig får vi et forpliktende vedtak for å innføre lavterskelhåndheving av seksuell trakassering.

Opposisjonen dannet flertall om dette i komiteens innstilling, med innføring i forbindelse med statsbudsjettet for 2019. Nå registrerer vi med skuffelse at Kristelig Folkeparti og regjeringspartiene har valgt å utsette dette med ett år, til statsbudsjettet for 2020, som det er blitt levert et såkalt løst forslag om, forslag nr. 6. Det er synd for alle de modige kvinnene som har gått ut og fortalt sine historier i løpet av de siste månedene, og deres søstre som trenger rettferdighet nå – ikke om to år.

SV er utålmodige i kampen mot seksuell trakassering. Derfor opprettholdes forslaget vi er med på, om å innføre lavterskelhåndheving mot seksuell trakassering i 2019. Vi opprettholder også fem punkter i representantforslaget vi har fremmet som det haster med, bl.a. om å bekjempe seksuell trakassering også i arbeidslivet.

Dagen i dag er en historisk dag, men kampen for frihet fra seksuell trakassering fortsetter.

Jeg tar opp forslaget SV er alene om. SV vil stemme subsidiært for regjeringspartiene og Kristelig Folkepartis forslag.

Presidenten: Representanten Freddy André Øvstegård har tatt opp det forslaget han refererte til.

Grunde Almeland (V) [11:02:35]: Overskriftene i media og debattene har vært preget av overraskelse og av sjokk: Hvordan kunne seksuell trakassering skje i det omfanget, og hvorfor har vi ikke gjort noe med det? Det siste året har vist oss at omfanget av seksuell trakassering er større enn vi kunne se for oss, og det har vært sjokkerende.

Det bør ikke overraske noen i denne sal at seksuell trakassering har skjedd og skjer. Derfor bør det heller ikke være en overraskelse for noen at vi er litt sent ute. Mange av disse tiltakene burde kanskje vært satt i gang før. For vi er nødt til å adressere problemet og bidra til at folk føler det er lettere å si fra om hva seksuell trakassering er, og når det skjer, og at de får den hjelpen de trenger. Den viktigste lærdommen, i hvert fall for meg, i denne metoo-kampanjen har vært hvor mye det krever av den enkelte å tørre å stå opp og si fra.

Jeg er glad for at vi i dag får en felles enighet om flere viktige forslag, bl.a. at en samlet komité følger opp saken om lavterskeltilbud, som Venstre i fjor fikk gjennomslag for å utrede. Vi står nå sammen om å finne en hensiktsmessig måte å styrke veilednings- og hjelpetilbudet på til personer som utsettes for seksuell trakassering. Dette er et viktig første steg. For det å ha et sted å henvende seg – muntlig eller skriftlig – den dagen man har opplevd å bli utsatt for uønsket seksuell oppmerksomhet av en el-

ler annen grad, er viktig. Ikke alle er sikre på om det de har blitt utsatt for, er ulovlig, eller om det er mulighet for å gjøre noe med det. Vi vet at spesielt unge kvinner er utsatt for seksuell trakassering, og at sykepleiere og de som jobber i overnattings- og serveringsbransjen, er overrepresentert. Et tilgjengelig lavterskeltilbud vil gi en ekstra sikkerhet for at man kan få hjelp og veiledning uansett alder, kjønn, utdanning eller hvor ressurssterk man er. I dag må man i mange tilfeller ta en sak til domstolen om man vil at seksuell trakassering skal få noen som helst konsekvenser. Det er det nok mange som ikke har gjort, til det er kostnadene for store.

Seksuell trakassering har ofte blitt bagatellisert og usynliggjort. Trakasseringen skjer ofte på jobb, og hvilke konsekvenser det f.eks. har for disse kvinnenes deltakelse i yrkeslivet, vet vi ikke nok om, men vi vet at de i veldig stor grad er for store. Det er på høy tid at det tas grep. Her trengs både en holdningsendring og bevisstgjøring på arbeidsplassen og i samfunnet for øvrig. Et hjelpetilbud med lav terskel vil bidra til nettopp det.

Jeg vil gi honnør til alle organisasjonene som har gitt innspill i høringsrundene om denne saken. Det har vært viktige innspill, som også har synliggjort at nettopp de tiltakene vi er blitt enige om her i dag, er noe av det viktigste vi kan gjøre på et strukturelt, politisk nivå for å legge til rette for at vi får mindre av seksuell trakassering.

Jeg er glad for at vi får til en tverrpolitisk enighet her i dag. For Venstre har det vært viktig at vi står sammen om dette, for nettopp det gir et tydelig signal ut til samfunnet for øvrig om at vi ikke skal akseptere seksuell trakassering. Men vi må ikke lure oss selv til å tro at vi med denne saken har utkvittert dette, at nå har vi ryddet opp i problemene med seksuell trakassering. Det er fortsatt ting som må gjøres, og vi må ikke glemme de rundene vi har hatt nå.

Jeg vil også si at denne regjeringen har innført flere viktige tiltak. Man har satt i gang flere ting som har vært viktige for oss i Venstre. Blant annet er ikke rettshjelpstilskuddene blitt kuttet. Det har vært viktig for Venstre, og det har fått oppslutning i regjeringen. Og ikke nok med det – vi har også startet en utredning om behovsprøvd rettshjelp i nettopp denne typen saker. Så her er det satt i gang tiltak. Nå får vi enda flere tydelige tiltak, og det er jeg veldig glad for.

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [11:07:56]: Jeg er glad for å bo i et av verdens mest likestilte land, et land hvor det er naturlig at kvinner og menn tar ansvar både på hjemmebane og i arbeidslivet, et land hvor kvinner og menn i teorien skal ha like rettigheter og like muligheter. Jeg sier i teorien fordi den siste tiden har vist oss at det dessverre veldig ofte ikke er slik i praksis. Mange sier at metoo har vært en øyeåpner for dem, mens an-

dre sier: Velkommen til kvinners virkelighet – dette har vi visst og snakket om lenge. Uansett om metoo har åpnet øynene våre eller bare synliggjort noe vi allerede visste, men ikke snakket høyt nok om, er det nå tid for å snakke sammen om veien videre. Hva gjør vi for å skape en reell endring?

Vi i Kristelig Folkeparti bygger forståelsen av likeverd mellom menn og kvinner på vårt menneskesyn. Hvert menneske har en ukrenkelig verdi og skal respekteres med sin integritet og individualitet, uavhengig av kjønn, alder eller funksjonsnivå. Kjønnsdiskriminering og trakassering er så alvorlig fordi det bryter ned den andres integritet og verdighet som menneske. Når vi tar oss til rette overfor vår neste, gjør vi oss selv til herre over et annet menneske, og det har ingen av oss rett til å gjøre.

Som politikere og folkevalgte har vi et ansvar for å gjøre det trygt å varsle om slik adferd, og vi har et ansvar for å tilrettelegge for bedre forebygging og økt bevissthet rundt problematikken. Nå har vi hatt to saker til behandling i komiteen der det er fremmet tiltak som er viktige for å komme ett skritt videre i riktig retning. Vi, en samlet komité, foreslår at vi er nødt til å styrke veilednings- og hjelpetilbudet til personer som utsettes for seksuell trakassering. Vi ber regjeringen, i forbindelse med den pågående fornying av læreplanen, å sikre at seksualundervisningen i skolen inkluderer grensesetting og respekt for andres grenser. Vi ber også regjeringen om å avklare hvordan spørsmål om seksuell trakassering skal tas inn i Elevundersøkelsen eller andre relevante undersøkelser i skolen. Dette er viktige tiltak for å komme ett skritt videre.

Så er jeg glad for at regjeringspartiene også til syvende og sist valgte å bli med på, i forbindelse med statsbudsjettet 2020, å opprette et lavterskeltilbud, for det er slik, som flere har tatt til orde for, slik at i høringen som komiteen gjennomførte i forbindelse med disse sakene, var det en av de viktigste tilbakemeldingene vi fikk. Jeg synes det er trist at det har vært litt fram og tilbake med hensyn til om regjeringspartiene har vært villige til å være med på dette eller ikke, men jeg gleder meg i dag over at vi i forbindelse med statsbudsjettet 2020 nå får et slikt lavterskeltilbud på plass. Så forstår jeg skuffelsen fra resten av opposisjonen over at vi utsetter dette et år i forhold til det som var foreslått i innstillingen.

Et av metoo-kampanjens premisser er at seksuell trakassering er så utbredt at nesten halvparten – det vil si halvparten av våre kvinnelige kollegaer, våre søstre og våre døtre – har vært utsatt for det. Ingen av oss kan lenger peke på arbeidsplassen der borte eller på det andre partiet, vi må alle som én ta ansvar og begynne med oss selv.

Som Kristelig Folkepartis talsmann for likestilling vil jeg understreke at vi verdsetter at regjeringen i sin platt-

form er tydelig på at de vil bidra aktivt i arbeidet mot seksuell trakassering. De har fått noen gode forslag til tiltak fra komiteens arbeid som egentlig baserer seg veldig mye på de tilbakemeldingene som vi har fått fra organisasjoner som jobber på dette feltet.

Seher Aydar (R) [11:13:20]: Jeg vil begynne med å takke alle de modige kvinnene som sa «me too», alle som organiserte opprop, alle som sto fram med sine historier.

Altfor lenge har samfunnsproblemet seksuell trakassering blitt individualisert og vært noe kvinner bare må finne seg i. Nå blir det tatt tak i, og det er takket være alle de kvinnene som fortalte, som støttet hverandre, og som krevde handling. Det er takket være kvinnebevegelsen, som har jobbet mot seksuell trakassering lenge.

Seksuell trakassering skjer på skolen, på konserter, på gata, på nettet, på jobben – overalt hvor vi ferdes. Rødt fremmet forslag mot seksuell trakassering fordi vi tar kvinners historie på alvor og mener at metoo må følges opp med politiske tiltak. Jeg er utrolig glad for et flertall for flere av våre tiltak mot seksuell trakassering.

Historiene som kommer fram gjennom metoo, viser det skjeve maktforholdet – både mellom kvinner og menn, og også når det gjelder hvem som kan bestemme over andre på jobb. Jeg er glad for at forslaget om at seksualundervisningen i skolen skal inkludere grensesetting og respekt for andres grenser, og forslaget om å styrke veiledningen og hjelpetilbudet til personer som utsettes for seksuell trakassering, har fått støtte fra alle partiene.

Regjeringen har prøvd å profilere seg selv som handlekraftig, men i praksis har den vært en bremsekloss i arbeidet mot seksuell trakassering. At vi har fått flertall for at Likestillings- og diskrimineringsnemnda skal få myndighet til å gi oppreisning og erstatning i saker om seksuell trakassering, er historisk. Alle andre diskriminerings- og trakasseringssaker går til en nemnd, men ikke seksuell trakassering. Nå kan de som blir utsatt for seksuell trakassering, gå til nemnda, som er enklere å oppsøke enn en domstol og mindre belastende. Dette er et tiltak som kan bli helt avgjørende for kvinner over hele landet. Derfor er det synd at regjeringspartiene i siste stund får utsatt dette et år, etter først å ha gått imot forslaget som opprinnelig fikk flertall i komiteen – men velkommen etter.

Jeg og mange med meg er veldig glad for tiltakene flertallet har samlet seg bak. Men det er faktisk like mange som blir utsatt for seksuell trakassering på jobben som på byen. Derfor er jeg veldig skuffet over alle forslagene som går direkte på håndtering av seksuell trakassering i arbeidslivet som ikke får flertall.

Mange som har blitt utsatt for seksuell trakassering på jobb, oppgir at de får psykiske plager som følge av hendelsene, eller at det har bidratt til et ønske om å slutte i jobben. Sånn kan vi ikke ha det. Vi foreslår derfor at arbeidet mot seksuell trakassering skal styrkes i holdningsarbeidet både gjennom arbeidsmiljøloven og i forskrifter.

Hvis man jobber som ekstrahjelp eller vikar, eller hvis man er innleid eller har en posisjon i arbeidslivet som er svakere enn om man hadde hatt fast stiling, stiler man svakere. Se for deg at det er sjefen din som har trakassert deg – han som slutter å gi deg vakter om du sier fra. Du kan miste inntekten din. Hva gjør du da?

Det at stortingsflertallet ser ut til å stemme ned alle forslag som tar tak i seksuell trakassering i arbeidslivet, tyder på at regjeringen ikke tar dette inn over seg, og at opprop fra mange ulike bransjer – som nårmusikkenstilner, stilleforopptak, nåralarmengår, utentaushetsplikt, ikkertilforhandling og mange, mange flere – ikke har gjort like mye inntrykk her inne i salen som på alle oss andre. Derfor ber jeg representantene i det minste tenke seg godt om før de stemmer ned forslaget om å sette ned et offentlig utvalg som kartlegger seksuell trakassering i arbeidslivet, undersøker hvilke faktorer som påvirker faren for trakassering, og foreslår tiltak som minsker den risikoen. Dette er et politisk ansvar, og det kan virke som om det er mange her inne som har behov for denne kunnskapen.

Likestilling forutsetter frihet fra vold, voldtekt og seksuell trakassering. De mange historiene om seksuell trakassering har vist oss at samfunnet fortsetter å reproducere kjønnsroller og maktulikheter.

Jeg vil avslutte med igjen å takke alle de kvinnene som fortalte sine historier, kvinnebevegelsen og ikke minst de gode kreftene i de andre partiene. Selv om vi fortsatt har en vei å gå, har vi fått historiske seiere sammen.

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [11:18:25]: Omfanget av seksuell trakassering er rystende, det er urovekkende høyt. Metoo-kampanjen viser for alvor at det er behov for en forsterket innsats.

Jeg er veldig glad for at Stortinget i dag samler seg om noen felles tiltak for å styrke arbeidet mot seksuell trakassering. Jeg tror det er et veldig godt signal Stortinget i dag sender ut til hele befolkningen: at politiske partier – uansett farge – samler seg om tiltak som vil bidra til at mange kvinner og mange menn der ute står styrket i sin sak, og et tydelig signal om at det norske storting og regjeringen har en nulltoleranse for seksuell trakassering.

Regjeringen løftet arbeidet mot seksuell trakassering høyt på sin politiske dagsorden ikke minst gjennom Jeløya-plattformen, som slår fast at et lavterskeltilbud

for håndhevelse av saker om seksuell trakassering skal utredes. Vi slår videre fast i Jeløya-erklæringen at vi også skal styrke seksualundervisningen i grunnskolen, slik at barn og unge skal bli trygge både på egen seksualitet og på grensesetting.

Da jeg som nyutnevnt barne- og likestillingsminister inviterte til et stort innspillsseminar hvor over 100 aktører bidro med sine innspill til hva som var det viktigste vi politikere i fellesskap skulle ta initiativ til, var innspillene særlig knyttet til lavterskeltilbud og til å styrke seksualundervisningen i skolen. Jeg gikk umiddelbart i gang med det arbeidet, og derfor jobber vi for fullt i departementet med å utrede en ordning for lavterskeltilbud som kan håndheve disse sakene.

Det er imidlertid viktig å gjøre et grundig arbeid, for vi skal sørge for at den utredningen som vi nå foretar, og de løsningene som vi peker på, nettopp gir den ordningen og det tilbudet disse kvinnene og mennene som er utsatt for seksuell trakassering, har behov for. Det skal være en ordning som klarer å fange opp disse på en god måte.

Samtidig har alle de sakene som vi har vært vitne til i løpet av de siste månedene, også vist oss at dette er kompliserte saker. Det er ikke bare kompliserte saker for offeret, men også for den det varsles mot. Det gjør at hvis Stortinget skal vedta en ordning om et lavterskeltilbud for håndheving, må vi sørge for at det er en ordning som ivaretar begge parter, og som ivaretar rettsikkerheten til begge parter. Det er derfor jeg i dag ber om – og anbefaler – at Stortinget gir regjeringen denne tiden, slik at vi utreder på en så grundig måte at det forslaget vi legger fram for Stortinget, er et forslag som vi vet vil være treffsikkert.

Stortinget ber også nemnda om å få myndighet til å gi oppreisning og erstatning i disse sakene. Det vil omfattes av forslaget som regjeringen vil sende på høring, så jeg vil berolige alle som er bekymret for at dette forslaget tar tid, med at dette arbeidet er godt i gang.

Personer som utsettes for seksuell trakassering, skal få tilbud om profesjonell veiledning. Det gir Likestillings- og diskrimineringsombudet i dag, men det er viktig at vi også ser på hvordan vi skal gjøre dem i stand til å følge opp dette tilbudet på en enda bedre måte.

Det er viktig for meg å understreke at saker om seksuell trakassering først og fremst er et arbeidsgiveransvar. Jeg er veldig glad for at vi som politiske myndigheter tar ansvar, peker på tiltak og gir et signal om hvor alvorlige disse sakene er. Men det er faktisk arbeidsgivers ansvar å forebygge, følge opp og se på disse sakene. Derfor er jeg veldig glad for at mange bransjer nå går så offensivt ut, iverksetter tiltak og peker på forslag som kan sørge for at alle arbeidsplasser og organisasjoner er trygge – for alle.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Kari Henriksen (A) [11:23:54]: Vi har hatt en debatt her der man på én måte har vært opptatt av de konkrete tiltakene som vi snakker om i dag, og på en annen måte vært opptatt av det helhetlige likestillingsbildet, som flere høringsinstanser har pekt på, og som har vært viktig for oss i Arbeiderpartiet når vi skal utforme en likestillingspolitikk som også ivaretar seksuell trakassering på en bedre måte.

En av de sakene som har versert på Stortinget i denne sesjonen, har vært regjeringa som har forenklet bort det viktigste redskapet vi har for å kartlegge likestillingsproblematikken på arbeidsplasser. Jeg vil gjerne be ministeren redegjøre for Stortinget litt om hva som var årsaken til at en forenklet bort rapporteringsplikten i innstillinga om forenkling av regelverk for bedrifter.

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [11:25:00]: Det er viktig for oss å sørge for at mindre bedrifter, som brukte mye ressurser på å rapportere om likestilling, heller bruker tiden sin på å arbeide aktivt for likestilling. Vi er mer opptatt av handling, å sørge for at det faktisk ikke skjer seksuell trakassering og brudd på likestilling på arbeidsplassen, enn at man skal rapportere om det.

Men nå er regjeringen i full gang med å utrede – og sende på høring – aktivitetsplikten, som jeg vet at representanten er godt orientert om. Og vi vil komme tilbake til Stortinget med et forslag om hvordan arbeidsgiverne skal settes bedre i stand til å ivareta likestillingsperspektivet, samtidig som man også sørger for at det er ubyråkratiske og kostnadseffektive tiltak.

Åslaug Sem-Jacobsen (Sp) [11:26:04]: Som saksordfører med et ønske om å få til et best mulig forlik, slik at vi som politikere viser at vi faktisk stiller oss i fremste rekke for å stoppe seksuell trakassering, opplevde jeg en samarbeidsvillig komité, men også et arbeid der departementet holdt tilbake med hensyn til å få til enda flere og bedre tiltak. Mye handlet kanskje om økonomi, for jeg håper ikke det handlet om ministerens vilje og holdninger.

Jeg ble litt alarmert da ministeren så tidlig inntok NHOs syn i denne saken, og jeg synes heller ikke at hun da hun var kulturminister, var særlig handlekraftig overfor kulturlivet, hvor metoo-bevegelsen startet. De har bedt om hjelp på mange forskjellige måter, og jeg mener at dette er det området vi i hvert fall må ta tak i nå. Jeg lurer på om ministeren er enig med meg i at i kulturlivet er det litt særskilte tilstander, hvor man kan skyldes mye på arbeidsgiver, og jeg lurer på om ministeren har tenkt (presidenten klubber) å se på det.

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [11:27:29]: Ja, det første jeg gjorde som barne- og likestillingsminister var jo nettopp å invitere til en stor innspillskonferanse for veldig mange bransjer, for jeg ville ha konkrete tiltak. Det fikk jeg. Jeg inviterte også alle partiene på Stortinget til å komme på mitt kontor for å diskutere hvordan vi sammen kunne stille oss bak et forslag som alle kunne leve godt med. Derfor er jeg veldig glad for at komiteen har samlet seg om i hvert fall tre forslag. Jeg tror det er et viktig signal.

Som kulturminister inviterte jeg alle bransjene innenfor min portefølje til møte på kontoret for å høre hva de gjorde selv. For det er til syvende og sist deres eget ansvar – arbeidsgiverne, lederne i organisasjonene – å iverksette tiltak, å forebygge, men også å slå ned på at det skjer. Det å endre kultur tar tid, og det er ikke slik at det bare løses med mer penger. Kulturlivet kom og ba om mer, 5 mill. kr tror jeg det var de ønsket, for å slå ned på og arbeide mot seksuell trakassering – jeg tror ikke det er så enkelt (presidenten klubber). Jeg tror det må til andre tiltak, og det er jeg trygg på at de er godt i gang med.

Presidenten: Presidenten må minne alle om taletiden på 1 minutt i replikkordskiftet.

Freddy André Øvstegård (SV) [11:28:51]: Vi i SV er så klart veldig glad for at vi har fått gjennomslag for mange viktige tiltak i dag, og takker for samarbeidet rundt det.

Men det trengs mange flere tiltak for å bekjempe seksuell trakassering enn de vi får flertall for i dag. Derfor opprettholder SV fem tiltak, bl.a. om å få seksuell trakassering inn i HMS-bestemmelsen, slik at vi kan starte et systematisk arbeid med verneombudene rundt omkring mot seksuell trakassering. Flere fagforbund har etterspurt akkurat det, og oppropet «ikke på menyen» fra hotell- og restaurantbransjen – ett av de mange – viser også det sterke behovet for handling i arbeidslivet. Men regjeringspartiene velger altså å stemme det tiltaket – og flere – om arbeidsliv ned. Hvorfor er regjeringen med på å ha gode tiltak mot seksuell trakassering i skolen, men ikke i arbeidslivet?

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [11:29:49]: Jeg har lyst til å berømme SV for både initiativet og forslaget som de legger frem, og, ikke minst, for den konstruktive samarbeidslinjen som SV legger seg på i disse sakene. Grunnen til at regjeringspartiene ikke ønsker å gå inn på forslaget knyttet til HMS, er at arbeidsmiljøloven allerede fastsetter et forbud mot alle former for trakassering og annen utilbørlig opptreden i lovverket i dag, og vi mener derfor at det er ivare tatt på en god måte. Jeg understreker igjen at det er den enkelte arbeidsgiver som har ansvaret for risikovurdering og nødven-

dig oppfølging av sin virksomhet. Det ansvaret er det viktig at vi understreker, og jeg mener at det forslaget som SV da stemmer for i dag, er veldig godt ivare tatt i lovverket slik det er.

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [11:31:05]: Regjeringen har i sin plattform at de har en nullvisjon for marin for søpling, og det er veldig bra. Kristelig Folkeparti støtter fullt ut opp om det, for plasten er en trussel mot livet i havet.

Men vi vil også utfordre barne- og likestillingsministeren og regjeringen – og for så vidt Stortinget også – til å ha en nullvisjon for seksuell trakassering, fordi det utgjør en trussel mot likeverdet mellom menn og kvinner.

Nå har vi altså behandlet disse Dokument 8-forslagene, og vi er blitt enige om fire forslag. Men ser statsråden for seg, hvis hun deler Kristelig Folkepartis tanker om en nullvisjon, at det må flere tiltak til? For det er vel ikke slik at det er Stortinget og det Stortinget har foreslått, som skal være sluttstreken og den røde streken? Jeg håper at regjeringen også har ambisjoner om å komme tilbake med flere tiltak som kan få oss i riktig retning.

Morten Wold hadde her overtatt presidentplassen.

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [11:32:09]: Jeg har lyst til å takke Kristelig Folkeparti for den konstruktive tilnærmingen de har til dette samarbeidet, og forståelsen Kristelig Folkeparti har for at dette er kompliserte saker.

Når vi er opptatt av å ivareta rettssikkerheten både til den som varsler, og til den det blir varslet om, krever det arbeid. Jeg tror alle forstår at metoo-saken har gitt oss en forståelse for at vi aldri kan slå oss til ro med at vi har gjort nok. Vi må alltid bli bedre, og vi må alltid jobbe systematisk med dette.

Jeg tror at et veldig viktig tiltak er å styrke seksualundervisningen i skolen. For dette handler om å gi elevene og barna våre forståelse av grensesetting, av egen seksualitet og av hva som faktisk ikke er lov å gjøre mot en annen. Det handler om menneskeverdet. Det handler om respekten for hverandre. Derfor er jeg glad for at Kunnskapsdepartementet nå stiller Utdanningsdirektoratet spørsmål om å komme tilbake til hvordan vi kan ivareta en styrket seksualundervisning på en best mulig måte, og iverksette dette i skolen.

Seher Aydar (R) [11:33:35]: Tall fra Statens arbeidsmiljøinstitutt viser at over 120 000 arbeidstakere opplever seksuell trakassering på jobb en eller flere ganger i måneden. Forskingen fra Fafo viser at flere av dem som har blitt utsatt for trakassering på jobb, sier at de får psykiske problemer av det, og de vurderer å slutte i jobben. Vi vet at omfanget er stort, det har vært mange

opprop fra ulike bransjer, men likevel velger regjeringspartiene ikke å støtte forslag som går direkte på arbeidsliv.

Så mitt spørsmål er: Hva vil regjeringen gjøre for å bekjempe seksuell trakassering i arbeidslivet? Jeg vil understreke at jeg ikke spør om hvem andre som har ansvar for å gjøre noe, men hva regjeringen skal gjøre.

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [11:34:23]: For det første er det enhver statsråds ansvar å følge opp dette på sitt felt.

Jeg tror det er veldig avgjørende at partene i arbeidslivet tar dette på største alvor. Der vet jeg at dette er et tema, og at man nå er i gang med å lage en ny veileder eller i hvert fall informasjon om hvilke retningslinjer man skal ha, hvordan man skal følge opp slike saker, og hvilken plikt man har som arbeidsgiver til å følge opp.

Jeg tror at informasjon og kunnskap om dette er veldig viktig. Samtidig er det viktigste som har skjedd, metoo-kampanjen; Den har gjort noe med holdningene våre. Nå er det forståelse for at når en medarbeider kommer og melder om en sak, skal det ikke lenger bare harseleres bort eller man skal bruke maktkamp som et argument for ikke å ta tak i det. Jeg tror arbeidsgivere nå har en helt annen tilnærming til dette, og at vi kommer til å se stor endring – at det har blitt et før og et etter metoo.

Presidenten: Replikordskiftet er dermed omme.

Kari Henriksen (A) [11:35:48]: Jeg vil først fortsette på det som representantene fra de to partiene Rødt og SV har vært inne på, at det som skjer i stortingssalen i dag, er en seier for de mange kvinnene som har stått fram. I metoo-kampanjen sto kvinner over hele verden fram, de reiste seg og sa at nok er nok. Mange kvinner gjorde det, med stor risiko for egen framtid. Det er vel verdt å lytte til kvinner som reiser seg. Det har vi sett eksempler på før. Når det gjelder vold og overgrep, retten til utdanning og retten til jobb, til eiendeler og til makt – kvinner har sagt at de finner seg ikke lenger i å være undertrykt.

Derfor er en helhetlig likestillingspolitikk så utrolig viktig. Jeg er så glad for at de som kom på høringen, nesten samstemt i sine høringssvar pekte på de tiltakene som forelå i saksframstillingen. Men samtidig pekte de på at den helhetlige likestillingspolitikken hadde store mangler. Derfor burde også regjeringa i sin politikk være mer opptatt av, mener jeg, å få på plass flere virksomme likestillingstiltak. Det er liksom ikke bare å si, mener jeg, at vi ikke er i front i likestillingsarbeidet lenger, men vi holder på med det. Vil vi være i front, må vi handle. Vil vi ha en politikk som skal gjøre noe med likestillingsarbei-

det, må vi være proaktive og aktive og sørge for at ting skjer.

Det er heller ikke sånn at de forslagene som ligger her i dag, ikke har vært fremmet før – faktisk har en god del av dem tidligere blitt nedstemt av regjeringa. Men denne gangen er de altså blitt slept etter skoene inn i stortingssalen, der vi skal vedta et av disse forslagene. Når vi også ser at de ikke kunne vedta det for 2019, men måtte finne på å utsette det og forhandle om det fram til 2020, må en kunne tillate seg å spørre: Hvor er handlekraften til regjeringen når det gjelder likestillingspolitikk?

Lavterskeltilbud ble vedtatt utredet for to år siden – nå sier ministeren at vi må ha mer tid til utredning – to år siden. Styrket seksualundervisning er foreslått før. Når det gjelder styrking av LDO, Likestillings- og diskrimineringsombudet: Arbeiderpartiet styrker det hvert år, regjeringa gjør det ikke. Spørsmål i Elevundersøkelsen om seksuell trakassering foreslo vi – sammen med Kristelig Folkeparti – i forbindelse med likestillingsmeldingen, Meld. St. 7 for 2015–2016. Det ble nedstemt.

Men jeg skal være den første til å være glad for at vi nå får på plass et virksomt tiltak. Så får jeg bare leve med at når det gjelder arbeidsmiljø og arbeidsforhold, har vi i hvert fall en lang vei å gå også når det gjelder seksuell trakassering.

Freddy André Øvstegård (SV) [11:39:11]: Jeg må igjen understreke at vi i SV er veldig glad for at vi har kommet fram til dette, og jeg vil også gi en stor takk til alle dem som har satt karriere og arbeidsliv på spill og virkelig satt denne saken på dagsordenen en gang for alle. Det har vært avgjørende, og det viser at når folk der ute organiserer seg og tar opp saker, kan det også føre til varige endringer.

Men så har vi i denne debatten sett en del eksempler på de manglende ambisjonene regjeringen dessverre har i dagens likestillingspolitikk. En del av debatten som stadig vender tilbake, er dette evige spørsmålet om utredninger av tiltak vi alle burde være enige om er nødvendige nå. Saken om lavterskelhåndheving mot seksuell trakassering er det store eksemplet på det.

Jeg synes egentlig at statsråden i sitt innlegg slapp katta litt ut av sekken når det gjelder hvorfor dette tar så innmari lang tid å få til. Statsråden peker på at det er så komplisert, det handler om innsigelser og reservasjoner knyttet til å innføre dette, og at vi derfor nå må utsette enda et år å innføre et så viktig tiltak. Men dette spørsmålet er godt utredet – det må vi en gang for alle kunne slå fast. Skjeie-utvalget fra 2012 er ett eksempel på en klar og tydelig anbefaling om at dette må vi innføre. Siden har FN's kvinnekommité anbefalt oss å gjøre det. Vi har altså fått beskjed fra FN om å innføre det, vi har fått beskjed fra Likestillingsombudet om å innføre det, på

høring i denne komiteen fikk vi tydelig beskjed fra samtlige høringsinstanser – bortsett fra NHO – om å innføre det, og metoo-bevegelsen har så til de grader satt dette på dagsordenen.

Saken må da være inderlig klar nå, men likevel må det nok en gang utsettes, det må nok en gang utredes, slik som med så mange andre tiltak fra denne regjeringen på likestillingsfeltet. Det synes jeg er veldig synd.

Så peker statsråden selv på det store arbeidsgiveransvaret her. Ja, det er et arbeidsgiveransvar, det er vi helt enige om, men det er også et politisk ansvar. Derfor er det så leit at statsrådets parti og resten av regjeringen nå stemmer ned eksplisitt å forankre seksuell trakassering i HMS-bestemmelsen og sette i gang et systematisk arbeid med verneombudene, og ikke minst også å kartlegge det i arbeidslivet for å finne ut hvilke årsaker som ligger bak. Også det synes jeg er synd.

Nå har Stortinget vist at vi tar grep, og jeg håper virkelig at vi også ellers får fortgang i likestillingspolitikken i tiden framover.

Tone Merete Sønsterud (A) [11:42:24]: At representanten Hjemdal fra Fremskrittspartiet åpner sitt innlegg med å kritisere Arbeiderpartiet og beskylder oss for svartmaling, var vel ingen stor overraskelse. Det gjør Fremskrittspartiet i nesten alle sine innlegg. Men når hun så forteller oss at hun vil holde seg for god til småligheter i debatten, og fortsetter med å angripe SV og kobler inn en gammel sak som har absolutt ingenting – og jeg understreker: ingenting – med seksuell trakassering å gjøre, og det i Stortinget, så er det vel vanskelig å se at det er mulig å legge seg på et noe særlig lavere debattnivå.

Representanten Ørmen Johnsen gjorde en visitt til representanten Henriksen i sitt innlegg og var tydeligvis noe fornærmet over at Arbeiderpartiet mente at regjeringens partiene gjør for lite, at det tar for lang tid, og at det utsettes. At representanten mener det, er greit. Men når hun legger til at Arbeiderpartiet med dette ødelegger noe av saken, blir vel det å skyte litt over mål.

Arbeidet mot seksuell trakassering er viktig, og derfor er Arbeiderpartiet i dag med på flere gode forslag som ville ha styrket arbeidet med denne saken, fra i dag. Vi synes det er synd at saken tar for lang tid og utsettes, men det får vi da – ser det ut som – ta til etterretning.

Kristin Ørmen Johnsen (H) [11:44:09]: Jeg tenker at likestilling handler da om menn – vi har snakket mye om kvinner her i dag, men jeg har bare lyst til å si at seksuell trakassering også handler om menn. Det må vi ikke glemme. Vi skal ha en debatt om likestilling senere, og da får vi virkelig anledning til å ta opp tiltak og ha en diskusjon om det.

Jeg tenker at det viktigste signalet her fra talerstolen i dag er at vi kan enes om noe som vil sette varige spor. Det er at vi skal ha et lavterskeltilbud for håndhevelse, det er at vi skal gi ombudet myndighet til oppreisning og erstatning. Det er kanskje det aller viktigste, og så skal vi jobbe med veiledning og hjelpetiltak. Når det tar noe tid, tenker jeg at ja, utålmodighet er veldig bra, og utålmodige skal vi være. Men jeg er også opptatt av at de lovforslagene som vi skal vedta her, har en god forankring, at de skal på høring og være riktige.

Så er det slik at handlingsplaner og arbeid mot seksuell trakassering ikke er nytt. Som rektor jobbet jeg med dette allerede i 2003, og da hadde vi mange handlingsplaner. Så det er ikke noe nytt, men metoo-kampanjen har satt fart i det og satt det på dagsordenen på en annen måte.

Dette er min første debatt som komitéleder, og jeg tenker at det er en symbolsak at den har handlet om seksuell trakassering, og jeg er veldig glad for den debatten som har vært. Selv om vi har vært litt uenige, kan jeg berolige Arbeiderpartiet med at det skal litt mer til før jeg blir fornærmet.

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [11:46:21]: Jeg har lyst til å understreke at regjeringen er godt i gang med å se på forslaget om et lavterskeltilbud, men det er viktig for oss at det er gode forslag vi peker på når vi skal fremme det for Stortinget. Samtidig er det sånn at det å gi myndighet til å ilegge oppreisning og erstatning i enkelte saksforhold heller ikke vil være en automatisk konsekvens av at nemnda får myndighet til å håndheve saken, for nemnda må ha håndhevingskompetanse for å kunne ilegge oppreisning. Det har man ikke i dag. De må ha myndighet til å kunne konstatere lovovertrедelse for i det hele tatt å kunne vurdere oppreisning. Derfor er denne saken mer komplisert enn som så. Det er ikke slik at fordi vi har blitt anbefalt å gå for dette forslaget, kan vi uten videre fremme det på Stortinget. Jeg ber om forståelse også fra Stortingets side for at selv om man har ønsket å få seg fremlagt et forslag fra regjeringen, så skal forslaget være godt utredet og begrunnet – vi må vite at dette er et forslag som vil ivareta ofrene og også ivareta rettssikkerheten for dem det meldes og varsles om, på en god måte.

Så har jeg lyst til å si at i dag samler Stortinget seg om viktige forslag. Vi står sammen, og Stortinget og regjeringen sier tydelig at seksuell trakassering ikke er akseptabelt. Vi iverksetter tiltak for å forebygge, nemlig gjennom å styrke seksualundervisningen i skolen. Vi styrker veilednings- og hjelpetilbud for de ofrene som er utsatt for seksuell trakassering, og vi sørger for å avdekke omfanget i skolen.

Da hadde jeg forventet at Arbeiderpartiet fremfor å gå på autopilot og komme med den samme reglen om at dette er en regjering som ikke er opptatt av likestilling, heller prøvde å løfte blikket litt og vise alle der ute som har stått frem med sine historier, som har opplevd seksuell trakassering, at her står politikerne i Norge sammen og skal jobbe videre for å slå ned på seksuell trakassering, forebygge at det ikke skal skje, og står sammen om tiltak som vil virke.

Det er viktig å understreke også for meg at det ikke er over med dette. Vi skal kontinuerlig jobbe med å motarbeide holdninger som viser at man ikke har respekt for hverandre. Men jeg hadde håpet at Arbeiderpartiet for en gangs skyld kunne være konstruktiv i en så viktig sak, og heller løfte frem det positive i det som nå skjer, og som Stortinget stiller seg bak.

Presidenten: Representanten Kari Henriksen har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Kari Henriksen (A) [11:49:41]: Jeg er så glad når statsråden viser engasjement. Jeg skulle bare ønske hun hadde brukt det på likestilling istedenfor på Arbeiderpartiet.

Det som er viktig i denne saken, er at Arbeiderpartiet har vært foroverlent. Vi har foreslått en masse ting, og vi har dratt regjeringa etter hårene for å få på plass likestillingstiltak. Vi hadde bl.a. i forrige sesjon, sammen med Kristelig Folkeparti, en hel pakke som regjeringa egentlig ikke ønsket, der daværende statsråd motvillig måtte gå med på ganske mange forslag.

Så jeg vil si med stor glede at Arbeiderpartiet skal jobbe for bedre likestilling. Vi skal kjempe for kvinnene der ute som står opp, med risiko for sin egen framtid, og jeg ønsker av hele mitt hjerte at regjeringa kan gjøre det samme.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 3.

Sak nr. 4 [11:50:38]

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Håndteringen av omorganiseringen i SSB (Innst. 199 S (2017–2018))

Dag Terje Andersen (A) [11:50:58] (komiteens leder og ordfører for saken): Vi har kommet fram til håndteringen av omorganiseringen i Statistisk sentralbyrå. Det har vært en lang og grundig behandling av den saken. Jeg vil starte med å takke komiteen for et veldig godt samarbeid. Det har vært enighet om alle spørsmål som har vært stilt i skriftlig form til statsråden. Det har vært

delvis enighet og noe uenighet om den innstillinga som vi nå legger fram.

Det det er enighet om, og som jeg er veldig glad for, er at det var godt at den prosessen som var i gang i Statistisk sentralbyrå, ble stoppet. Det er det enighet om. Noen av oss lurer veldig på hvorfor den ikke ble stoppet før. Det har vært fulgt opp med spørsmål om departementets styring av Statistisk sentralbyrå, herunder Statistisk sentralbyrås faglige uavhengighet. Vi har hatt mange spørsmål om dokumentasjon på styring, referater, protokoller osv. og selvfølgelig diskusjon om det som var mye av opptakten til at dette ble en sak – måten tidligere direktør Meyer ble presset ut av sin stilling på.

Våre første spørsmål sendte vi den 14. november 2017 – seks spørsmål. Etter min oppfatning kunne det blitt en avklarende runde. Men i stedet for å være imøtekommende eller ha noen form for innrømmelser om at det hadde vært noen svakheter i prosessen, tegnet statsråden sitt eget bilde av prosessen, som ikke stemte med det andre som hadde vært med i prosessen, hadde opplevd, f.eks. at vi fikk bekreftet at en konkret ansatts plassering hadde vært tema mellom ekspedisjonssjef Holmsen og tidligere direktør Meyer i en telefonsamtale, noe som er ett av de mange punktene som viser at det ikke har vært ryddighet i styringen.

Det ble også klarlagt, som allerede hadde framkommet i media, at mens statsråden har anledning til å instruere direktøren i SSB, en anledning statsråden lot være å bruke, erklærte statsråden i stedet mistillit til direktøren i SSB, noe statsråden ikke har noe med, i og med at den stillingen er utnevnt av Kongen i statsråd.

Det gjorde at det ble naturlig med en ny runde med spørsmål, som vi sendte den 22. november 2017. Svarene resulterte i en ytterligere fastholding av sin versjon og oppfatning av dialogen med SSB fra statsrådets side, men gjennom den mail- og SMS-utveksling som vi fikk innsyn i, fant vi absolutt ikke grunnlag for å si at statsrådets versjon ble styrket gjennom den kommunikasjonen som var synliggjort – tvert imot. Allerede i februar hadde Marianne Marthinsen stilt spørsmål ved om ikke endringene i SSB burde vente på Statistikklovutvalget, men det ble avvist.

Vi fikk innsyn i medarbeidersamtaler så sent som den 2. mai 2017, der det går fram at departementet tvert imot hadde støttet direktør Meyer i at også forskningsavdelingen måtte finne seg i å bli vurdert. Og heller ikke så sent som på møtet den 19. september 2017 var det sånn at noen av de andre som hadde vært til stede, oppfattet at det var blitt gitt noe stoppsignal fra departementets side. Tvert imot hadde de sett at det hadde vært tett kontakt mellom tidligere direktør og ekspedisjonssjef Holmsen opp mot møtene på våren – i mars, foran styremøtet i april og så sent som på møtene i oktober

2017, i forberedelsene til at direktøren skulle møte finansministeren. Der gikk det klart fram at kontakten mellom departementets ekspedisjonssjef og direktøren var svært nær i de prosessene.

Konklusjonen på svarene ble at her sto versjonene i så stor grad mot hverandre at det ikke var mulig å komme til bunns i saken uten at det ble gjennomført en høring.

Høringen som ble arrangert, viste mye interessant, bl.a. at partene i lønnsoppgjøret i Norge, arbeidslivets parter, var veldig samstemte vedrørende betydningen av SSB og at den forskningen og ikke minst det modellarbeidet de foretar, er av avgjørende betydning for lønnsoppgjør, som vi kjenner til, og for deres arbeid, og at det gjennom lang tid hadde vært frykt for om det kunne leveres på det. Herunder er selvfølgelig en diskusjon om modellvalg i Statistisk sentralbyrå et sentralt tema.

Heller ikke de andre aktørene vi hørte i den høringen, ga grunnlag for å tro at tidligere direktør Meyer hadde drevet prosessen mot departementets vilje. Vi fikk også innsyn i – i forbindelse med høringen eller først via media rett i forkant av høringen – at protokollen som eksisterte fra møtet den 19. september 2017, faktisk var endret, altså at et referat fra et møte med direktør Meyer var endret etter at Meyer hadde gått fra sin stilling, og det var endret samme dag som vi stilte våre første spørsmål. Samtidig ble vi fortsatt nektet innsyn i de dokumenter vi ba om, og fikk ikke nye innsyn ved den anledningen.

Det mest spesielle ved høringen vil jeg allikevel si var at statsråden sa:

«Derfor benyttet vi anledningen hele veien i den styringsdialogen vi hadde, til å si: Vent på Statistikklovutvalget, dette er for omfattende.»

Det var den direkte bakgrunnen for at vi så oss nødt til å stille nye spørsmål den 16. januar 2018, der vi ba om dokumentasjon på den bastante påstanden som ble satt fram. Vi ba nok en gang om å få oversendt dokumenter som kunne sannsynliggjøre statsrådets versjon av de mange samtaler som hadde vært i løpet av året. Vi fikk ikke mer innsyn. Men vi fikk endelig en bekreftelse på at første gang departementet sa stopp til tidligere direktør Meyer, var den 30. oktober 2017. Det står klart i den svarrunden.

Men vi fikk altså ikke mer innsyn, og derfor var det veldig interessant da det dukket opp en sak med Sivilombudsmannen der VG hadde bedt om innsyn på tre av de samme møtedatoene som vi hadde bedt om innsyn på. De tok saken opp med Sivilombudsmannen, og der dukket det opp en veldig spesiell historie.

Først nekter departementet å oversende dokumentene til Sivilombudsmannen. Så sier Sivilombudsmannen, som selvfølgelig – etter grundig diskusjon i Stortinget og

klare hjemler i lov – har krav på å få de dokumenter det bes om. Dem får Sivilombudsmannen oversendt på fristen, for øvrig samme dag som høringen, den 10. januar 2018. Så ser vi altså av korrespondansen som vi får innsyn i, at det er oversendt dokumenter på nytt den 16. januar 2018. Det viser seg altså at i de dokumentene som ble sendt over den 10. januar 2018, var det gjort endringer – påtegninger for hånd – før de ble oversendt til Sivilombudsmannen. Det er selvfølgelig veldig alvorlig, i og med at Sivilombudsmannen hadde spesifisert at de skulle ha usladdede dokumenter. Heldigvis var det noen i departementet, ifølge statsrådets svar i siste høring, som hadde reagert på det og den 16. januar 2018 sendt over de egentlige dokumentene.

Kanskje enda mer alvorlig blir det når Sivilombudsmannen i sin runde konkluderer med at dette er saksdokumenter, noe som deretter bestrides av departementet i dets brev til Stortinget, og som sågar bestrides av statsråden i den neste og påfølgende høringen, til tross for at Sivilombudsmannen er klinkende klar.

Derfor ble det en ny høring den 1. mars 2018, med en åpen del og en lukket del, for det er departementet som bestemmer om dokumentene skal offentliggjøres, men vi fikk dokumenter unntatt offentligheten med hjemmel i det jeg nå har nevnt. Det ble altså verre og verre for statsråden i løpet av prosessen i forhold til det utgangspunktet vi startet med. Derfor er jeg glad for at det er en flertallsinnstilling som i I sier:

«Stortinget finner finansministerens embetsutøvelse ved behandling av sak om håndteringen av omorganiseringen i SSB kritikkverdig.»

Men jeg er enda mer glad for at vi har en enstemmig innstilling i II, der vi sier:

«Stortinget forutsetter at før det foretas omfattende endringer i SSB, herunder oppfølging av statistikklovutvalget, legges det opp til en åpen demokratisk debatt, herunder en egen sak til Stortinget.»

For det kanskje mest dramatiske i saken er at det var på gang store, betydelige endringer i SSB uten at det hadde vært noen foregående åpen demokratisk debatt. Det synes jeg er viktig, og jeg synes det er gledelig at det er enstemmig, for SSB har en så utrolig viktig rolle i den norske samfunnsmodellen. Det er en institusjonalisert del av den norske samfunnsmodellen, og det er noe det har vært enighet om i landet. Det er utviklet over lang tid.

Jeg kan kanskje begynne med at en i Stortinget i 1946 behandlet det første nasjonalbudsjettet, der en begynte å se på samfunnsutviklingen i lys av de forskjellige aktuelle budsjettvedtak og andre valg som ble gjort politisk. Så etablerte Statistisk sentralbyrå sin forskningsavdeling i 1950, og ikke minst fra 1952, og da Odd Aukrust begynte i Statistisk sentralbyrå, har vi hatt en utvikling

som det har vært bred enighet om. Det var under Borsten-regjeringa Odd Aukrust på oppdrag fra regjeringa begynte å arbeide med å forberede lønnsoppgjøret i 1966, og Det tekniske beregningsutvalget ble etablert i 1967. Dette har hatt avgjørende betydning for den forståelsen vi i dag har av frontfagsmodellen og sentrale lønnsoppgjør, og ikke minst for at det har vært modellvalg knyttet til det, som på en måte utfyller jobben som de to viktige delene det norske systemet skal behandle.

Men det har altså hele tida, til tross for konsensus, politisk, under forskjellige regjeringer, vært noen økonomiske miljøer som har ment noe annet. Jeg siterer fra et innlegg i Økonomisk forum nr. 9 i 2007, der det står:

«Vi ser ikke at norsk økonomi er veldig forskjellig fra andre lands økonomier. Å legge til grunn at «Den norske modellen» er så særegen at egne økonomiske lover gjelder for oss, ville være nok så dristig.»

Artikkelen var signert av bl.a. nåværende ekspedisjonssjef Holmsen i Finansdepartementet. Det har altså hele tida vært noen som mener at de såkalte DSGE-modellene, som altså ikke har vært de foretrukne i Statistisk sentralbyrå, heller bør brukes som analyseverktøy. Og da det kom kommentarer ved ansettelsen av direktør Christine Meyer om at noen oppfattet det som en relativt politisk ansettelse, og da hun senere nedsatte byutvalget, som både i mandat og i sammensetning pekte i retning av dem som foretrekker de andre økonomiske modellene, kan en lure på om det har vært en plan om en grunnleggende endring.

Derfor er jeg veldig glad for det vedtaket vi i dag enstemmig har foreslått, og som jeg håper blir enstemmig vedtatt. For dermed er den prosessen stoppet, og vi kan være sikre på at hvis det eventuelt skal gjøres betydelige endringer i modellen og SSBs rolle i den norske modellen, som har tjent det norske samfunnet godt i tiår etter tiår, skal det i hvert fall ikke skje uten en demokratisk behandling.

Jeg kan si at vi for vår del, i Arbeiderpartiet, vil tilnærme oss det videre arbeidet som finanskomiteen skal ta ansvaret for, på den måten at vi vil styrke SSB, vi vil sikre SSBs faglige uavhengighet, og vi vil fortsatt jobbe for at de skal ha den sentrale rollen de har i den norske samfunnsmodellen, som har tjent det norske samfunnet godt i mange, mange tiår.

Jan Steinar Engeli Johansen (FrP) [12:06:18]: Denne saken dreier seg ikke om et forsøk på politisk styring av forskningen eller om hvordan SSB skal utøve sin funksjon som statistikk- og premissleverandør til departementene og partene i arbeidslivet.

Saken dreier seg om en ledelse i SSB som ønsket å komme Statistikklovutvalget i forkjøpet med en omor-

ganiseringsprosess, hvor det var betydelig risiko for at SSB ikke kunne levere på samfunnsoppdraget.

I stedet for å vente på Statistikklovutvalget, satte SSB ned et eget utvalg, som senere er kjent som Bye-utvalget. Flere tunge aktører, som LO og NHO, var kritisk til forslagene som Bye-utvalget kom med, og de mente at utvalget, med den sammensetningen det hadde, nærmest var et rent bestillingsverk.

Både Finansdepartementet og styret i SSB mente at SSB måtte ta hensyn til den kritikken som ble framført på vårparten 2017. Dette ble formidlet til ledelsen i SSB, og både styret og Finansdepartementet regnet med at dette ville bli fulgt opp.

Da utkast til stillingsplan og innplasseringskriterier ble oversendt departementet i august 2017, ble det klart at ledelsen i SSB ikke hadde tatt hensyn til de innvendingene som departementet, partene i arbeidslivet eller styret i SSB hadde kommet med.

Selv etter at Finansdepartementet ba om møte med SSB for å diskutere stillingsplaner og kriterier, kjørte SSB på uten å ta hensyn til Finansdepartementet. Ledelsen i SSB mente åpenbart at det var de og ingen andre som skulle bestemme hvordan SSB ble organisert. Dette viser en ledelse som ikke var villig til å lytte og sørge for nødvendig forankring av den planlagte omorganiseringen.

For eksempel vedtok ledelsen i SSB både stillingsplan og kriterier den 14. september 2017, selv om det var avtalt et møte om dette med Finansdepartementet noen dager senere, nærmere bestemt 19. september.

På møtet 19. september 2017 gir departementet nok en gang uttrykk for sine bekymringer, og SSB hadde nok en mulighet til å vurdere å ta hensyn til departementets innvendinger.

18. oktober 2017 ble departementet meddelt per e-post at SSBs endringer likevel ville bli gjennomført som planlagt. Avdelingene i SSB var meddelt dette dagen før.

Da innplasseringen av forskerne ble kjent internt i SSB 23. og 24. oktober 2017, tok det ikke lang tid før dette nådde ut i offentligheten, med omfattende kritikk mot ledelsen i SSB.

Med all den støyen som fulgte, var det helt riktig av finansministeren å stoppe omstillingsprosessen 10. november 2017.

LOs sjefsøkonom, Roger Bjørnstad, oppsummerte dette på en veldig bra måte under høringen, hvor han sa:

«Det er min vurdering at Meyer har vist en svak forståelse for samfunnsoppdraget og den rollen SSBs forskningsavdeling har hatt. Bye-rapporten, Meyers ansvar for mandatet og sammensetningen og hennes motvilje mot å ta avstand fra den skaden dette har påført forskningsmiljøet i SSB, innebærer at det var riktig å stoppe omorganiseringen i SSB.»

Dersom finansministeren ikke hadde stoppet omorganiseringen, hadde også det skapt rabalder, da flere opposisjonspolitikere krevde at finansministeren skulle ta grep. Med andre ord var finansministeren i en såkalt Catch 22-situasjon – opposisjonen skulle uansett kritisere.

Sett i ettertid er det lett å se at omorganiseringsprosessen burde ha vært stoppet på et tidligere tidspunkt, men som i alle slike prosesser, er det vanskelig å finne det riktige tidspunktet. Jeg viser her til det sjefsøkonom Dørum sa under høringen:

«Vurdert i ettertid burde ikke denne prosessen fått lov til å holde på så lenge, men det er likevel slik at det er vanskelig å finne det punktet hvor man skulle gått inn og sagt at nå må dette overstyres, nå må man settes under administrasjon, i en viss forstand.»

Noen har hevdet at dette griper inn i SSBs faglige uavhengighet. Dette er tilbakevist av juridisk ekspertise, bl.a. professorene Morten Kinander, Geir Woxholth og Eivind Smith. Departementet har ikke utfordret SSBs uavhengighet i denne saken.

Et annet tema som har vært framme i saken, har vært hvorvidt avgangen til Meyer skyldtes hennes syn på innvandring. Under høringen kom det ikke fram noe som støtter opp under denne påstanden, heller tvert imot. Meyer kunne selv ikke dokumentere noe annet enn å si at det handlet om innvandring, siden hun selv ikke kunne se at det var noen annen begrunnelse for at hun måtte gå av. Det er derfor all grunn til å avvise denne påstanden.

Jeg regner med at vi får anledning til å komme tilbake til organiseringen av SSB på et senere tidspunkt, når Statistikklovutvalget har sagt sitt og departementet etter normal høringsprosess kommer med en sak til Stortinget.

Nils T. Bjørke (Sp) [12:11:24]: Eg meiner at leiaren i kontroll- og konstitusjonskomiteen hadde ein god gjennomgang. Ein kan stilla seg bak alle hans synspunkt i denne saka. Eg vil likevel koma innom nokre punkt som er spesielt viktige for oss i Senterpartiet.

Det er avgjerande at me har eit Statistisk sentralbyrå som er ugildt, og som legg fram tal og statistikk som alle kan ha tillit til. Når fleirtalet i komiteen har kome med kritikk av statsrådens handtering av denne saka, er det særleg to hovudelement eg har lyst til å ta fram. For det fyrste har det vore uheldig samanblanding i styringsdialogen mellom Finansdepartementet og SSB. For det andre har Finansdepartementet sjølv bidrege til at det er sådd tvil om styringsdialogen med SSB. Det skifta mellom skriftlege og munnlege attendemeldingar til leiinga i SSB, ein del av dei munnlege tilbakemeldingane vart

lagde stor vekt på frå departementet si side. Eg skal koma litt meir inn på desse to elementa.

Styringsdialogen er gjeven i form av skriftlege årlege oppdragsbrev, men i dei dokumenta og referata me har fått, kjem det òg fram at det er gjeve munnlege attendemeldingar som vert oppfatta ulikt frå SSB og departementet. Det var tydeleg oppfatta og presisert i høyringane, òg frå departementet, at det er gjeve klare signal om utfordringa med endringane. Samtidig vert det sagt at det berre er den skriftlege styringsdialogen som gjeld. Eit slikt regime gjer det vanskeleg for oss som skal etterprøva styringsdialogen. Det er sær viktig at ein gjennom denne dialogen kan etterprøva at SSB har den frie og uavhengige stillinga som er naudsynt for å ha tillit til dei fakta, tal og framstillingar som SSB leverer.

Ut frå den dokumentasjonen som komiteen har fått i denne saka, kom det aldri eit klart stoppsignal frå Finansdepartementet om å omorganisera SSB. Det var tvert imot kome innspel til leiaren om at ein måtte gå vidare i prosessen. Det var heilt tydeleg at det kom innspel om endringar i den prosessen som var, men at det samtidig var gjeve klar melding om at ein skulle halda fram med omorganiseringa.

Når me i denne saka i tillegg har opplevd uvilje frå Finansdepartementets side til å levera ut alle notat og skriv i samband med omorganiseringa, har det festa seg eit inntrykk av at departementet har noko å skjula, at ein har forsøkt å svekkja SSB som eit sjølvstendig og ugildt byrå. Dette saman med ynsket frå Finansdepartementet om å gje såkalla leserettleing overfor Sivilombodsmannen set saka i eit underleg lys.

Alle departement treng å ha ein fri og open styringsdialog med dei underliggjande etatane, men det er spesielt med SSB i forhold til mange andre. SSB må vera ein uavhengig institusjon. Difor meiner me at styringsdialogen som først vart gjeven munnleg, og deretter vart skriftleggjort i styringsdialogen, bør dokumenterast, dette for å vera sikker på at den frie stillinga SSB har, er vareteken.

Me meiner at når det gjeld omorganiseringa av SSB, var det heilt rett å stoppa ho. Men det skulle ha kome på eit tidlegare tidspunkt, særskilt når dei store arbeidstakar- og arbeidsgjevarorganisasjonane reagerte som dei gjorde. Som det har kome fram i høyringa, skulle foten ha vore sett ned lenge før oktober 2017. Me må framover sørgja for eit SSB som er i stand til å levera rapportar og dokumentasjon utan binding til den politiske leiinga i Finansdepartementet. SSB står i ei særstilling i høve til andre byrå eller underliggjande etatar, for det skal vera ein nøytral, objektiv part som utan bindingar skal kunna gje service til eit breitt spekter av det norske samfunnet.

Dagen før innstillinga frå komiteen kom, fekk me òg på bordet forslag frå Statistikklovutvalet. I samband med dette er det naturleg at me betraktar debatten og innstillinga i saka her i dag som eit startskot for debatten om den nye statistikklova og kva rolle SSB skal ha i samfunnet framover. Det er ei sak me går inn i med største alvor for å finna ut korleis me kan definera og avgrensa SSB sin faglege ugildskap. Det er det vitigaste for oss i denne saka, og det er heilt avgjerande for å ha eit SSB som alle partar kan ha tillit til i framtida.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [12:16:42]: Dei tre store spørsmåla i denne saka er: Har det faglege sjølvstendet til SSB blitt respektert? Har den tidlegare SSB-sjefen handla i strid med eller i tråd med styringssignala frå Finansdepartementet? Og har statsråden gitt riktige opplysningar til Stortinget undervegs og etterpå?

For å få svar på dette har kontrollkomiteen gått grundig til verks, og ut ifrå den dokumentasjonen som vi har skaffa til vegar, er det følgjande handlingsutvikling vi, eller i alle fall eg, kan sjå ut ifrå dette:

Da Meyer blei tilsett i 2015, søkte Finansdepartementet eksplisitt i utlysingsteksten etter ein person som skulle reformere SSB. Meyer gjekk rett på og gjennomførte i 2015–2016 ein omfattande reform av statistikkavdelinga i SSB. Hausten 2016 sette Meyer ned Bye-utvalet, som fekk i oppdrag å føreslå endringar i forskingsavdelinga. Forslaget la opp til å innskrenke funksjonen til forskingsavdelinga frå å levere framskrivingar, utvikle modellar og levere på oppdrag til ein meir avgrensa statistikkretta funksjon.

Anbefalingane frå Bye-utvalet fekk massiv kritikk. Det var stor uro internt. LO og NHO slakta forslaget og meinte det ville vere øydeleggjande for lønsoppgjera og Teknisk berekningsutval. Miljødirektoratet og miljøorganisasjonar meinte det ville vere øydeleggjande for klima- og miljøarbeidet. Frå stortingshald blei det hevda at endringane var destruktive langt utover det organisatoriske, det var eit angrep på grunnlaget for den norske modellen, kor partane er like kompetente og deler eit felles kunnskapsgrunnlag. Viss 2017 har vore godt for noko som helst, har det vore den kraftige mobiliseringa for SSB og oppbygginga av ei brei einigheit om SSB si fundamentale rolle i det norske samfunnet.

Finansdepartementet stilte seg omsider bak kritikken, i januar. På eit referatført møte átvara dei mot å gå vidare med omorganiseringa langs dei linjene Bye-utvalet trekte opp. Og Meyer justerte linja deretter. I mars hadde Meyer og forskingssjef Telle klart eit utkast til styrenotat, som dei sende til Finansdepartementet. Dette notatet inneheldt prinsippa for den vidare omorganiseringa og inneheldt mange ulike avvegingar, bl.a. rolla til forskingsavdelinga, krav til forskarar osv. Notatet blei

sendt til departementet lenge før styreleiaren og styret i SSB fekk det til gjennomlesing. Finansdepartementet svarte med eit forslag til ny notattekst. Dei gjorde enkelte presiseringar, som i det alt vesentlege blei det endelege notatet som styret behandla.

Forslaget til endringar frå Bye-utvalet hadde reist spørsmål ved om det var riktig å gjennomføre store endringar i SSB samtidig som eit offentleg utval utarbeidde forslag til ny statistikklov. Under overskrifta Forholdet til lovarbeid i denne teksten om prinsippa for omorganiseringa skriv Finansdepartementet noko som ikkje er til å misforstå. Finansdepartementet skriv:

«det har vært nødvendig å sette i gang en prosess nå (...) Dette er ikke minst viktig for å få en best mulig forskningsavdeling i tråd med målet fra tildelingsbrevet om forskning på et høyt internasjonalt nivå. En slik prosess er ikke i konflikt med lovutvalget, som blant annet skal se på om forskning skal være lovpålagt for SSB.»

Altså: Ikkje berre hadde Finansdepartementet vore aktivt med på å førebu omorganiseringssaka til SSB-styret, dei skriv også eksplisitt at omorganiseringa ikkje bør vente på lovarbeidet – i mars.

I slutten av april kom saka opp i SSB-styret. Det endelege vedtaket blei ein forenkla variant av sjølve notatet, som var klarert frå departementet. Klarsignalet var no gitt frå både styret og Finansdepartementet – omorganiseringa fortset uavhengig av lovarbeidet.

I mai hadde Meyer medarbeidarsamtale med leiinga i Finansdepartementet der ho hausta skryt for dette reformarbeidet.

I august starta implementeringa av omorganiseringa. Utkast til plasseringskriterium blei i slutten av månaden sendt til Finansdepartementet, og endelege kriterium blei sende departementet i slutten av september. Det var ingen dokumenterbare innvendingar frå Finansdepartementet. På høyringa kom det også fram at ingenting av dette blei lagt fram for styret eller styreleiaren i SSB – det var departementet SSB-sjefen rapporterte til og fekk styringssignal frå, og som sørgde for ryggdekning for det reformarbeidet ho var sett til å gjennomføre.

Men så – først da lista over ny plassering av enkelttilsette blei offentleg kjend – endra dette bildet seg.

I slutten av oktober gjekk representanten Engen-Helgheim i Framstegspartiet ut i Klassekampen og kritiserte at forskaren Holmøy skulle flyttast frå forskingsavdelinga til statistikkavdelinga. Han meinte det var eit uttrykk for at Meyer var kritisk til forskinga hans – elles ein forskar Framstegspartiet er svært fornøgd med, etter arbeidet i Brochmann-utvalet med å lage innvandringsrekneskap. Kritikken frå Engen-Helgheim blei på dette

tidspunktet avvist av statssekretæren i Finansdepartementet. Men avvisinga varte ikkje lenge.

Same veke, like etter gruppemøtet til Framstegspartiet, kalla Jensen Meyer inn på teppet. På kort tid er plutselig den gode tonen mellom departementet og SSB-sjefen borte, samarbeidet har gått frå støttande til kritisk. Presseflokkjen blir danna. Og i løpet av knappe to veker trekkjer Meyer seg som direktør, etter at mistilliten frå Jensen gjorde det umogleg for ho å fortsetje.

Eg meiner dette er så nær vi kan kome ei korrekt beskriving at det som har skjedd i denne saka.

Alle er no einige i at det var riktig å stoppe omorganiseringa til etter stortingsbehandlinga av ny statistikklov, men dette var aldri grunnen til at Stortinget opna kontrollsak. Kontrollsaka handlar om Finansdepartementet si handtering av avgangen til administrerande direktør Meyer. Finansministeren nytta ikkje instruksjon for å stanse prosessen, men erklærte mistillit til administrerande direktør, ei reaksjonsform statsråden sjølv i svarbrev vedgår er utanfor hennar myndigheit. Dessutan kom det fram indikasjonar på at Finansdepartementet ønskte å bestemme kor enkelttilsette i SSB skulle jobbe, og kva for modellar dei skulle jobbe med. Desse to forholda var for meg grunnen til at det var riktig av kontrollkomiteen å opne sak.

Men i ettertid har langt fleire kritikkkverdige forhold blitt avdekte. Saka har blitt stadig meir alvorleg for kvar ny runde med spørsmål og svar.

Siv Jensen har påstått at Finansdepartementet alleie frå januar 2018 og gjentatte gonger seinare har åtvåra mot omorganiseringa – ho seier at det har ikkje mangla på åtvaringar – og at denne ikkje skulle føregripe innstillinga frå Statistikklovutvalet. Men det har ikkje vore mogleg å finne tydelege signal i det skriftlege materialet som gir støtte for denne grunngjevinga. Derimot taler det skriftlege materialet for det motsette – slik eg allereie har gjort greie for.

Det verkar som om Finansdepartementet ikkje står inne for si tidlegare støtte til omorganiseringa til Meyer og forsøker å få Stortinget med på ei alternativ forteljing. Og når kontrollkomiteen grev i påstandane, blir det vanskeleg å forsvare denne alternative verkelegheita – og strevet blir etter kvart absurd, noko som eg vil kome tilbake til.

SV har tatt utgangspunkt i tre lovfesta prinsipp når vi har vurdert finansministeren si handtering av denne saka.

Det første er sjølvstendet til SSB. Finansministeren har vedgått at departementet har vore inne i personalprosessar og hatt meiningar om konkret plassering av enkeltmedarbeidarar internt i SSB. Finansministeren meiner dette er i tråd med god etatsstyring, ein praksis som direkte utfordrar det lovforankra faglege sjølvsten-

det til SSB. Administrerande direktør i SSB står vidare ikkje i eit tillitsforhold til finansministeren, men likevel valde finansministeren altså å erklære mistillit til SSB-direktøren og med det gjere det umogleg for SSB-direktøren å fortsetje i stillinga si. Finansministeren har full moglegheit til å instruere SSB, men valde i staden for å uttrykkje ein mistillit ho ikkje har anledning til å uttrykkje. Begge desse forholda skaper presedens som svekkjer det faglege sjølvstendet til SSB.

Det andre er styringsdialog. Det står i statens økonomiregelverk at departementa sin styringsdialog med etatane skal vere skriftleg. Når ein går gjennom den skriftlege styringsdialogen i denne saka, er det vanskeleg å finne tydelege signal frå Finansdepartementet om at omorganiseringa skulle vente på arbeidet til Statistikklovutvalet. Derimot er det fleire skriftlege kjelder som peiker i stikk motsett retning. Finansdepartementet har vore konstruktivt involvert undervegs i omorganiseringprosessen og vore tett på prosessar som det absolutt ikkje skulle vere eit departement si rolle å vere så tett på.

Komiteen har spurt om dette openberre misforholdet mange gonger, utan å få avklarande svar. Det er mildt sagt merkeleg.

Denne saka er eit tydeleg eksempel på at eigarsignal til eit organ som SSB må skje skriftleg. I dette tilfellet har det ikkje vore det, og det har også gjort det vanskeleg for komiteen å undersøkje styringssignala. Vidare har også ulike aktørar ulike versjonar av hendingsgangen under møte utan referat, noko som svekkjer troverdet til forklaringa frå finansministeren. Med skriftlege eigarsignal ville dette ikkje ha vore eit problem.

Det tredje er opplysningsplikt. Eit medlem av regjeringa skal ikkje gi uriktige eller villeiande opplysningar til Stortinget. Det står i Grunnlova og er fundamentalt for at Stortinget skal kunne fungere som det øvste folkevalde nivået.

I denne saka har det vore vanskeleg for Stortinget å få tydelege svar om statsråden sitt syn på omorganiseringa i SSB. Først etter at Meyer hadde gått av, kunne statsråden fortelje Stortinget at ho eigentleg heile tida hadde meint at omorganiseringa burde ha venta på Statistikklovutvalet – dette trass i at statsråden hadde fått fleire direkte spørsmål om dette gjennom heile 2017 frå representantar på Stortinget.

I fleire av svara til kontroll- og konstitusjonskomiteen, og i høyringa, meinte statsråden å ha åtvåra mot omorganiseringa i forkant av Statistikklovutvalet allereie sidan januar. Men først i det tredje svarbrevet til kontroll- og konstitusjonskomiteen kom det fram at finansministeren først den 30. oktober hadde bedt SSB-leiaren stanse omorganiseringa mens ein venta på Statistikklovutvalet. Det var da lenge å vente på eit ordentleg

svar på det enkle spørsmålet. Dette meiner eg er i strid med at ein statsråd skal gi Stortinget nødvendig informasjon etter beste evne.

Det er vidare avslørt at Finansdepartementet aktivt har halde tilbake relevant informasjon, bl.a. dokumentasjon frå fleire møte som Stortinget skulle hatt tilgang til, utan påtrykk og behandling hos Sivilombodsmannen. Stortinget bad om dokumentasjon frå alle relevante møte mellom SSB og Finansdepartementet allereie i første spørsmålsrunde i november. Likevel var det først etter klage frå VG til Sivilombodsmannen på innsyn i høvesvis to møte i januar og den 19. september at desse blei gjort tilgjengelege for Stortinget. Desse blei i tillegg unntatt offentlegheit.

For det første gav ikkje desse dokumenta nokon støtte til versjonen til finansministeren, dei svekte heller versjonen hennar. For det andre var dei påførte skriftlege kommentarar, utan at dette var gjort greie for i første runde til Sivilombodsmannen.

På område etter område blir det tydeleg at Siv Jensen og Finansdepartementet har forsøkt å omskrive historia gjennom skiftande forklaringar i sentrale spørsmål, manglande dokumentasjon for sentrale påstandar og uregelrett kommunikasjon med Sivilombodsmannen og forsøk på å halde tilbake informasjon til Stortinget.

På mange måtar har vi vore vitne til ein farse i Finansdepartementet i denne saka. I teaterverda begynner ofte farsen med at hovudpersonen har gjort noko som ein går langt i å forsøkje å gjere om eller skjule. Ifølgje førsteamanuensis Ridderstrøm ved Oslo Met utgjer ofte hendingane i ein farse «en rullende snøball av forviklinger, med overdrivelsar av alle slag» og inneheld ofte «en innviklet og ganske usammenhengende intrige». Farsen har mange likskapstrekk med forviklingskomediar, ifølgje førsteamanuensis. Det er tragikomisk at vi kjenner igjen dette frå farsen i denne saka. Verkelegheita overgår verkeleg det meste.

Det er eit heilt ope spørsmål no om vi har ein finansminister vi kan stole på, og dermed er også truverdet til Finansdepartementet uklart. Det er også eit faktum at statistikkbyrået i landet har vore forsøkt politisert og detaljstyrt.

Og – noko som var utgangspunktet for heile denne saka – det er framleis heilt i det blå kvifor Meyer eigentleg måtte gå. Var det press frå Framstegspartiet sitt gruppemøte som gjorde at finansministeren måtte vise handlekraft overfor ein SSB-sjef som var kjend for å vere positiv til innvandring? Var det fordi ho ombestemte seg om reforma? Det veit vi framleis ikkje. Høyringane har vist at finansministeren ikkje klarer å gi ei god forklaring eller dokumentere dette.

Det er bra at eit samrøystes storting no set punktum for omorganiseringa. Det stansar det køyret Meyer og fi-

nansministeren i tospann fekk halde på med, mot råda frå både tilsette og sentrale brukarar.

SV røystar også for daddelforslaget, men eg vil leggje til at saka er meir alvorleg, og framover må Stortinget følgje ekstra nøye med på kva Finansdepartementet føretar seg. Skuggane kjem til å hengje over Jensen og Finansdepartementet lenge. Førestillinga dei har vist i denne saka, er alt anna enn tillitvekkjande.

Hans Fredrik Grøvan (KrF) [12:31:26]: Kjernen i saken er hvorvidt Finansdepartementet har utfordret byråets selvstendighet gjennom politisk press og overstyring eller på annen måte har handlet på tvers av regelverket i saken som førte til Christine Meyers avgang.

SSB har et viktig samfunnsoppdrag. De skal bidra med statistikk, modeller, analyser og forskning som det norske samfunnet har behov for, samtidig som de skal gi opplysninger til statistisk bruk for forskningsformål og offentlig planlegging. Byrået er en viktig premissleverandør for lønnsoppgjørene og har også hovedansvaret for internasjonalt statistisk samarbeid. Dette er informasjon som må bygge på tillit. Det er viktig å ha klare retningslinjer for forholdet mellom Finansdepartementet og SSB, og at det er en felles forståelse av SSBs oppgaver og virksomhet for øvrig. Spørsmålet nå er om grensen mellom politikk og SSBs faglige integritet og uavhengighet er utfordret eller brutt.

Jeg viser til saksordførers gjennomgang og vil konsentrere meg om et par forhold som vi i Kristelig Folkeparti har vært spesielt opptatt av i denne saken, som grunnlag for våre vurderinger og konklusjon.

For det første gjelder det styringsdialogen: En rød tråd i saken har vært hvordan styringen av SSB har blitt utført av Finansdepartementet, med statsråden som den ansvarlige i den prosessen som førte til SSB-direktørens avgang. I den forbindelse har man tildelingsbrevet som Finansdepartementet sender til SSB ved hvert års begynnelse, og man har de formelle strukturene gjennom styringsdialoger. Samtidig har det vært en løpende dialog med mer uformelle møtepunkter, og det er i stor grad dette siste som er blitt gitt betydelig oppmerksomhet i denne saken.

Finansministeren har i høringene vært opptatt av at departementet må kunne gi uttrykk for sine synspunkter også utenom den formelle, skriftlige styringsdialogen, noe også Høyre og Fremskrittspartiet påpeker i sine merknader i innstillingen. Jeg er ikke uenig i dette, og jeg anerkjenner behovet for en løpende dialog. Spørsmålet er imidlertid om prosessen har vært ryddig, om det har vært en tydelig nok grenseoppgang mellom hva som har vært en uformell dialog, og hva som har vært styringssignaler, og den manglende skriftligheten som har vært med på å svekke ryddigheten i prosessene.

Hva gjelder SSB-styrets rolle og posisjon: Styret framstår mer som et rådgivende organ overfor direktøren enn det som er vanlige oppgaver i et tradisjonelt styre. Normalt har styret et overordnet ansvar for hele virksomheten, men i dette tilfellet kan det se ut til at styret i stor grad har blitt plassert på sidelinjen i prosessen mellom Finansdepartementet og SSB. Styret har f.eks. ikke deltatt regelmessig på dialogmøter mellom SSBs direktør og Finansdepartementet. Kristelig Folkeparti mener det er behov for å rydde opp i denne styringsstrukturen. I dag framstår organiseringen som utydelig og med uklare roller og svak rolleforståelse hos aktørene. Spesielt gjelder dette styret i SSB. Det bør i stedet ha en mer synlig og formell rolle, etter vår oppfatning, i arbeidet med å tilrettelegge for at SSB utfører oppdraget de mottar fra Finansdepartementet.

Videre har styringsdialogen hatt et tydelig preg av uformell struktur, som jeg var inne på innledningsvis. Selv om statsråden i høringen understrekte at den uformelle delen av styringsdialogen ikke opphever den skriftlige styringen, men karakteriserer den som et supplement, har kombinasjonen av uformelle samtaler og manglende omforente referater skapt et uryddig inntrykk. Dialogene og de uformelle prosessene har i for stor grad, slik Kristelig Folkeparti oppfatter det, gitt grunnlag for ulik tolkning, til dels også i strid med signalene som er blitt gitt gjennom det formelle tildelingsbrevet.

Med store omorganiseringsprosesser på gang er det spesielt viktig at dialogen har en entydig formell karakter. Det må være entydige signaler om forståelsen av oppdraget og tilbakemeldinger underveis i prosessen. Signalene, grunnlaget og retningen må være forstått av de involverte, og det må være etterprøvbart. Møter som blir avholdt fordi det er behov for tydelige avklaringer underveis i store omorganiseringsprosesser, må ha nøyaktige referater. Derfor stiller Kristelig Folkeparti seg bak det flertallet sier om nettopp dette i innstillingen.

Det er derfor bra, som statsråden har gitt uttrykk for i kommunikasjonen med komiteen, at hun ønsker å legge opp til en tettere formell oppfølging av SSB framover. Statsråden varsler at det skal avholdes tertialvise formelle møter med omforente referater. Dette skal bli en del av den formelle styringsdialogen. Det er også avklarende at styrets leder skal gis plass på disse møtene. Dette tyder på at noen av de åpenbare svakhetene som er knyttet opp til styrets rolle og mandat, vil bli bedre klarlagt gjennom en tydeligere rolleforståelse framover.

Det andre hovedpunktet i denne saken har vært tidslinjen. Etter Kristelig Folkepartis mening har det vært helt riktig å stoppe omstillingsprosessen i SSB. Samtlige partier i komiteen er enig i det. Kontrollsaken handler imidlertid om Finansdepartementets håndtering av ad-

ministrerende direktør Meyers fratreden – ikke om det var riktig å stanse omorganiseringen.

Et sentralt punkt i saken er om Finansdepartementet ba administrerende direktør om å stille hele omorganiseringsprosessen i SSB i bero inntil Statistikklovutvalgets innstilling forelå. Basert på det skriftlige materialet som foreligger i saken, kan det se ut til at den omfattende omorganiseringsprosessen ble støttet og til dels påskyndet av Finansdepartementet helt fra utnevningen av Meyer, oppnevningen av Bye-utvalget og fram til prosessen som førte til hennes avgang.

Slik vi leser papirene og dokumentene, var det først 30. oktober 2017 at departementet satte foten ned for alvor. Departementet har, etter Kristelig Folkepartis oppfatning, forsøkt å skape et bilde av at signalene fra departementet var tydeligere langt tidligere, og at Meyer derfor burde ha endret kurs. Det er imidlertid lite i dokumentasjonen som underbygger departementets oppfatning av tidslinjen. Etter vår oppfatning er det samtidig avdekket en kommunikasjon mellom departementet og SSB som i for stor grad og ved for mange tilfeller har vært preget av en uformell tone og uten etterprøvbare dokumentasjon.

Referater fra møter mellom departementet og SSB bidrar til å forsterke bildet av at det har vært rusk i maskineriet. Det forelå referater fra møter komiteen ikke fikk innsyn i. Komiteens anmodning om å få oversendt diverse referater i brev av 22. november 2017 til finansministeren ble i første omgang ikke imøtekommet. Først etter korrespondanse mellom Sivilombudsmannen og Finansdepartementet i anledning av en innsynsbejæring fra VG, hvor Sivilombudsmannen slo fast at de etterspurte dokumenter var å anse som saksdokumenter i lovens forstand, valgte finansministeren å oversende referatene.

Det er gjort påtegninger på referater som ble etterspurte, og tre av dem er offentliggjort etter at komiteen ba om det. Det er derfor, etter Kristelig Folkepartis oppfatning, innholdet i referatene kan oppfattes som endret, og at det ikke bare er gitt en leseveiledning, som finansministeren har hevdet, som følge av håndskrevne påtegninger. Påtegningene blir av oss oppfattet som at man her har endret syn i forhold til det som var skrevet opprinnelig. Dermed framstår det som et tydelig uklart signal i styringsdialogen – med tanke på hva en egentlig har ment i utgangspunktet.

Dette underbygger den uformelle og noe rufsete måten departementet, etter vår mening, har håndtert styringsdialogen på. Det må understrekes at referatene det her er snakk om, ikke er omforente referater som er ment for offentligheten, og at dokumentenes status må vurderes deretter. Dokumentenes status er omstridt, li-

kevel mener Kristelig Folkeparti at denne måten å endre innhold på i ettertid er kritikkverdig.

Oppsummert, fra Kristelig Folkepartis side, mener vi at det er grunn til å kritisere departementets håndtering av saken. Departementets omtale av tidslinjen er ikke troverdig. Departementet har underkommunisert hvor sent departementet faktisk satte foten ned og formelt stanset omorganiseringen. Og det har vært for stor grad av uformell styring. En konsekvens har bl.a. vært manglende etterprøvbarehet. Samtidig har det vært uklar rolleforståelse mellom aktørene.

Kristelig Folkeparti mener dette er kritikkverdig. Endringer må til, og Kristelig Folkeparti har derfor klare forventninger til at statsråden følger dette opp og tar lærdom av det som har skjedd.

Statsråd Siv Jensen [12:41:21]: Bakgrunnen for denne saken er at administrerende direktør i Statistisk sentralbyrå i 2017 iverksatte en omorganisering av forskningsvirksomheten som ville satt SSBs evne til å levere analyser og utredninger i fare.

Byråets analyser er et viktig underlag for departementene, for Stortinget, for partene i arbeidslivet og for andre. Byrådet utvikler og vedlikeholder viktige beregningsmodeller. Omleggingen innebar et klart signal til forskerne i SSB om at arbeid med disse modellene ikke ville bli tillagt vesentlig vekt i den fremtidige virksomheten. Samtidig ble flere av modellene nedprioritert ved at nøkkelmedarbeidere og modellene ble skilt fra hverandre.

Omleggingen kom etter at Finansdepartementet tidligere i 2017 hadde avvist et forslag fra ledelsen i SSB om å avvikle flere av modellene som er sentrale for departementet. Regjeringen hadde allerede i 2016 satt ned et offentlig utvalg som skulle utrede ny lov om offisiell statistikk og SSB, herunder vurdere forskningsvirksomheten i byrådet. Det fremgår av den offisielle styringsdialogen at departementet tidlig advarte SSB mot å iverksette endringer som ville foregripe konklusjonene fra utvalget, og flere ganger uttrykte bekymring for at omstillingene ville svekke evnen til å levere på samfunnsoppdraget.

Saken toppet seg i oktober og november, da administrerende direktør satte den omstridte omorganiseringen ut i livet, på tross av våre advarsler. Flere utenfor SSB reiste kritiske spørsmål. Saken var også gjenstand for diskusjon i Stortinget. I spørretimen 8. november 2017 stilte bl.a. representanten Sigbjørn Gjelsvik fra Senterpartiet spørsmål til meg:

«Hva vil statsråden foreta seg overfor SSB, og har statsråden tillit til at dagens SSB-ledelse er den best egnede til å lede SSB ut av den krisen byrådet nå befinner seg i?»

Det er mitt ansvar overfor Stortinget at SSB leverer i tråd med sitt samfunnsoppdrag og de konkrete bestillingene fra departementet. Det ble derfor nødvendig å kalle inn administrerende direktør Christine Meyer til møter med meg, men gjennom samtalene ble jeg dessverre bare mer urolig. Jeg hadde ikke tatt mitt ansvar på alvor hvis jeg lukket øynene for det som i stadig større grad fremsto som tydelig for meg: Jeg hadde ikke lenger tillit til at Meyer ville kunne lede SSB videre på en måte som ga tilstrekkelig trygghet for leveranser fra SSB, var samlende for organisasjonen og gjenopprettet tilliten til SSB i allmennheten. Noen få timer etter at Meyer ble gjort kjent med dette, tok hun kontakt gjennom sin advokat og varslet at hun hadde til hensikt å trekke seg. Hun valgte selv å gå, og det mener jeg var et riktig valg der vi sto.

Jeg merker meg at kontroll- og konstitusjonskomiteen synes å være enig i utfallet av prosessen. En samlet komité skriver i innstillingen:

«Etter komiteens vurdering var det helt riktig å stoppe omstillingsprosessen 10. november 2017.»

Når komiteen enstemmig og klart uttrykker støtte til utfallet, men likevel fremmer kritikk, må det da være måten det skjedde på, som komiteen er kritisk til. Kritikken ser ut til å fordele seg langs to spor – jeg burde ha vært mer inngripende, men også at jeg burde ha grepet inn mindre.

Det ser dermed ikke ut til at det lenger er et spørsmål om min stoppordre var i konflikt med den faglige uavhengigheten til SSB, slik bl.a. tidligere direktør Meyer har hevdet, og slik kontroll- og konstitusjonskomiteen i sine undersøkelser satte opp som en særskilt problemstilling. Tvert imot finner komiteens flertall det «kritikkverdig at finansministeren ikke bruker muligheten til å instruere SSB».

Flertallet mener altså at jeg på den ene siden burde ha grepet sterkt inn i SSB med en instruksjon. På den annen side mener flertallet at vi gikk ut over vår rett til administrativ styring da vi formidlet et ganske enkelt synspunkt, nemlig viktigheten av at modellene og deres nøkkelpersonell var samlet i samme avdeling. Og i denne sammenheng ble det til og med presisert fra departementets side at det ikke var snakk om instruksjon.

Jeg føler meg ganske trygg på at hadde jeg instruert SSB på et tidligere tidspunkt, slik flertallet synes å mene, ville kritiske spørsmål om SSBs uavhengighet kommet med stor styrke. Alternativt kunne jeg ha ventet lenger med å gripe inn. Det er min vurdering at det ville ført til en mer krevende situasjon, som ytterligere ville svekket SSBs evne til å levere på sitt samfunnsoppdrag. I tillegg ville det innebære en aksept for at styringssignalene våre ikke blir fulgt.

Så jeg fattet en beslutning, og den står jeg for – også i etterpåklokskapens lys.

Jeg merker meg også at flertallet i komiteen påpeker at jeg uttrykte manglende tillit til Meyer, og kaller det «et virkemiddel» som jeg «ikke har grunnlag for». Jeg vil peke på at spørsmålet om tillit ikke er et virkemiddel, men heller en realitet. Hvorvidt jeg hadde tillit til Meyer, var etter mitt syn et vesentlig forhold, og som jeg hadde et godt grunnlag for å mene noe om. Det er som sagt mitt ansvar overfor Stortinget at SSB leverer i tråd med sitt samfunnsoppdrag og de konkrete bestillingene fra departementet.

Spørsmålet om tillit ble som nevnt stilt fra representanten Gjelsvik i Stortingets spørretime 8. november 2017. På det tidspunktet må i hvert fall Senterpartiet ha sett på dette som et relevant spørsmål som jeg burde svare på.

Har vi så lært noe av denne saken?

Styringsstrukturen og rollefordelingen mellom administrerende direktør og styreleder og departementet er ikke tydelig beskrevet i statistikkloven av 1989. Å avklare dette, og spesielt klargjøre styrets rolle, var ett av formålene med å nedsette Statistikklovutvalget. Utvalget avga sin innstilling 19. mars, og vi har nå sendt innstillingen ut på bred høring med frist i slutten av juni. Vi vil så komme tilbake til Stortinget med våre vurderinger og forslag.

Inntil videre har vi den gamle loven, og som jeg tidligere har varslet, vil vi innenfor denne rammen legge opp til at også styreleder deltar på de formelle styringsmøtene med departementet.

Vi ser også at det kan være en fordel med en hyppigere formell styringsdialog og vil fra i år gå over til tre møter i året i den planlagte, ordinære styringsdialogen med SSB.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Dag Terje Andersen (A) [12:48:25]: I forbindelse med at Christine Meyer ble utnevnt til direktør i Statistisk sentralbyrå, var det ganske sterke og tunge krefter som antydte at dette kunne se ut som en politisk ansettelse med utgangspunkt i en endret politisk kurs for SSB. I den sammenhengen har jeg et kort spørsmål, for det er riktig som statsråden sa, det er ingen som har beklaget at den prosessen ble stoppet. Men jeg har et konkret spørsmål: Mener statsråden at det var en riktig ansettelse?

Statsråd Siv Jensen [12:49:03]: På det tidspunktet vi ansatte Christine Meyer, var det med veldig klare rammer for hva en ny direktør skulle gjøre, bl.a. omstille og effektivisere Statistisk sentralbyrå. På det tidspunktet mente jeg at det var en riktig ansettelse. Jeg har lyst til å

understreke at den ikke var politisk. Vi mente at hun var faglig kvalifisert. Dessverre fikk denne saken det utfallet den fikk. Det skyldes først og fremst at hun ikke gjorde det jeg forventer av etatsledere, nemlig at de lytter til og følger opp de stillingssignalene som kommer fra departementet.

Dag Terje Andersen (A) [12:49:49]: Noe av grunnlaget for spørsmålet er, som jeg var inne på i min innledning, at det har vært konsensus om SSB. Det har vært bred enighet om at frontfagmodellen i Norge er viktig, at det har betydning for sentrale lønnsoppgjør og stor betydning for hvordan norsk økonomi utvikler seg. Da er det en kjent sak at det finnes andre miljøer som f.eks. er mer for de såkalte DSGE-modellene, og som står for en annen politisk retning. Mange mente at det kunne være tilfellet med Christine Meyer – da hun ble ansatt. Da er spørsmålet mitt: Er statsråden enig i at det Holden III-utvalget pekte på når det gjelder frontfagmodellen, og den modellen vi har for lønnsoppgjørene i Norge – altså et sentralt element i den norske modellen – og SSBs rolle i det, er noe som bør videreføres?

Statsråd Siv Jensen [12:50:43]: Ja, det er jeg helt enig i. Det er noe av det som har vært viktig for meg og departementet gjennom hele denne prosessen. Vi har sagt at også SSB må effektiviseres og omorganiseres. Men vi har hele tiden understreket betydningen av å ivareta samfunnsoppdraget, betydningen av å ikke forskuttere Statistikklovutvalgets anbefalinger og konklusjoner. Med det mener jeg at vi også har vært veldig tydelig på den rollen som TBU og andre har – altså som SSB har i forhold til det.

Dag Terje Andersen (A) [12:51:34]: Betyr det at vi da kan være trygge på, i tråd med innstillingens forslag til vedtak II, at vi inntil det har vært en demokratisk debatt, heller ikke i den daglige utviklingen i SSB eller i forholdet mellom SSB og Finansdepartementet, vil se noen overgang til de mer – noen vil si – politiserte modellene som DSGE er et samlebegrep for? Vi kan altså være trygg på at det modellapparatet som har tjent det norske samfunnet godt i mange tiår, vil bli videreført, og i hvert fall ikke endret før det har vært en demokratisk debatt?

Statsråd Siv Jensen [12:52:08]: Ja.

Dag Terje Andersen (A) [12:52:11]: Da har Stortingets vedtak virket.

Nils T. Bjørke (Sp) [12:52:29]: Det er vel ikkje tvil om at me er einige om at det var rett å stoppa prosessen. Det me utfordrar på, er heller at det har verka som om

departementet heia på prosessen i for lang tid før det vart sagt stopp.

Tidlegare forskingsdirektør Kjetil Telle sa i høyringa at Finansdepartementet kan instruera SSB til analysar av kva slags problemstillingar ein vil. Samtidig er det like klart at Finansdepartementet ikkje kan instruera SSB i kva konklusjonane på analysane skal vera. Er statsråden samd i ei slik vurdering?

Statsråd Siv Jensen [12:53:05]: Jeg er glad for at alle synes å være enige om at det var riktig å stoppe prosessen da den ble stoppet. Men jeg er uenig i at Finansdepartementet brukte for lang tid på å komme dit. Jeg mener at vi i den skriftlige styringsdialogen var veldig tydelige på at ja, SSB skal omorganiseres og effektiviseres, men innenfor de rammene som vi var veldig tydelige på å trekke, nemlig at man ikke skulle forskuttere Statistikklovutvalget, og at man skulle hegne om samfunnsoppdraget.

Når det gjelder spørsmålet om hva vi kan instruere i, er det selvfølgelig veldig klart avgrenset. Det gjelder særlig det faglige innholdet som produseres fra byråets side. Men vi må ikke glemme at noe av den myndighetsutøvelsen som SSB har, er delegert fra departementet og kan trekkes tilbake.

Nils T. Bjørke (Sp) [12:54:03]: Men Telle sa noko meir i den samanhengen. Han sa:

«Men når Finansdepartementet pålegger oss å bruke en spesifikk metode og i tillegg påvirker hvem vi setter til å gjøre jobben, vil det i realiteten også kunne være forutbestemt hva konklusjonen blir.»

Synest statsråden då at det er rart om me vert usikre på dei resultatata som SSB kjem fram til?

Statsråd Siv Jensen [12:54:30]: Jeg tror vi alle er helt enige om at det som leveres og produseres fra Statistisk sentralbyrås side, skal nyte bred tillit fra alle parter i samfunnet, uansett hvilket politisk ståsted man har, eller hva man akter å bruke dette til. Det er helt ualmennelig viktig at den uavhengigheten nyter tillit i alle leire. Det har alltid vært viktig for meg å sikre uavhengigheten, og jeg opplever at det samme kommer til uttrykk fra Stortinget.

Eva Kristin Hansen hadde her overtatt presidentplassen.

Nils T. Bjørke (Sp) [12:55:03]: Men eg oppfattar ikkje at du svarer på spørsmålet mitt. Når tidlegare forskingsdirektør kan seia at departementet pålegg oss å bruka ein spesifikk metode og påverkar kven som skal gjera jobben, vil det òg påverka kva konklusjonen vert.

Statsråd Siv Jensen [12:55:18]: Men det mener jeg vi ikke har gjort. Det har selvfølgelig vært viktig for Finansdepartementet å hegne om en del av modellene som er avgjørende viktige for at SSB skal kunne levere på samfunnsoppdraget sitt. Det opplever jeg heller ikke at det er uenighet om. Den modellbeskyttelsen er vi i vår fulle rett til å gjøre. Men noe av det som ble problematisk i denne sammenhengen, var at man skilte modellene og produsentene av modellene fra hverandre. Da vil det være lite hensiktsmessig å opprettholde modellene, all den tid de ikke kunne opereres.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [12:56:15]: Det er veldig artig å høre på innlegget til statsråden, ho fortset å servere ei alternativ forteljing. Problemet er ikkje at departementet ikkje har gripe inn. Problemet er at departementet absolutt har gripe inn, og gjennom heile prosessen vore tett på SSB og heile omorganiseringsprosessen, men så plutselig snur i oktober og står for noko anna. Eit lukkeleg resultat, men det er ein snuoperasjon frå departementet si side.

Med bakgrunn i at eit fleirtal på Stortinget no rett og slett ikkje trur på den forklaringa som finansministeren har kome med – det er ikkje noko truverd bak den tidslinja departementet har servert, eit fleirtal på trur ikkje på ho – korleis opplever finansministeren å ikkje bli trudd på noko så vesentleg som korleis årsakssamanhengane er?

Statsråd Siv Jensen [12:57:17]: For det første serverer jeg ikke en alternativ fortelling, verken til kontrollkomiteen eller i Stortinget. Det er helt riktig at departementet har vært tett på denne prosessen hele veien. Det er helt riktig at departementet hele veien har advart mot å gjennomføre for store omorganiseringer, som ville stille samfunnsoppdraget i fare eller som skulle forskuttere Statistikklovutvalget. Dette har vi vært klare og tydelige på hele veien. Men vi har også vært klare og tydelige på behovet for å effektivisere og omorganisere Statistisk sentralbyrå. Det er et eierdepartements oppgave å være i tett dialog med sine underliggende etater, ofte å sikre og passe på at de følger opp de styringssignalene de får gjennom tildelingsbrev og gjennom de omforente referatene, som er den skriftlige styringsdialogen mellom et departement og en etat.

Jeg opplever ikke at vi har snudd i det hele tatt, men vi måtte stoppe dette når våre innsigelser ikke ble hørt.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [12:58:23]: Det er jo blankt feil. Departementet har ikkje vore tydeleg heile vegen på at ein skulle vente på Statistikklovutvalet. I det no famøse prinsippnotatet til styret i SSB i slutten av april – departementet var eksplisitt med å forfatte det – seier dei at denne omorganiseringa skal fortsetje

uavhengig av lovforslaget. Det er faktum i denne saka. Men det verkar som om finansministeren berre ser bort ifrå dei tinga som ikkje stemmer overeins med hovudforklaringa hennar. Det må Stortinget berre ta til etterretning at vi har ein finansminister som har eit slikt forhold til fakta.

Eg ynskjer å stille eit spørsmål til dette med tillit, for eg synest det var uklart kva finansministeren la i det, for i svarbrevet seier finansministeren at det ikkje er hennar plass å uttrykkje tillit eller mistillit. Var det gale av finansministeren å uttrykke mistillit?

Statsråd Siv Jensen [12:59:25]: La meg først si at jeg er uenig i representanten Fylkesnes' beskrivelse av dette. Når det gjelder dette prinsippnotatet, forsøkte Finansdepartementet å komme med synspunkter og innspill som Meyer ikke tok inn. Det er også verdt å merke seg. Men når det gjelder spørsmålet om tillit, ble jeg bedt om, også fra Stortinget, å gi uttrykk for om jeg hadde tillit eller ikke hadde tillit til at Christine Meyer var den rette personen til å fortsette å lede SSB fremover. På et tidspunkt var jeg nødt til å gi uttrykk for det, og det gjorde jeg.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [13:00:02]: Poenget her er at det er heilt irrelevant om statsråden føler på noka som helst form for tillit eller mistillit. Ein kan gjerne kjenne på det privat, men det er heilt irrelevant i den posisjonen ein har som statsråd, å kjenne på det når personen er nemnd opp av Kongen i statsråd. Det er poenget her. Eg synest innlegget til statsråden skapar ei usikkerheit om finansministeren vil opptre korrekt i høve til lova. Det er heilt irrelevant om finansministeren opplever det eine eller det andre – mistillit her eller der. Spørsmålet mitt er igjen: Var det gale av finansministeren å uttrykkje mistillit med dei openberre konsekvensane dette vil ha for sjefen i SSB?

Statsråd Siv Jensen [13:00:52]: Det kan ikke ha vært irrelevant, all den tid jeg ble stilt spørsmål om dette fra Stortingets talerstol. På det tidspunktet var jeg heller ikke ferdig med prosessen og ga også uttrykk for det fra Stortingets talerstol, at jeg var i en prosess som jeg måtte ferdigstille. Jeg ga uttrykk for at jeg ikke lenger hadde tillit. Men det var Christine Meyer som valgte å gå av, noe jeg også – som jeg sa i mitt innlegg – mener var riktig at hun gjorde, slik saken hadde utviklet seg.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [13:01:20]: Det rette svaret på spørsmålet når, la oss seie, ein representant i Stortinget spør om finansministeren har tillit eller ikkje, hadde vore at det er ikkje min plass å uttrykke mistillit eller tillit til ein person som er nemnd opp av Kongen i statsråd. Men det gjorde finansministeren

med dei konsekvensar det fekk. Dette er direkte i strid med korleis ein skal oppfatte lova og den rolla finansministeren har. Eg spør igjen – for eg synest svarbrevet er utmerkt på dessa områda, men eg synest ikkje førestillinga til finansministeren her i stortingssalen er det, ho skapar ny usikkerheit – var det riktig eller gale av finansministeren å fremje mistillit mot den tidlegare SSB-sjefen?

Statsråd Siv Jensen [13:02:02]: Jeg mener det var helt riktig av meg å gi uttrykk for at jeg ikke lenger hadde tillit til at hun var den riktige personen til å fortsette å lede SSB fremover. I kjølvannet av det valgte Christine Meyer å trekke seg, og det mener jeg var et riktig utfall av det.

Men representanten Knag Fylkesnes sa i sitt forrige spørsmål noe om hvorvidt denne statsråden vil forholde seg til loven. Ja, selvfølgelig skal jeg forholde meg til loven. Det må alle statsråder gjøre.

Presidenten: Replikskordskiftet er omme.

Rigmor Aasrud (A) [13:02:55]: Statistisk sentralbyrå har i sine 142 leveår levert viktig statistikkgrunnlag, ikke minst for lønnsoppgjørene. Sånn representerer byrået en kompetanse og en faglig infrastruktur som er et viktig grunnlag for trepartssamarbeidet. SSBs lovbestemte uavhengighet har gitt byråets analyser og tallmaterieell høy legitimitet hos partene i arbeidslivet og hos myndighetene.

Tilliten til analysene og statistikken er grunnleggende i den norske trepartsmodellen. Hvis ikke alle kan ha tillit til analysene Det tekniske beregningsutvalget kommer med foran lønnsoppgjørene, vil lønnsoppgjørene bli langt mer krevende.

Tallmaterieell henger sammen med modellene beregningene utføres i. Når vi diskuterer endringer hos en aktør som spiller en så viktig rolle i det norske samfunnet, skal vi være varsomme med brå og forhastede endringer uten tilstrekkelig faglig trygghet. Det gjelder både uavhengigheten, modeller og forskningsaktiviteten. Vi har merket oss at statsråden i dag hegner om de modellene som SSB tradisjonelt har brukt i sitt arbeid. Det må vi sørge for blir resultatet også i fortsettelsen.

Det har vært stor uro knyttet til omorganiseringen av SSB. SSB er underlagt Finansdepartementet administrativt, og Finansdepartementet har ansvaret for den løpende etatsstyringen. Dermed er finansminister Siv Jensen den øverste ansvarlige for at SSB styres og forvaltes på en riktig måte, og ikke minst at vårt nasjonale statistikkbyrå har tillit hos partene, i befolkningen og i samfunnet for øvrig.

SSB og forskningsavdelingen kan med rette påberope seg å ha gitt verdifulle bidrag til samfunnsutviklingen i

Norge og har til tider vært en aktiv, pålitelig og høyt respektert deltaker i samfunnsdebatten.

Samfunnsoppdraget til SSB må ikke undervurderes. Stortinget har i statistikkloven fastlagt at SSB er en faglig uavhengig institusjon. Det framgår av forarbeidene til loven at departementet dermed ikke kan instruere SSB når det gjelder forskning og statistikkfaglige spørsmål.

Statistisk sentralbyrås modeller er sentrale verktøy for Finansdepartementet og for partiene på Stortinget når de skal utarbeide alternative budsjettopplegg. Det gjelder også for partene i arbeidslivet og lønnsdannelsen, som er den viktigste arenaen for god fordeling av verdiskapingen i Norge.

Samfunnsoppdraget må ivaretas på en måte som gjør at SSBs faglige tyngde blir ivaretatt, samtidig som de har tillit og frihet, sånn at de skal kunne utvikle seg videre. De ansatte og ledelsen må håndtere og forstå det viktige samfunnsoppdraget, samtidig som de behersker modellverktøyene.

Vi i Arbeiderpartiet vil understreke viktigheten av å unngå endringer som kan svekke SSB.

Et viktig poeng er at analysene og eventuelle tilrådingene kommer fra en uavhengig institusjon – med en armlengdes avstand til politikerne. Det må ikke skapes rom for tvil om at SSBs virksomhet er uavhengig av hvem som er finansminister, eller hvilket parti vedkommende kommer fra. Det betyr ikke at SSB ikke lenger skal utvikle seg og kunne endre seg i takt med både ny innsikt, nye modeller og faglig utvikling. Men da er det viktig at det er bred enighet om grunnlaget for endringene, at endringer i forskningsomfang eller modellvalg har bred forankring hos partene i arbeidslivet, hos myndigheter og hos fagmiljøer. Det har ikke vært tilfellet nå, noe all uroen som er skapt, og som har gjort at vi nå har denne saken i salen, er et godt bevis på.

Statistisk sentralbyrå har en viktig rolle i det norske samfunnet. Den rollen skal SSB fortsatt ha. Skal SSB produsere og formidle statistikk og analyser av høyeste kvalitet, må vi sørge for at SSB er innrettet og organisert på en måte som gir oss trygghet for at deres publikasjoner gjenspeiler faglig uavhengighet. SSBs faglige uavhengighet innebærer at de selv bestemmer hva som skal publiseres, og når og hvor dette skal skje.

Arbeiderpartiet er glad for at en enstemmig kontrollkomité slår fast at dersom det skal skje vesentlige endringer i SSB, skal de bli debattert i denne salen. Vi ser derfor fram til at det kommer en sak fra statsråden til Stortinget når departementet har gjort sine vurderinger av Statistikklovutvalgets rapport. Det kan bli en interessant debatt – vi ser fram til den.

Svein Harberg (H) [13:08:19] (komiteens leder): Høyres syn i saken er jo redegjort for, bl.a. ved represen-

tanten Flølo, så jeg skal ikke bruke så mye tid på det. Ei heller skal jeg gå igjennom tidslinjen en gang til, for jeg tror den er godt referert i salen. Noen kommentarer er likevel på sin plass.

Komiteen har gjort en grundig jobb. Vi har hatt to høringer, og det har vært mye kommunikasjon mellom departementet og komiteen. Likevel synes jeg å kunne se at det er en litt underlig bruk av de opplysningene vi har fått. Jeg synes å kunne se at når vi har stilt spørsmål rundt dialog, så brukes det som svar på styringsdialog, eller motsatt. For det er mange typer dialog. Når det snakkes om referater, notater og omforente referater, brukes svarene om hverandre. Det har vært litt frustrerende i saken, og jeg vil bare understreke at det er viktig å skille mellom enkeltpersoners referater og notater og omforente referater, som har en helt annen posisjon i en slik dialog.

Likeledes har det vært et gjennomgående tema om omstillingen er stoppet. Det er et faktum at direktøren i SSB fikk i oppdrag å drive omstilling. Deler av den omstillingen har gått sin gang og blitt gjennomført, mens det er deler av omstillingen denne diskusjonen egentlig dreier seg om.

Til sist til spørsmålet om når det er riktig å sette ned foten. Jeg har hatt gleden av å være med og følge utviklingen av fire barn. Jeg kan i hvert fall si at etterpåklokskapen har økt betydelig i løpet av de årene jeg har fulgt dem, og jeg synes det er viktig å minne om at en i ettertid kanskje kan si at noen skulle ha satt ned foten på et annet tidspunkt – tidligere eller senere – men det synes jeg blir litt underlig å ta med. Jeg tror alle handler i god tro og i god mening når de gir signaler om at en lar ting gå videre.

Kontroll- og konstitusjonskomiteens oppgave er å se bakover på det som har skjedd. Det har vi tatt på alvor, og det har vi gjort grundig i denne saken. Men det er også viktig å se framover, og jeg synes det er bra at en av konklusjonene, altså romertallsvedtak II, ser framover. Denne saken har åpenbart behov for en gjennomgang og avklaring av roller og mandater rundt Statistisk sentralbyrå, ikke minst styrets posisjon – jeg hadde nær sagt hvis det skal være et styre – hvilken rolle skal de ha, og hvordan skal de være involvert? Det har flere talere tatt opp.

Det grunnleggende er: Hvordan skal vi sikre tillit til det SSB leverer? Jeg er veldig glad for at komitélederen har presisert at når dette skal følges opp videre – og det skal det jo – er det fagkomiteene som skal arbeide med det. Det er ikke kontroll- og konstitusjonskomiteens oppgave. Når vi nå vedtar II i dag om en åpen, demokratisk debatt, herunder en sak i Stortinget, gjør det at Stortinget gjennom fagkomiteene får lov til å gjøre en vurdering av de tiltakene som foreslås, og kan stille seg bak

dem eller gjøre andre vedtak, som selvfølgelig departementet da følger opp. Det er nok for meg det viktigste resultatet av denne runden.

Dag Terje Andersen (A) [13:12:55]: På slutten av debatten vil jeg bare si at det er riktig som representanten Harberg sier, at det har vært litt forskjellig bruk av begreper knyttet til notaters, dokumenters og referaters rolle i styringsdialogen. Jeg må bare få minne om at noe av grunnen til at det er blitt forvirring om det, er at en del møter som det ikke er tatt referat fra, men som det foreligger notater fra, er blitt referert til av statsråden som viktige elementer i styringsdialogen. Det er bakgrunnen for at vi har spurt etter mange dokumenter og ikke bare de offentlige referatene fra den formelle styringsdialogen.

Ellers vil jeg, på slutten av debatten, si at jeg fremdeles blir litt forbauset over at statsråden holder fast ved at det er blitt gitt klare signaler gjennom hele prosessen, til tross for at vi har fått til svar at det ble satt stopp 30. oktober. Det minner litt om å si noe annet enn det en sjøl dokumenterer, og det får meg til å tenke på at jeg i en annen funksjon sto her i en diskusjon med finansministeren tidligere om de økte forskjellene i Norge, da statsråden sto her og sa at nei, forskjellene i Norge øker ikke. Jeg sendte dagen etter et spørsmål til departementet, som bekreftet at forskjellene i Norge økte. Deretter har statsråden gjentatt at forskjellene i Norge ikke øker. Det er en ny debattform.

Noe av grunnlaget for SSB skulle nettopp være at vi ikke kommer i den situasjonen, men kan være enige om hva som er det faktiske forholdet. Jeg synes det hun sa, også er en bekreftelse av det statsråden sa i sitt innlegg om at Statistikklovutvalget skulle se på forskningsvirksomheten. Nei, Statistikklovutvalget har sjøl sagt at de ikke oppfattet det som en del av det første mandatet, sjøl om statsråden stadig viser til det. Det var grunnen til at statsråden den 10. oktober faktisk ikke presiserte mandatet, men utvidet det slik at utvalget også skulle se på den delen av det. Det som sto i det opprinnelige mandatet, var at de skulle se på hvorvidt det skulle være lovpålagt å drive med forskningsvirksomhet – bare så vi har fakta på plass.

Ellers er inntrykket at det skal ha blitt sagt stopp mange ganger, noe en ikke ser av de notatene og møte-referatene vi har fått se, snarere tvert imot. Det er litt utrolig at en statsråd husker så godt ting som andre som har vært på møtene, ikke husker.

Men la meg gå over til det mer positive. Jeg synes svarene jeg fikk i replikkunden, var oppløftende. Det vi er opptatt av, er at vi for framtida skal kunne ha et SSB som gjør sine faglige vurderinger på et rent faglig grunnlag, og at det ikke, som statsråden bekreftet, blir overgang til

helt andre modeller eller andre grep i den fasen før det i er diskutert på et faglig grunnlag. Jeg regner med at det også gjelder departementets eget arbeid med modeller – jeg legger til grunn at det er en viss sammenheng. Derfor synes jeg det er bra at konklusjonen på denne lange, grundige prosessen faktisk blir, som representanten Harberg var inne på, vedtaket i II, som jeg oppfatter at statsråden har sagt hun kommer til å følge opp.

En av de tingene som åpenbart må diskuteres, er styrets rolle, som har vært veldig uklar, noe som følger av forrige behandling i 1989. Hvorvidt den skal tydeliggjøres eller endres, får fagfolk diskutere. Det skal etter hvert politikerne diskutere. Men til slutt: I tråd med ånden i utviklingen i SSB, frontfagsmodellen, det inntektspolitiske samarbeidet og alt det som SSB har bidratt til og baserer seg på, håper jeg at statsråden i sitt videre arbeid med det hun nå har fått levert fra Statistikklovutvalget, og som er ute på høring, ikke bare lar partene bli hørt på den formelle måten. Jeg håper faktisk at statsråden bruker de gode erfaringene vi har med den norske modellen, og lar partene bidra til å konkludere med løsninger som kan tjene det trepartssamarbeidet som har tjent landet vårt så godt.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 4.

Sak nr. 5 [13:17:58]

Innstilling fra næringskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Per Espen Stoknes, Espen Barth Eide, Rigmor Aasrud og Else-May Botten om fjerning av gjenværende barrierer mot grønnere offentlige innkjøp (Innst. 156 S (2017–2018), jf. Dokument 8:100 S (2017–2018))

Presidenten: Etter ønske fra næringskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det – innenfor den fordelte taletid – blir gitt anledning til fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Kårstein Eidem Løvaas (H) [13:18:53] (ordfører for saken): Takk til komiteen for godt arbeid i god tradisjon. I dag behandler vi et representantforslag som opprinnelig besto av fire forslag. Forslagstillerne fra Arbeiderpartiet og Miljøpartiet De Grønne vil styrke kompetansen blant offentlige innkjøpere med tanke på å sikre klima- og miljøvektlegging i offentlige anskaffelser, videre at det må være regelmessig rapportering av

andelen grønne offentlige anskaffelser. De to siste forslagene var henholdsvis opprettelse av et nasjonalt senter for innkjøpskompetanse, og til sist innføring av en ordning med risikoavlastning for å styrke offentlige innkjøp med fokus på klima- og miljøvennlige anskaffelser.

Komiteen anerkjenner den betydelige markedsmakten det offentlige har, og hvor viktig innkjøpsrollen er. Det er alltid rom for forbedringer og kunnskapsutvikling, og riktig brukt bidrar markedsmakten det offentlige representerer, til å modne unge markeder og i enkelte tilfeller også til å skape nye. Offentlige innkjøp er en viktig driver for innovasjon og utvikling og baner vei for innovatører. Komiteen ser at noen grønne innkjøp velges bort på grunn av risikovurderinger. Kompetente kunnskapsmiljø er en styrke for å nå målet om grønnere offentlige innkjøp, og det er viktig at man er kjent med hvor stor andel offentlige innkjøp som er grønne, og hvordan utviklingen er over tid, altså om andelen faktisk øker.

Som vi ser av komiteens merknader, er det enighet om denne virkelighetsbeskrivelsen og om viktigheten av hva offentlige innkjøpere faktisk kan og gjør for å nå mål det også er enighet om. Derfor er det kanskje ved første øyekast litt overraskende at to av forslagene ikke overlevde helt fram til behandling i dag, og at de to gjenværende ikke får flertall i dag. Det enkle svaret på det er at i all hovedsak er de ønskede tiltakene enten ivaretatt eller igangsatt. Behovet for styrket kompetanse, risikoavlastning, nasjonalt senter for innkjøpskompetanse og jevnlig rapportering er vi enige om. Dette er områder hvor innsatsen kan og bør styrkes. Dagens lille uenighet dreier seg således til slutt om de eksisterende ordningene og pågående arbeidene svarer godt nok på de utfordringene vi er enige om.

Jeg vil derfor kort si noe om alle de fire forslagene. Først til styrking av innkjøpers kompetanse. Direktoratet for forvaltning og IKT, også kjent som Difi, har allerede fått styrkede budsjetter, både for å bygge opp mer kompetanse på grønne offentlige anskaffelser og for å bedre veiledningen til innkjøp. Det er ytterligere arbeider i gang med å utvikle konkrete krav og kriterier, og det er opprettet ekspertgrupper innenfor flere kategorier, og veiledere er også utarbeidet for innkjøpere. Jeg kan nevne noen av kategoriene: bygg, transport, mat, IKT og avfallshåndtering.

Difi har også gjennomført såkalte nullpunktsmålinger og fører statistikk over innkjøp. Eventuelle forbedringer kommer til å bli drøftet i en kommende stortingsmelding. Det bør også kort bemerkes at Difi er nasjonalt kompetansesenter for innkjøpskompetanse.

Til det siste forslaget, om en risikoordning, kan jeg nevne at dette er igangsatt etter en bestilling fra Stortinget.

I et vedtak vist til i Prop. 1 S for 2017–2018, ba Stortinget om at det blir utredet hvordan en risikoordning for offentlige anskaffelser kan utformes. Som svar på det har regjeringen i sitt svar til komiteen vist til at det som en følge av det vedtaket er opprettet en risikoreducerende tilskuddsordning gjennom Innovasjon Norge. Det er med andre ord bedre bruk av det offentliges ressurser at vi i dag ikke vedtar forslagene eller debatterer unødige, men i stedet konsentrerer oss om oppgaver og utfordringer som ennå ikke er adressert.

Julia Wong (A) [13:23:05]: Vi er den første generasjonen som merker klimaendringene, og vi er den siste som kan gjøre noe med det, sa Obama. Nå tilhører jeg kanskje ikke helt den samme generasjonen som Obama og de fleste her på Stortinget, men i framtiden vil vi likevel, som samme periode med politikere på Stortinget, bli dømt for våre politiske grep for klimaet i denne perioden.

Et av de enkleste virkemidlene vi kan ta i bruk for å redusere utslipp av klimagasser, er nettopp høye krav i offentlige beslutninger. Staten må gå foran med klima- og miljøvennlige valg i offentlige innkjøp, og det er det heldigvis tverrpolitisk enighet om. Det er ingen tvil om at Difi har god kompetanse på området, men det trengs å styrkes ytterligere, og det er det også tverrpolitisk enighet om. Det er behov for å styrke Difis avdeling for offentlige anskaffelser ytterligere sammenlignet med den svake satsingen som regjeringen legger opp til.

Per i dag er det ikke mulig å lese fra Difis websider om nøkkeltall og statistikk, hvor stor andel av innkjøpene som er grønne. For videre arbeid er det viktig at Stortinget får årlige tilbakemeldinger om hvor stor andel av offentlige anskaffelser som oppfyller kravet om 30 pst. vekting av klima- og miljøhensyn, i henhold til forskriften.

I Difis rapport om kartlegging av miljøkrav i offentlige anskaffelser for 2015, fra 2016, viser det seg at kun 0,4 pst. av anskaffelser faktisk har vektet miljø med 30 pst. eller mer. Dette er kun 1 av rundt 250 utlysninger i utvalget for studien.

Offentlige anskaffelser bidrar fortsatt til klimagassutslipp på rundt 12 mill. tonn CO₂ årlig. Gevinstanalyser fra Oslo Economics, i samarbeid med Cicero og Inventura, ti eksempler på grønne anskaffelser, viser en reduksjon i klimagassutslipp på hele 70 pst. Disse eksemplene lykkes i å lede leverandørmarkedet til å tilby mer miljøvennlige alternativer når det gjelder kjøretøy, tjenester og bygg. I to av tilfellene ble faktisk driftskostnadene redusert.

Ved å være frampå og tilrettelegge mer for grønne anskaffelser kan samtidig miljøvennlig teknologi utvikles og kostnader i framtiden reduseres. Derfor er det synd at

regjeringen og næringsministeren viser manglende vilje til kraftigere handling. Det kan man gjøre ved å styrke offentlige innkjøperes kompetanse og i forbindelse med statsbudsjettet for 2019 innføre en ny ordning med risikoavlastning, for å styrke offentlige innkjøp som fokuserer på innovasjon og klima- og miljøvennlige anskaffelser.

Det er bakgrunnen for forslaget. Det hadde klimaet vært tjent med. For vi merker allerede konsekvensene av klimaendringer, og vi må gjøre noe med det nå.

Presidenten: Neste taler er Geir Pollestad.

Og kanskje Pollestad kan ta opp de forslagene som bl.a. også Arbeiderpartiet er med på.

Geir Pollestad (Sp) [13:26:14] (leiar i komiteen): Eg kan jo starta med å ta opp dei to forslaga som òg Senterpartiet står bak.

Så vil eg takka saksordføraren for jobben. Det er ingen tvil om at det er viktig å vektleggja miljøomsyn ved offentlege innkjøp, det er ingen tvil om at offentlege innkjøp er såpass store at det vil vera eigna til å påverka leverandørar og marknaden.

Eg meiner at det er gjort mykje bra i Stortinget på området dei seinare åra. Me har endra lova om offentlege anskaffingar, og me ventar på ei stortingsmelding om offentlege anskaffingar. Det som er viktig for Senterpartiet, er at me greier dette samtidig som me kjempar mot byråkrati og sikrar at det framleis er eit mangfald av leverandørar.

Arbeidarpartiet og Miljøpartiet Dei Grøne la opphavleg fram fire forslag. Senterpartiet syntest at to av desse var gode. Det gjeld forslaget om å styrkja kompetansen til dei som gjer innkjøpa, og forslaget om i større grad enn i dag å tilby risikoavlastning. Ein kunne jo ha lagt til eit tiltak til som eg ikkje trur Stortinget kan vedta, men større sjølvtilit hos offentlege innkjøparar trur eg det er rom for.

Senterpartiet var kritiske til dei opphavlege forslaga nr. 2 og 3, frå Arbeidarpartiet og Miljøpartiet Dei Grøne. Me meiner dei var byråkratiske, og me skal vera forsiktlige med å vedta ting under tittelen grøne innkjøp – for kva tid er eit innkjøp grønt, og kva tid er det ikkje lenger grønt? Eg meiner det er ryddigare å halda seg til omgrep som «miljøvenlege», og då i forstanden meir miljøvenlege enn det som er standard vare.

Me er òg glade for at Arbeidarpartiet sjølv har sett at dei forslaga Senterpartiet syntest var dårlege, var dårlege, og at dei ikkje har fremja dei, slik at me no har to forslag som kjem til votering i dag.

Presidenten: Da har representanten Geir Pollestad tatt opp de forslagene han refererte til i starten av sitt innlegg.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [13:28:52]: Eg takkar saksordføraren for ein god jobb. Det har vore eit bra samarbeid i behandlinga av denne saka. Ho er å rekne som ein slags forpostfekting før ein større gjennomgang av heile lova om offentlege anskaffingar, som vi på Stortinget ventar på og er spente på. Offentlege anskaffingar er jo eit unikt verktøy som Noreg, med ein så stor offentlig sektor og med så stor innkjøpsmakt, har til faktisk forandring.

Ein kan ta tak i fleire ting som er ei utfordring med dagens system – først det med vekting. Det har blitt vedteke at ein skal vekte det grøne, det miljøvenlege, med 30 pst., og vi veit at i mange tilfelle er ikkje det tilstrekkeleg. Eit eksempel nyleg var konkurranseutsetjing av avfallssektoren: Sjølv om ein har 30 pst. vekting, var det økonomiske vekta med 50 pst. – og dermed var ein like langt, det betydde like lite. Så er det innretninga av offentlege anskaffingar. For eksempel tapar ofte norsk stål konkurransen i Noreg når det offentlege skal handle inn, fordi ein tapar på pris. Samtidig som vi har pålagt dei ganske viktige og riktige miljøkrav, stiller ein ikkje tilsvarende miljøkrav til innkjøp av stål. Dermed kjøper ein stål frå leverandørar som er frå land der produksjonen av stål er mindre miljøvenleg. Det er openbert eit paradoks at det ikkje er samsvar mellom dei miljøkrava vi stiller til industri, og dei reglane vi har til anskaffingar til det offentlege – openbert eit område der vi bør forbedre oss. Der er det ein stor lekkasje i industri for Noreg.

Andre område som har vore oppe, er dette med sement og CCS. Her kan ein bruke offentlege anskaffingar til ein ganske målretta og kanskje spennande – er eg overtydd om – industri med utvikling i Noreg der vi kan hente CO₂ frå ein av dei største produsentane av CO₂ i verda, altså sementproduksjon, og knyte dette til utvikling av karbonfangst.

Det siste er risikoavlastning, som eg meiner er veldig viktig. Vi veit at mange offentlege aktørar vegrar seg mot å gjere litt vågale innkjøp, enten det er veldig innovative eller veldig grøne innkjøp. Dei landar ofte på det som er mest utprøvd, og det som er det mest vanlege «på hylla». Det å etablere ei risikoavlastning som knyter seg til innovasjon og miljø, meiner eg er eit openbert riktig steg å gå og er eit forslag som vi kjem til å fortsetje med å forfølge. Dette føreslo vi også i forbindelse med førre runde med endring av lov om offentlege anskaffingar.

Til slutt vil eg berre seie at det eigentleg ikkje går føre seg noko reelt grønt skifte i Noreg i dag. Dei siste åra ser vi ein nedgang i industrien, og i ei tid med låg kronkurs og eigentleg ganske gunstige eksportmoglegheiter skjer ikkje det løftet og den endringa i norsk industri som vi ønskjer oss, der det skal flyttast frå offshorebasert industri til grøn landbasert industri – det skjer ikkje. Lov om offentlege anskaffingar er ein openberr moglegheit for

oss til å bidra inn der, som eitt av fleire verktøy vi har. Og det overraskar meg at vi er så tilbaketrekte med omsyn til å bruke dei verktøya vi faktisk har til å målrette og byggje ny industri. Det tapet av inntekter vi kjem til å få ved ein nedgang i aktivitet i offshore, kjem til å bli så stort at dersom vi ikkje byggjer tilsvarende inntekter på andre måtar, kjem vi til å få alvorlege utfordringar i Norge. Då peikar ei rekkje peikefingrar på loven om offentlege anskaffingar. Eg ser fram til vidare behandling av det, og eg håpar inderleg at Stortinget tør å ta grep som gjer at vi blir meir progressive enn det vi er akkurat no.

André N. Skjelstad (V) [13:33:38]: Jeg vil på lik linje med de foregående gi en takk til saksordføreren for en utmerket redegjørelse for saken.

Det er ingen tvil om at mange ting selvfølgelig kan bli mye bedre, men det er jo litt slik at de forslagene som tas opp her, er under arbeid per i dag. Jeg synes ikke minst det forrige innlegget, fra representanten Knag Fylkesnes, var litt merkelig. Selvsagt er det mange paradokser, men det er heller ikke til å komme fra – synes jeg – at det offentlige for så vidt har begynt å strekke seg. I de periodene jeg har hatt en god dialog med det offentlige, ikke minst med kommunene, har jeg sett en betydelig framgang i både fylkeskommuner og kommuner med hensyn til å tenke miljø og klima – ikke minst når det gjelder bilparkene, der det er elbiler i mye større grad enn det var tidligere. Jeg synes det ville være å prate litt ned den jobben som kommuner og fylkeskommuner faktisk har gjort så langt.

Så kan en si at alt kan bli bedre. Ja, det er ingen tvil om det, men her vil jeg på mange måter være enig i det representanten Pollestad sa. En skal være litt forsiktig med tanke på at dette samtidig blir en byråkratisk tiger, at vi vedtar så mye at det etter hvert ikke er mulig å konsumere for det offentlige. Jeg tror at vi nå må ta de bitene som vi er i gang med å jobbe med, og der det stort sett går sin klare gang, men vi skal være utålmodige og få dette på plass. Jeg tror ikke nøkkelen er at en lager enda mer byråkrati. Det tror jeg på mange måter vil være en hemske for å få de rette grepene. Jeg tror at det vi allerede har gjort, må få virke. Så får vi hele tiden evaluere og vurdere, for målsettingen er selvfølgelig enda mer miljø- og klimatilpasning i det offentlige.

Så er det dog slik at den beste innovasjonen ofte skjer i et samspill mellom private og offentlige. Den innovasjonen som skjer i det offentlige, må ofte lene seg på de private for å få de innovative, gode løsningene. Det kan ofte være et problem hvis en ikke er villig til også å se på mulighetene som ligger i privat sektor.

Steinar Reiten (KrF) [13:36:45]: Offentlig sektor har en betydelig kjøpermakt gjennom årlige innkjøp for 481 mrd. kr. Det tilsvarer 15 pst. av samlet BNP. Hvis

det offentlige velger å stille krav om grønne løsninger, vil det være med på å skape både innovasjon og et marked generelt for grønne produkt og tjenester. Det offentlige kan på den måten være en sterk driver for nye løsninger.

De siste årene er dette kommet høyere på agendaen, bl.a. gjennom ny anskaffelseslov. Det er likevel fortsatt rom for forbedringer og kunnskapsutvikling innenfor offentlig innkjøpskompetanse. Hvis det offentlige er bevisst og systematisk ved offentlige innkjøp, kan dette bidra til økt modenhet og innovasjon hos ulike leverandører.

Intensjonen i forslaget som Stortinget har til behandling i dag, er derfor god. Likevel er Kristelig Folkeparti av den oppfatning at intensjonen i forslaget alt er ivaretatt i pågående arbeid.

Mindretallet i komiteen fremmer forslag om at Stortinget skal be regjeringen om å igangsette et arbeid for å styrke offentlige innkjøperes kompetanse for å sikre reell innovasjon, klima- og miljøvektlegging gjennom offentlige anskaffelser. Slik vi ser det, er dette utfordringer og oppgaver som i dag i all hovedsak blir ivaretatt av Direktoratet for forvaltning og IKT. Budsjettet til Difi ble styrket med 15 mill. kr fra 2017, nettopp for å bygge opp kompetanse på grønne anskaffelser og gi veiledning til offentlige innkjøpere om hvordan de kan ta miljøhensyn i valg av produkt og leverandører.

Vi merker oss også at Difi i november 2017 etablerte det såkalte anskaffelsesakademiet, i samarbeid med de største organisasjonene i arbeidslivet, KS og høyskole- og universitetssektoren. Hensikten med dette tiltaket er å bygge kompetanse om offentlige anskaffelser, der miljøhensyn i anskaffelsesprosessene er et sentralt element. Målet er å opprette en rammemaster i offentlige anskaffelser og styrke etterutdanning og forskning på dette fagområdet.

Når det gjelder statistikk og målinger på anskaffelsesområdet, er det også et prioritert område og en sentral oppgave i Difi. Det ble utført nullpunktsmålinger i forbindelse med den nye satsingen på grønne anskaffelser, og Difi vil rapportere utviklingen når det gjelder grønne og klimavennlige anskaffelser til Kommunal- og moderniseringsdepartementet annethvert år. Det anser vi i Kristelig Folkeparti å være tilstrekkelig sett i lys av at anskaffelsesprosesser nødvendigvis tar tid.

Jeg tror at regjeringen ved å følge opp og videreutvikle det arbeidet som nå foregår i Difi, har valgt riktig spor for å nå de målsettingene som en samlet komité stiller seg bak. Videre registrerer vi at det alt er igangsatt en utredning om hvordan en risikoordning for offentlige anskaffelser kan utformes. På dette grunnlaget kommer altså Kristelig Folkeparti ikke til å støtte forslagene,

men avvente resultatet som kommer ut av de igangsatte prosessene.

Per Espen Stoknes (MDG) [13:40:18]: Se for deg at du drar på handletur. Hver morgen våkner du med nesten halvannen milliard kroner i lommeboken din eller i vesken. Dette er hverdagen for den norske staten, og det offentlige handler for nesten 500 mrd. kr hvert år. Spørsmålet som både forskere, Miljøpartiet De Grønne og jeg har stilt, er: Hvorfor brukes ikke disse pengene smartere enn i dag?

Det er derfor De Grønne, sammen med Arbeiderpartiet, har foreslått dette på Stortinget. Vi trenger å fjerne de gjenværende barrierene mot grønne offentlige innkjøp. Først da kan staten – forhåpentligvis – bidra til en reell grønn vekst og et reelt grønt skifte.

Med sin feite lommebok kan staten bli en viktig pådriver for endring hos alle leverandørene. Vi stemmer som kjent med lommeboken, og derfor bør staten stemme mye mer konsekvent for bedre produkter fra grønnere leverandører. Slik kan vi bruke markedsmekanismene til å skape den grønne konkurransen vi trenger og skal levere på. Dette vil stimulere til innovasjon og potensielt utløse helt nye muligheter ikke bare for norske bedrifter, men også langt utenfor landegrensene våre.

I de aller fleste tilfeller finnes det i dag grønnere alternativ å velge enn dem som staten kjøper. Men en stor utfordring og barriere for innkjøperne i offentlig sektor – det viser gjentatte vitenskapelige studier – er manglende kompetanse. Hvordan skal man vite om man kjøper det beste og grønneste produktet? Selv om det kanskje er litt dyrere i innkjøp, sparer man på sikt fordi det varer lenger.

At mange innkjøpere opplever dette som vanskelig, er ikke rart. Høsten 2013 ble f.eks. midlene som var øremerket til styrking av miljøkompetansen ved offentlige innkjøp, revet bort av den blå-blå regjeringen. Først etter høylytte protester ble støtten gjenetablert, og i mellomtiden har både Ekspertutvalget for grønn konkurransekraft og f.eks. Menon anbefalt å etablere et nasjonalt kompetansesenter for innkjøpskompetanse med fokus på grønne innkjøp. Kompetansesenteret kunne sikret at statlige organer fikk bedre opplæring i og tilgang på mer relevant kompetanse på akkurat anskaffelse av grønne og innovative løsninger. Men mens regjeringen somler, har Miljøpartiet De Grønne løftet dette forslaget for å opprette et tydeligere slikt senter, med utgangspunkt i de ordningene og kompetansemiljøene som allerede finnes, som Difi.

I næringsministerens svar på dette forslaget henvises det til 15 mill. kr til Difi – som også andre representanter har nevnt – og hele 10 mill. kr til LUP, som også er blitt bevilget. Denne innsatsen er en typisk Høyre-grønnvas-

king: Man skryter av små og ustabile bevilgninger, i stedet for å gjøre det som virkelig trengs.

Dette gjelder altså 500 000 mill. kr i innkjøp, som kan brukes til å bli grønnere raskt og på en kompetent og ansvarlig måte i henhold til en ny anskaffelseslov og forskriften. Men det bevilges altså bare 0,03 promille, altså 0,003 pst., av innkjøpsvolumet til forbedring av kompetanse, til bl.a. livssyklusanalyse og livssyklus kostnader. I forhold til innsparingspotensialet, altså den framtidige kostnadsreduksjonen som innovasjonsdrivende grønne innkjøp muliggjør, er dette latterlig lite.

I en rapport fra Difi selv og Miljødirektoratet, som er utarbeidet av bl.a. Oslo Economics, dokumenteres det at anskaffelser som grønne helsehus, elbil og annet gir solid samfunnsøkonomisk lønnsomhet over tid. Med tusenvis av offentlige innkjøpere trengs det en solid opptrapping av innsatsen for å heve innkjøpernes kompetanse når det gjelder grønne innkjøp.

Jeg blir litt oppgitt over begrepet «det grønne skiftet», som takket være Høyre er blitt et nærmest uthulet begrep. Et faktisk grønt skifte er likevel noe av det viktigste vi politikere kan bidra til. Derfor er jeg glad for dette forslaget som De Grønne har utarbeidet, og som vi har samarbeidet med Arbeiderpartiet om å fremme, for neste gang staten tar fram lommeboken og drar på handletur, bør ledere i det offentlige legge mer klimavennlige prioriteringer til grunn for våre felles milliarder enn man gjør i dag. Da kan vi få et reelt grønt skifte, og ikke svada om en bærekraftig velferdsstat, uten noen reell oppfølging som kan dokumenteres.

Da synes jeg det er leit at både Kristelig Folkeparti og Venstre i denne saken svelger Høyres grønnvasking om at alt som skal til, allerede skjer. Tall, studier og forskning viser det motsatte. Jeg fortviler!

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [13:45:19]: Vi får god anledning fremover til å diskutere offentlige anskaffelser mer. Det er snakk om mye penger, så før jeg sier noe om det grønne ved dette, har jeg lyst å si meg enig med dem som har påpekt at det her er om å gjøre å finne en balanse mellom forskjellige hensyn. Vi skal ha offentlige innkjøp først og fremst fordi vi skal kjøpe varer og tjenester til det offentlige, og vi vil gjøre det til en bra pris. Det handler om respekt for skattebetalernes penger. Vi ønsker også å ha et regelverk som ikke er for byråkratisk og kronglete, rett og slett fordi det skal være enkelt å håndtere fra det offentliges side, som gjør at vi kan bruke pengene våre fornuftig. Ikke minst skal også de som selger varer og tjenester til det offentlige, ha så enkle og oversiktlige regelverk som mulig å forholde seg til, ikke minst fordi vi også ønsker at de som skal selge til det offentlige, ikke bare skal være de svære aktørene. Vi vil at småbedrifter, mellomstore bedrifter, f.eks.

et hotell i Bergen som ikke har en hotellkjede over hele landet, også skal få muligheten til å være med i konkurransen.

På toppen av det vil vi også – og dette er viktig – at offentlige innkjøp skal brukes til å fremme bestemt politikk og noen ting som er viktig for fellesskapets interesser, når vi bruker 500 mrd. kr i året.

Miljøvennlige offentlige anskaffelser er et satsingsområde for regjeringen. Det er derfor vi har fått på plass egne miljøbestemmelser i anskaffelsesregelverket, både i loven og i forskriftene. Det er rammene vi har. Men, som representantforslaget helt riktig påpeker, regelverket er ikke nok i seg selv, for det er jo praktiseringen av regelverket, kulturen for dette, hvordan man faktisk gjør det i praksis, som er avgjørende. Da er økt kompetanse viktig.

Det var vel representanten Pollestad som nevnte noe om kultur, eller at man skal tørre mer – det er viktig. Det har også en annen side, ved at vi som politikere og folkevalgte kanskje må tolerere mer av og til. Ikke at man skal ha dårlige innkjøp, sløse med penger eller ha milliardsluk, men at man av og til tar litt større risiko, hvis man skal gjøre innovative eller miljøvennlige innkjøp.

Kunnskap og statistikk er viktig for at vi skal få til gode, effektive og miljøvennlige anskaffelser.

Regjeringens svar på Dokument 8-forslaget er at det her synes å være slik at hele Stortinget, alle partiene, er enige om prinsippene, og at vi allerede er godt i gang med å styrke dette arbeidet. Det betyr ikke at vi er imot dette, eller at vi ikke har noen vilje til å gjøre dette – snarere tvert imot er vårt svar at dette er viktig for regjeringen, og derfor er vi i gang.

Budsjettet til Direktoratet for forvaltning og IKT, Difi, og styrkingen på 15 mill. kr er allerede nevnt. De bygger opp kompetanse på miljøvennlige anskaffelser og veileder offentlige innkjøpere om hvordan de kan ta miljøhensyn på en god måte. Det betyr at hver enkelt virksomhet ikke nødvendigvis behøver å ha miljøkompetanse, i hvert fall ikke fullt ut, men kan benytte seg av Difis veiledning. Med de økte midlene har anskaffelsesavdelingen i Difi kunnet bygge seg opp og har blitt et nasjonalt kompetansesenter på offentlige anskaffelser, med rundt 60 ansatte.

Arbeidet med statistikk og måling på anskaffelsesområdet er også en prioritert oppgave – også for miljøvennlige anskaffelser. Dette er ikke noe som pågår kun internt i Direktoratet for forvaltning og IKT, Difi. Det gjelder nasjonalt, det gjelder for hele anskaffelsesfeltet, og alle offentlige virksomheter kan nyttiggjøre seg av dette.

Det er et mål at offentlig sektor skal fremme innovative og miljøvennlige løsninger gjennom sine anskaffelser. De organisasjonene jeg har hatt møte med, sier at regelverket ikke lenger er det store problemet. Det er praksisen som i dag er problemet. Derfor er Nasjonalt program

for leverandørutvikling og styrking av det for å fremme innovative anskaffelser, viktig, også fordi at i veldig stor grad og veldig ofte vil grønne anskaffelser måtte være innovative eller være innovative. Leverandørutviklingsprogrammet skal øke innovasjonseffekten.

Vi har også foreslått en risikoreduserende tilskuddsordning for innovative offentlige anskaffelser, som er innført.

Det er i tillegg laget en ordning med innovasjonskontrakter, som gir forsknings- og utviklingstilskudd til samarbeid mellom en leverandørbedrift og en kunde, hvor man kan utvikle den innovative løsningen. Noe av hemmeligheten bak dette – dette gjelder også for grønne innkjøp – er at man kanskje må ha litt mer åpne anbud, ikke være så detaljerte på hva man ønsker, men utvikle det sammen med leverandøren.

Vi jobber også med en stortingsmelding, som har blitt nevnt. Da vil vi komme tilbake til sentrale temaer som økt kompetanse, digitalisering, styring, ledelse, statistikk, innovasjon, m.m., som er viktig for at det offentlige skal kunne lykkes med sine anskaffelser og med de miljøvennlige anskaffelsene.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Per Espen Stoknes (MDG) [13:50:42]: Det sies at «What you measure is what you get». Jeg er glad for at statsråden tar opp det med overgangen fra regelverk, som nå er forbedret gjennom ny anskaffelseslov og forskrift, til praksis i de mange tusen offentlige innkjøpsfunksjonene vi har. I det opprinnelige forslaget er det nettopp derfor fremmet en oppfordring om at det skal rapporteres på dette som en del av den årlige rapporteringen. På den måten kan det løftes til et strategisk, praktisk nivå i de mange offentlige virksomhetene. Det argumenteres det mot både fra statsråden i hans svar og fra komiteen. Mitt spørsmål til statsråden er: Hvordan vil man gjennomføre en endring i praksis hvis man ikke får rapportering, måling og tilbakemelding på forbedring? Det er jo det som skaper motivasjon og kulturrendring i praksis.

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [13:51:43]: Jeg tenkte jeg skulle lese opp fra mitt brev med svar til Stortinget, og så kan man vurdere om det er å argumentere mot:

«Arbeidet med statistikk og måling på anskaffelsesområdet er en prioritert oppgave i Difi, også for grønne anskaffelser. I forbindelse med den nye satsingen på grønne anskaffelser ble det gjennomført nullpunktsmålinger av hvilke krav som blir stilt i anskaffelser av transport og bygg. Difi har som mål at kravene som skal stilles skal heves fra nullpunktsnivået. Dette skal rapporteres inn til Kommunal- og moderniseringsdepartementet hvert andre år.»

Og så begrunner man hvorfor det ikke er hensiktsmessig å måle det inn hvert eneste år.

Det er altså starten på dette. Dette jobbes det også med, og man kan måle, sjekke og teste på andre områder. Det er jeg mer enn åpen for. Det stortingsflertallet i dag sier, er vel at det er fint å ha en debatt for å få en underveisvurdering fra regjeringen, men det er ikke alltid nødvendig å vedta en gang til det regjeringen allerede jobber med.

Per Espen Stoknes (MDG) [13:52:47]: Forskning viser, gjentatt i flere studier, at det viktige er ikke lenger verken regelverk eller nødvendigvis bare målinger, men overgangen til å få løftet det opp til et større strategisk nivå. Når forskningen f.eks. viser at bare én av 244 anskaffelser vektet miljø med 30 pst., mener da statsråden at den forskningen er feil, at det skjer nok? Eller mener han at den innsatsen som regjeringen nå gjør, er tilstrekkelig for å løfte dette opp med de få midlene som er bevilget til Difi – de nevnte 15 mill. kr og de 10 mill. kr til leverandørutviklingsprogrammet?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [13:53:33]: For det første er det ikke sann at det er disse 10 mill. kr og 15 mill. kr som er hele regjeringens politikk, som jeg også redegjorde for i svaret mitt. For det andre er det ingen grunn til å tro at denne forskningen er feil. For det tredje er jeg helt enig i representantens analyse. Jeg tror egentlig at vi står overfor en problemstilling som handler litt om det man på engelsk sier slik: «Culture eats structure for breakfast». Jeg er veldig enig med representanten fra MDG i at et av problemene her er at hvis man har innkjøpsmiljøer som sitter og forvalter nærmest en teknisk oppgave basert på noen kriterier, bl.a. at man skal få god verdi for skattebetalernes penger, som er viktig, og ikke hever dette opp til et politisk eller strategisk nivå, ja da får man nettopp den typen lite innovative, ofte lite grønne anskaffelser.

For å gjøre noe med det tror jeg ikke vi kan finregulere oss frem. Det er nettopp derfor hele innfallsvinkelen til regjeringen er kompetanse, kunnskap og statistikk, men også programmer for å få endret adferd og kultur.

Ruth Grung (A) [13:54:44]: Før jeg kom inn på Stortinget, var jeg regionpolitiker og fikk lov til å være med på prosessen med å få den første batteridrevne fergen da vi var i posisjon. Jeg prøvde samtidig å få fylkespolitikere engasjert for å få den første batteridrevne passasjerbåten mellom Askøy og Bergen, men den gang var det Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre som styrte fylkeskommunen. Veldig mye går på usikkerhet, kultur og kunnskap blant dem som sitter og styrer, når det gjelder innovasjon og anbud. Spørsmålet er, for jeg opple-

ver at Stortinget er overmoden for å få den saken: Når får vi meldingen?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [13:55:28]: Så fort som vi klarer å lage en god melding. Det er alltid svaret. Den vil selvfølgelig bli varslet i Stortinget på forhånd, slik man gjør, men jeg kan ikke si noe mer om det nå.

Jeg tror, som jeg sier, det er veldig fornuftig å ha mulighet til å få løypemeldinger fra regjeringen både gjennom saker som er til behandling, og selvfølgelig gjennom spørsmål. Alt dette vil tas inn i en større sammenheng i forbindelse med stortingsmeldingen om offentlige anskaffelser. Hvis Stortinget vedtar noe regjeringen allerede holder på med, som er det stortingsflertallet egentlig sier at man skal, er det litt som smør på flesk. Jeg er opptatt av dette. Dette er regjeringens politikk, en samlet regjering står bak det. Alle partier på Stortinget er opptatt av problemstillingen. Vi er godt i gang, men på ingen måte ferdig.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Per Espen Stoknes (MDG) [13:56:50]: Fra flere representanter i denne debatten – fra både Senterpartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre – ble det nevnt at dette kunne gi mer byråkratisering, men når vi ser hva forskerne har kommet til når de har sett på offentlige innkjøpsprosesser, er det som sagt særlig to gjenværende barrierer. Det ene er kompetanse, som vi har snakket nok om, det andre er ledelsesfokus. Derfor vil jeg særlig løfte fram det opprinnelige forslag nr. 2 i representantforslaget: «Stortinget ber regjeringen årlig rapportere om andelen grønne offentlige anskaffelser.» I næringsministerens svar til komiteen av 26. januar vises det kun til arbeid som pågår internt i Difi med statistikkutvikling.

Det som trengs for å løse dette, er en strategisk satsing på grønne anskaffelser, og at den innføres i alle offentlige virksomheter, ikke bare i Difi. Forskning viser at det er ledergruppene i disse virksomhetene som trengs å bevisstgjøres når det gjelder andelen av sine anskaffelser. Det finnes mange gode innkjøpere rundt omkring som av og til tar gode miljø- og klimahensyn, men ofte ignorerer det av den gjenværende organisasjonen. Ved at ledelsen da tvinges til å bevisstgjøres og rapportere til sine eiere, tvinges det fram en strategisk satsing, ikke en byråkratisk satsing. Så både forskere og Miljøpartiet De Grønne understreker at det er viktig også for Stortinget å få årlige tilbakemeldinger på i hvilken grad den forskriften vi har vedtatt om krav til minimum 30 pst. miljøvekting i alle offentlige anbud der det er relevant, etterlevs. Vi vet ikke det i dag. Det er nemlig umulig å lese

seg til dette på Difis websider om nøkkeltall og statistikk, hvor stor andel av innkjøpene som faktisk er grønne. Det som derfor trengs, er et forsterket strategisk ledelsesfokus på grønne anskaffelser. Dette kan realiseres i alle offentlige virksomheter, bl.a. gjennom rapporteringskrav i allerede etablerte rapportingsprosesser. Dette kan gjøres uten å øke byråkratiet. Det vil tvert imot lede til mer strategiske innkjøp på sikt, etter hvert som man løfter grønne innkjøp opp og integrerer dem i virksomhetsideen og virksomhetsplanleggingen.

Med det oppfordrer jeg alle til å stemme for forslagene i dag.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 5.

Sak nr. 6 [13:59:12]

Innstilling fra næringskomiteen om Endringer i lov om avgift til forskning og utvikling i fiskeri- og havbruksnæringen (forvaltningen av Fiskeri- og havbruksnæringens forskningsfond) (Innst. 154 L (2017–2018), jf. Prop. 37 L (2017–2018))

Presidenten: Etter ønske fra næringskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det – innenfor den fordelte taletid – blir gitt anledning til fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Ruth Grung (A) [14:00:03] (ordfører for saken): Takk til komiteen for godt arbeid!

Et bredt flertall i næringskomiteen støtter den foreslåtte endringen av Fiskeri- og havbruksnæringens forskningsfonds tilknytningsform til departementet fra forvaltningsorgan til statlig aksjeselskap. Vi mener at et statlig aksjeselskap er en ryddig organisasjonsform som gir god eierstyring og selskapsledelse samt klare ansvarslinjer i virksomheten. Næringskomiteen presiserer at det bare er tilknytningsformen som endres, ikke forskningsfondets formål og virksomhet.

Forskningsfondet ble opprettet i 2001 for å styrke forskning og bidra til økt verdiskaping, miljøtilpasning og nyskaping i fiskeri- og havbruksnæringen. Det er næringen selv som finansierer forskningsfondet, med en FoU-avgift fastsatt av departementet til 0,3 pst. av eksportverdien av fisk og fiskevarer.

Forslaget har vært på bred høring. Partene har vært tydelige på at det må sikres bred kompetanse fra nærin-

gen i styret, og at ordningen med at partene selv foreslår kandidater til styret, skal videreføres.

Næringskomiteen mener det er viktig at avgiften og bruken av midlene har god legitimitet i fiskeri- og havbruksnæringen, og sammensetningen av styret er derfor sentral i den sammenheng. Vi mener derfor at dagens ordning for oppnevning og sammensetning av styret skal videreføres. Komiteen presiserer at det ikke skal tas utbytte fra selskapet, og at det også må inn i vedtektene.

Magne Rommetveit hadde her teke over presidentplassen.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [14:02:04]: FHF er eit fond som har vakse i takt med at inntektene frå fiskeri- og sjømatnæringa har auka. Det er i dag ein heilt annan størrelse på det fondet enn det var for berre nokre år sidan, og det er eit fond som betyr mykje for utviklinga av fiskeri- og sjømatnæringa i Noreg.

Den omorganiseringa vi gjer i dag, er eit resultat av ein prosess i departementet og også i Riksrevisjonen, for den tilknytningsforma som ein har hatt til no, har vore uklar. Riksrevisjonen påpeikte dette og stilte spørsmål ved kva slags tilknytningsform FHF hadde til departementet, og hadde fleire kritiske merknader til det. Departementet har, meiner eg, gjort ei heilt riktig vurdering ved å knyte dette til aksjeselskapsforma. Det vil skape mykje ryddigare forhold den vegen, altså mellom departementet og FHF.

Det har også frå fleire hald kome andre kritiske merknader til verksemda til FHF. Det har bl.a. kome kritikk av openheita knytt til tildeling av forskning. Som vi veit, er ikkje forskning ein del av anskaffingslovgivinga som vi har i Noreg i dag. Det ligg utanfor det, så dei krava som er til vanlege offentlege anskaffingar, vanlege anbod, gjeld ikkje for forskning, med mindre institusjonar og aktørar eksplisitt har nedfelt det i reglane sine.

I FHF's tilfelle har dette vore ein grunn til at mange har kritisert FHF for måten dei har tildelt midlar på. Ein gjennomgang Morgenbladet gjorde, der dei fekk tilgang til interne dokument frå FHF, viste at det kunne sjå ut som om forskarar blei handplukka, at ein forsøkte å halde skjult negative resultat, og at ein veldig stor del av dei midlane som blei fordelte, blei fordelt utan anbod på førehand og utan ein anskaffingsprotokoll som gjorde at ein kunne gå igjennom og sjå om det var gjort på riktig måte, slik som ein har i annan forskning. Det betyr, som også fiskeriministeren påpeikte i sitt svar til Stortinget på spørsmål frå Arbeidarpartiets representant Terje Aasland, at det var rom for forbetringar i FHF, og at ein var i gang med å rette opp delar av det.

Slik eg vurderer det, er det å endre tilknytningsforma til AS ein del av det. Neste steg trur eg er avgjerande for å ha legitimitet til det FHF gjer, det at ein sikrar openheit

rundt tildeling av forskning. Da vil eg vise til Forskningsinstituttens fellesarena, som i samband med dei kritiske merknadene sine om anskaffingspraksis hos FHF har bedt departementet vurdere om FHF skal ligge inn under Forskningsrådet, for gjennom det å bli knytt til deira openheitspraksis. Eg registrerer at fiskeriministeren legg opp til at hovudregelen skal vere at forskningsmidlar frå FHF skal utlyst, konkurranseutsett. Det er positivt. Men den anskaffingspraksisen som FHF har lagt seg på, kan ein ikkje seie er riktig. Det har skapt eit uryddig og ugjennomsiktig system som gjer at dei resultatane og den forskinga FHF finansierer, kjem under kritisk lys og svekkjer legitimiteten bak denne viktige forskinga. Det er bakgrunnen for det lause forslaget som vi har fremja i dag, og forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen foreslå tiltak som kan styrke åpenheten rundt forvaltningen av FHF's forskningsmidler, for eksempel å legge administrasjonen av fondet til Forskningsrådet.»

Eg er open for å endre ordlyden dersom det er ønske om det. Eg har bl.a. fått eit innspel om å endre ordlyden til:

«Stortinget ber regjeringen vurdere tiltak som kan styrke åpenheten rundt forvaltningen av FHF's forskningsmidler.»

Mitt oppriktige ønske er at Stortinget tar tak, og ikkje at minst departementet tar tak, for å sikre at FHF ikkje får den skarpe kritikken som dei har fått frå veldig ulike hald i forskingsmiljøa i Noreg.

Presidenten: Representanten Torgeir Knag Fylkesnes har teke opp det forslaget han refererte.

Geir Pollestad (Sp) [14:07:30] (leiar for komiteen): Berre for å knyta ein kort kommentar til det lause forslaget frå SV: Dette er ei problemstilling som komiteen i innstillinga si òg er inne på, og eg meiner at med dei endringane som representanten føreslo, er dette eit godt forslag og ei bestilling som ein trygt kan be regjeringa om å vurdere.

Elles er saka i seg sjølv ryddig og grei og treng ikkje ytterlegare kommentarar.

Statsråd Per Sandberg [14:08:19]: Fiskeri- og havbruksnæringens forskningsfond ble opprettet i 2001 for å forvalte avgiftsmidler som – selvfølgelig – blir innhentet med hjemmel i lov om avgift til forskning og utvikling i fiskeri- og havbruksnæringen. Kunnskap er vi alle enige om er sentralt for utviklingen av fiskeri- og havbruksnæringen, akkurat nå kanskje mer enn noensinne.

Bakgrunnen for opprettelsen av FHF var et ønske om å øke næringens forskningsengasjement og styrke FOU med utgangspunkt i næringens behov og interesser. For-

målet med avgiftsmidlene er rett og slett å legge til rette for økt verdiskaping og mer miljøtilpassing, omstilling og nyskaping i fiskeri- og havbruksnæringen. FHF tildeles i år i overkant av 260 mill. kr i avgiftsmidler til forskningsaktivitet for å bidra til å løse utfordringer i fiskeri- og havbruksnæringen, noe som hele tiden anses å være viktig for videre utvikling.

Om forslaget: I proposisjonen foreslås det en omdanning av FHF til et statlig heleid aksjeselskap. Det er bare tilknytningsformen til staten, ikke ordningens formål eller virkeområde, som foreslås endret. FHF er blitt betraktet som et forvaltningsorgan underlagt Nærings- og fiskeridepartementet, men avviker på flere områder fra den vanlige forvaltningsmodellen. Dette har skapt noen uklarheter. Derfor har departementet gjennomgått FHF's tilknytningsform. På bakgrunn av denne gjennomgangen foreslår vi nå i lovproposisjonen å endre tilknytningsformen til Nærings- og fiskeridepartementet til et aksjeselskap.

Jeg har noen kommentarer til komiteens innstilling. Først og fremst er jeg svært glad for at komiteens flertall støtter forslaget om omdanning til et statlig aksjeselskap, der alle aksjene eies av staten. Statlig aksjeselskap er en kjent organisasjonsform, som gir klarhet i ansvarsforhold, klarhet i styring og klarhet i hvilket rammeverk som regulerer virksomheten. Fiskeri- og havbruksnæringen finansierer FHF. Derfor er det svært viktig at FHF har en god forankring i næringen. Aksjeselskapsmodellen legger til rette for å opprettholde en tett kobling til næringen og å sikre næringens fortsatte innflytelse på FHF's strategiske vurderinger og prioriteringer. Næringens innflytelse vil sikres gjennom kompetanse i styret og en videreføring av en arbeidsform innrettet mot å sikre at resultatene oppleves som relevante og nyttige og blir brukt i næringen.

Jeg merker meg at komiteen også er opptatt av dette og understreker at det er viktig at avgifter og bruken av midlene har god legitimitet i fiskeri- og havbruksnæringen.

Litt om prosessen om styreoppnevning: Komiteen påpeker at sammensetningen av styret er sentralt med hensyn til legitimiteten i næringen, og mener at foretak og organisasjoner i næringen må «kunne foreslå kandidater til styret og gjennom dialog med departementet sikre relevant kompetanse, kapasitet og mangfold». Dette er jeg helt enig i, og en slik dialog vil selvfølgelig bli lagt til grunn i utformingen av styringsdokumenter for det nye aksjeselskapet.

Komiteen påpeker videre at praksisen med at de tre organisasjonene Landsorganisasjonen i Norge, Norges Fiskarlag og Sjømat Norge foreslår styrerepresentanter, må videreføres. Det vil være helt naturlig å innhente forslag til styremedlemmer fra de relevante organisasjonene

ne i fiskeri- og havbruksnæringen, også i fortsettelsen. Uten dette blir det lite legitimitet.

Når det gjelder den endelige sammensetningen av styret, må de prinsippene for opprettelse av styret i statlige aksjeselskap som er nedfelt i eierskapsmeldingen, selvfølgelig legges til grunn. Eierskapsmeldingen slår fast at det alltid skal være relevant kompetanse som avgjør styrevalg. Kompetanse, kapasitet og mangfold vil være de faktorene som tillegges avgjørende vekt når styret settes sammen.

Presidenten: Det vert replikkordskifte.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [14:13:40]: Eg skal kome med ei lita overrasking og gi ros til statsråden for å ha rydda opp i noko som lenge har vore uklart.

Det som eg synest er veldig positivt med FHF, er at det ikkje er ein del av den «normale» forskingstildelinga, at det har ei tilknytning til næringa, og at det ikkje berre blir ein del av den store tildelinga av dei andre forskingsmidlane som vi har i dette landet. Det er i seg sjølv ein lengre diskusjon.

Det som eg meiner er negativt med FHF, er at dei har ein dårleg anskaffingspraksis, som er for lite gjennom-siktig, som er vanskeleg å ettergå, og som gjer at det er grunn til å vere spørjande til om inntektene frå denne avgifta blir brukte på riktig måte. Derfor har vi eit forslag om å få vurdert desse tinga og få forslag om det. Kva er responsen til ministeren på det spørsmålet?

Statsråd Per Sandberg [14:14:46]: Jeg registrerte debatten rundt dette og også Riksrevisjonens påpekninger, men jeg vil gjøre oppmerksom på at alle FHF-prosjekter rapporteres åpent på nett. Det er faktisk det reelle, rasjonelle bak FHF-modellen at forskningen som finansieres, skal være åpen og tilgjengelig for alle. Alle skjønner jo at det er svært viktig at resultatene av forskningen som finansieres her, er åpen og dermed også kan etterprøves på alle mulige måter. Man skal ha transparente, gode og ryddige rutiner for tildeling av midler.

Konkurransutsetting skal være hovedregelen ved tildeling av midler, både i det nåværende selskapet og i det framtidige aksjeselskapet. Vi har hatt møter, senest i 2017, vi er i ferd med å rydde opp, vi har gitt påpakkninger. Så jeg håper og tror at alle de problemene som har vært, blir ryddet opp i i det nye selskapet.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [14:16:00]: Der fekk statsråden litt kort tid til å forklare seg. Eg kunne godt tenke meg å høyre vidare om akkurat det, for det er jo akkurat det som bl.a. FFA har påpeikt, dei har vore kritiske til heile systemet rundt anskaffingane. Det eine er openheit rundt alle prosjekta, men det er dette med å

ha anskaffingslogg osv., ting som denne representanten ikkje kjenner til, men som er eit bestemt krav i forskinga, slik at ein veit at tildeling av midlar faktisk har blitt gjort verkeleg transparent, og at avgjerder om tildelingar har vore transparente. Har det vore ein del av den dialogen som ministeren har hatt, at ein vil krevje det av det nye aksjeselskapet?

Presidenten: Presidenten vil påpeika overfor representanten Knag Fylkesnes at statsråden fekk meir tid enn den reglementsmessige til å forklara det. Men statsråd – vær så god!

Statsråd Per Sandberg [14:16:46]: Tusen takk. Ja, jeg registrerte at jeg fikk 15 sekunder ekstra, det er helt riktig fra presidenten – men det var viktige 15 sekunder! Men svaret er ja, det er klart og tydelig signalisert at dette skal det ryddes opp i, og her aksepterer man ingen slingringsmonn framover. Men det henger også sammen med diskusjonen om åpenhet, anbudsprinsipper, konkurranser og den type ting. Det har vært enkelt-saker, men det er ettergått, og det er kvittert ut. Det er viktig når alle prosjektene er åpne på nett.

Åpenheten rundt forvaltningen når det gjelder forskningsmidler, henger jo sammen med hvordan en bruker anbudsprinsippene og konkurransen. Standardvilkår og retningslinjer ligger tydelig på hjemmesidene til selskapet i dag og vil selvfølgelig gjøre det framover. Sluttrapporter kvalitetssikres og legges på nett. Så alle har tilgang til dette, og det er – det tror jeg både representanten Knag Fylkesnes og jeg er enige om – en fordel for oss alle sammen. Da kan man heller ikke i ettertid kunne si at man ikke har hatt innsyn.

Presidenten: Då er replikkordskiftet omme.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [14:18:19]: Eg vil da, etter den runden vi no har hatt, justere forslaget ut frå det som var føreslått, slik at «foreslå tiltak» blir erstatta med «vurdere tiltak», heilt i tråd med det som er statsrådens signal i spørsmålsrunden.

Presidenten: Då vert det slik at ordet «foreslå» vert erstatta med «vurdere». Då har representanten Knag Fylkesnes varsla det.

Ruth Grung (A) [14:19:03]: Representanten Knag Fylkesnes tar opp to problemstillinger. Det ene går på åpenhet, og det ble egentlig godt belyst i den replikkvekslingen som var. Vi i Arbeiderpartiet ser at i Norge har vi egentlig en ubalanse i næringslivets kontakt med akademia – til forskjell fra Sverige, som kanskje er bedre på den dialogen.

Litt av formålet med dette forskningsfondet er nettopp at man skal styrke næringslivets problemstillinger,

at det er dem det forskes på, og at det er de som blir bestillere av de oppdragene som handler om å få en bedre balanse. Vi kan godt støtte «å vurdere», men jeg vil bare signalisere fra denne talerstolen at både departementet og styret må være varsomme med hensyn til om det er lurt å lokalisere seg for tett opp mot academia. Men den tiltroen har vi til styret at de klarer å vurdere det.

Statsråd Per Sandberg [14:20:25]: For å følge opp innlegget fra representanten – jeg fikk det ikke med i hovedinnlegget, og heller ikke i replikkunden:

For å skape legitimitet og for at dette på en måte skal være ut fra næringens forskningsfond, er det viktig at man har et skille her. Men det er ikke slik at FHF ikke samarbeider med academia. Det gjør man i mange sammenhenger. Organisasjonsmodellen og arbeidsformen legger nettopp til rette for det. Næringen styrer prioriteringen av satsingsområdene og av enkeltprosjekter gjennom bl.a.

1. styret, dvs. næringsrepresentantene
2. faggruppen, som består av representanter fra de ulike sektorene i næringen
3. store referansegrupper for hvert enkelt prosjekt, representanter fra næringen, der over 500 personer er involvert.

Resultatene fra enkeltprosjektene formidles tilbake til næringen gjennom bl.a. referansegruppene og fagsamlinger, hvor man nettopp deltar på samme arena. Det er faktisk mellom 1 500 og 2 000 personer i løpet av et år som deltar på disse fagsamlingene. Det er åpne presentasjoner av resultatene fra enkeltprosjekter på hjemmesidene, og de er aktivt formidlet i fagpressen.

Derfor mener jeg at det siste som ble sagt, at næringskomiteen har lagt så sterk vekt på at næringen sikres innflytelse på virksomhetens strategier og prioriteringer, er viktig. Derfor mener jeg også at det faktisk blir vanskeligere å opprettholde en sterk næringstilknytning gjennom Forskningsrådets generelle virkemidler, eller en kobling til det. Derfor tror jeg det kan svekke ordningens legitimitet. Men å vurdere dette ser jeg ingen utfordringer med.

Presidenten: Representanten Torgeir Knag Fylkesnes har hatt ordet to ganger tidlegare og får ordet til ein kort merknad, avgrensa til 1 minutt.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [14:22:45]: Det ser ut til at vi kan bli einige her. Det vi da føreslår, er:

«Stortinget ber regjeringen vurdere tiltak som kan styrke åpenheten rundt forvaltningen av FHF's forskningsmidler.»

Presidenten: Representanten Torgeir Knag Fylkesnes har då referert det endra forslaget.

Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 6.

Sak nr. 7 [14:23:12]

Interpellasjon fra representanten Ruth Grung til fiskeriministeren:

«Et av formålene med akvakulturloven er verdiskaping langs kysten. Det er et politisk mål å øke bearbeidingsgraden for å skape flere lønnsomme arbeidsplasser og øke den innenlandske verdiskapingen. Det planlegges nå å igangsette slakteribåter som etter slakting skal direkteleveres til kontinentet. Dette vil kunne medføre at investeringer i arbeidsplasser knyttet til slakterivirksomhet og innenlandsk bearbeiding settes under press. Derksom vi kommer i den situasjon at disse båtene skal opereres med utenlandsk mannskap, levere direkte på kontinentet og på sikt muligens ha utenlandsk eierskap, er det lite motivasjon for kommuner til å stille sjøareal til disposisjon når det gir så få arbeidsplasser. Det er planlagt 1–2 slaktefartøy.

Bør ikke konsekvensene evalueres før det eventuelt gis nye tillatelser, slik at vi sikrer større verdiskaping og norske arbeidsplasser?»

Ruth Grung (A) [14:24:34]: Arbeiderpartiet og regjeringen har en felles ambisjon om å øke verdiskapingen innen sjømatnæringen. Det er også bred enighet om at næringen skal gi flere lønnsomme arbeidsplasser langs kysten og øke den innenlandske verdiskapingen. En nøkkel til økt verdiskaping er mer bearbeiding i Norge.

Sjømat Norge har nylig lagt fram et visjonsdokument – Sjømat 2030, og viser bl.a. til at det i dag er anslagsvis 20 000 arbeidsplasser i EU basert på foredling av norsk fisk. Økt bearbeiding i Norge vil være bra for sysselsettingen og gi gode ringvirkninger. I tillegg vil økt bearbeiding gi bedre utnyttelse av fiskeressursene og redusere transportbehovet ut i markedene. Norge trenger 300 000 nye arbeidsplasser fram mot 2030, og økt satsing på sjømatnæringen kan skape mange nye arbeidsplasser.

Direktøren for Sjømat Norge uttaler at fram mot våren 2019 ønsker de å finne løsninger som gjør at fiskere og industri i samarbeid kan skape mer av de rike ressursene som landet rår over. «Vi kan ikke styre mot en fremtid der sjømatnasjonen Norge bare driver med eksport av ubearbeidet fisk», sier han.

Arbeiderpartiet deler dette synet. Vi er opptatt av at både villfisken og oppdrettsfisken skal gi flere lønnsomme arbeidsplasser også på land.

Da Stortinget for to år siden behandlet stortingsmeldingen om en konkurransekraftig sjømatindustri, var det en samlet komité som slo fast at det må være

«et mål for politikken å legge til rette for at de marine ressursene utnyttes bærekraftig og samfunnsmessig optimalt og på en måte som gir høyest mulig verdiskaping og lønnsomhet».

Videre het det at

«norsk sjømatindustri møter sterk konkurranse om råstoffet fra andre land, ofte land med betydelig lavere lønninger enn det vi har, og skal ha, i Norge».

Stortinget mente at vi må svare på denne utfordringen gjennom stadig produkt- og markedsutvikling, høy kvalitet og automatisering i industrien. Sosial dumping både i flåten og på land må bekjempes.

Innovasjon og teknologiutvikling har gitt stadig nye løsninger for næringen, også innen foredling. Flere leverer topp kvalitetsprodukter, også til de mest krevende markedene i verden.

Vi har sett at slaktebåter noen steder tar over for brønnbåter – fisken slaktes ved merdkanten før den fraktes til land, noe som kan bidra til lavere dødelighet og dermed bedre fiskehelse, redusert smitte og en mer effektiv logistikk. Flere norske rederier har kontrahert slike spesialskip, og nå kommer også slaktebåter som tar fisken direkte ut til det europeiske markedet.

Sekkingstad-familien og Haugland Gruppens slaktebåt bygges nå i Spania for rederiet Hav Line AS, og skipet skal hente fisk fra norske oppdrettsmerder, slakte den om bord og frakte fisken direkte til Hirtshals i Danmark for videreforedling og salg. Kombinasjonen slakt og frakt skal gi mer effektiv produksjon og raskere tilgang til markedene, men det fører også til at vi eksporterer arbeidsplasser.

Slaktebåter til kontinentet kan ha sine fordeler, som at vi får mer transport over på kjøll, slik at sjøtransport erstatter trailere. Miljøbelastningen for transport av laks blir dermed mindre. Det kan gi raskere tilgang til markedet og være bra for fiskehelsen. Men slike slaktebåter kan også gi ulemper som tap av arbeidsplasser innen foredling, negative ringvirkninger til andre næringer, spesielt langs kysten, og mindre nasjonal verdiskaping. Det kan også gi usikkerhet knyttet til nasjonalitet – både når det gjelder eiersiden og ansatte på skipene – og så spørres det om kommunene fortsatt vil legge til rette for areal dersom de ikke får flere arbeidsplasser lokalt.

Ifølge Dagens Næringsliv svarte fiskeriministeren under et besøk i Hirtshals da han ble konfrontert med tapet av norske arbeidsplasser:

«Jeg skulle jo selvfølgelig helst sett at disse arbeidsplassene kom i Norge (...). Men samtidig må vi erkjenne at dersom visjonen om en økning i den norske lakseproduksjonen fra dagens 1,3 millioner tonn til fem millioner tonn i 2050, da får det heller dryppe litt på danskene.»

Arbeiderpartiet mener ministeren bør ha større ambisjoner enn dette. Planen er at et betydelig volum skal leveres til Danmark. Terminalen som er under bygging i Hirtshals, skal dimensjoneres slik at den kan øke kapasiteten i tråd med at flere slaktebåter kommer med fisk.

Arbeiderpartiet frykter at en rekke arbeidsplasser langs kysten blir flyttet til utlandet, og at nye arbeidsplasser opprettes og verdiskaping skjer i utlandet framfor langs vår kyst. Norsk oppdrettslaks er allerede en viktig bidragsyter til arbeidsplasser i utlandet. Vi ønsker at laksen som produseres, i større grad skal gi arbeidsplasser i norske kommuner.

Slakteskipet som nå ferdigstilles for Hav Line Gruppen, er eid femti-femti av Sekkingstad-familien og Haugland Gruppen i Bergen. Slakteskipet skal erstatte tradisjonelle brønnbåter så vel som dagens landbaserte slakteri. De skal ha et mannskap på om lag 40 personer, hvorav 30 skal slakte. Skipet får en kapasitet på 1 000 tonn sløyd fisk per tur, noe som ifølge styreleder Haugland i Hav Line vil være verdens største kapasitet. «Hadde han slakta for full maskin heile døgnet, kunne båten teke seg av all slakt av fisk i Norge sør for Stad», sa Haugland til nettavisen Tunnelsyn den 15. august i fjor, der det også framgår at skipet fikk støtte fra Enova.

Det er positivt at det fra Hav Line er gitt signaler om at mannskapet skal være norsk, men hvordan skal vi sikre det for fremtiden? Arbeiderpartiet er bekymret for at konsekvensene kan bli mer enn bare å «dryppe litt» til Danmark, slik fiskeriministeren tidligere har uttalt. Vi må ikke komme i den situasjonen at disse båtene opereres med utenlandsk mannskap, leverer direkte på kontinentet og på sikt muligens har utenlandsk eierskap. Det er planlagt én til to slaktebåter. Derfor er det viktig at vi her i dag og i Stortinget ser konsekvensene av hvilket system vi nå får på plass, og evaluerer det før det gis nye tillatelser, slik at vi sikrer større verdiskaping og norske arbeidsplasser.

Så avslutningsvis: Vil statsråden være med på at vi må se nærmere på konsekvensene før det åpnes opp for flere slike fartøyer, og hva vil han foreta seg i den sammenheng?

Statsråd Per Sandberg [14:32:15]: Først og fremst vil jeg takke for interpellasjonen fra representanten Grung. Jeg er helt enig med interpellanten i at vi alle sammen har et ansvar for å legge til rette for at det skapes verdier basert på fiske- og oppdrettsressurser langs norskekysten. Man hører om eksport av opp mot 50 000–60 000 arbeidsplasser, men vi kjenner, tror jeg, alle sammen årsaken til det. Det er jo et visst kostnadsnivå i Norge som ikke er konkurransedyktig, selv om vi er de beste til å lage den typen produkter i foredlingen vår. I Jeløya-plattformen har regjeringen derfor slått

fast at vi, sammen med hele Stortinget, vil søke å skape større verdier av hver kilo fisk og andre marine ressurser i Norge. Det innebærer at man må legge til rette for bearbeidingsindustrien i Norge. Og det er mange grep som kan tas. Et stikkord i den forbindelse er handelspolitikk og arbeidet for å redusere tollbelastningen på bl.a. bearbeidede sjømatprodukter, særlig i EU – det kan jo være en av årsakene til at flere aktører søker seg inn i EU for å drive bearbeiding. Andre stikkord er at vi, selv om vi er gode i dag, fortsatt må videreføre vår forskning og teknologiutvikling, bygge infrastruktur, komme med kompetansetiltak. Regjeringen mener imidlertid at det ikke er fornuftig å pålegge en viss form for bearbeiding der det ikke er lønnsomt, bl.a. – det er ingen som tjener på det der det ikke er lønnsomt eller konkurransedyktig. Da reduserer vi verdiskapingen framfor å øke den, og det vil bli mindre sysselsetting og mindre bearbeiding.

Det er for tiden en betydelig utvikling i norsk oppdrettsnæring. Det gjøres store – enorme – investeringer i nytt utstyr og nye løsninger for å effektivisere og forbedre driften. Det har vært en enorm interesse for utviklingstillatelsene som ble utlyst av regjeringen. Da er det naturlig at næringen ser på slakteprosessen og om de kan ta noen grep som kan øke effektiviteten og lønnsomheten også på slaktesiden. Framveksten av slaktebåter er en del av dette. At næringen utvikler seg og ser på muligheter for å skape større verdier, er noe vi bør applaudere og i hvert fall ikke i utgangspunktet stille oss kritiske til.

Jeg vil påpeke at slaktebåter i seg selv ikke er noe nytt. Det som er nytt, er at enkelte aktører ser på muligheten for at slaktebåtene kan levere direkte til utlandet. Foreløpig er det ingen slike fartøyer i drift, og det gjenstår å se, tror jeg, om aktørene får dette til. Hvilke erfaringer de eventuelt måtte høste av dette, er det i hvert fall altfor tidlig å si noe om når det gjelder omfang. Jeg er uansett trygg på at det vil være en betydelig landbasert industri i Norge basert på bearbeiding av laks og annen sjømat i framtiden. Vi vil se et mangfold av ulike forretningsmodeller. Noen vil finne det lønnsomt å etablere transport direkte til kontinentet, mens mange – de fleste – vil fortsette med bruk og slakteri på land i Norge, slik vi ser det i dag. Men det avhenger litt av oss – hvilke rammer storting og regjering legger for næringen. Det er ingen tvil om at i dagens situasjon, der vi i fellesskap legger betydelige miljøkrav på næringen – trafikklyssystemet er ikke enkelt å forholde seg til – og betydelige investeringskrav når det gjelder å fornye seg innen teknologi for å møte de store utfordringene som kommer, har vi indirekte pålagt næringen å investere titalls milliarder kroner framover. Det må man også ta med når man skal se hele kostnadsbildet for næringen.

Det ble også nettopp fremmet forslag om å utrede en produksjonsavgift, altså ytterligere utgifter for næringen. Vi har nettopp hatt den første runden om salg av økt produksjon, vekst. 120 000 kr per tonn måtte næringen betale, over 90 mill. kr for en tillatelse. Det er klart at det er investeringer som er tunge for næringen, så vi må ikke bli overrasket når næringen på den andre siden leter etter nye, effektive løsninger for slakt og hele kjeden oppgjennom.

Men det er helt riktig som interpellanten påpeker, at framveksten av slaktebåter vil kunne føre til noe redusert behov for arbeidskraft på enkelte slakteri på land. Det skapes imidlertid også nye arbeidsplasser om bord på båtene og i tilknytning til virksomhetene på land. Det er ingen automatikk i at arbeidsplasser vil bli fylt opp av utenlandske arbeidstakere.

Flytting av transport fra land til sjø vil også, tror jeg, være i tråd med Stortingets og regjeringens intensjoner om å bidra til reduserte klimautslipp og redusert belastning på norske veier. Aktørene mener at slaktebåter vil kunne redusere den biologiske risikoen som både storting og regjering er opptatt av, øke slakteutbyttet, altså at det er mer igjen av fisken, og redusere kostnadene for oppdretterne, slik at de kan videreutvikle seg for å møte biologiske, miljømessige og andre utfordringer. Redusert transporttid og antall ledd i verdikjeden vil også øke kvaliteten.

Aktørene ser formodentlig på mulighetene som slaktebåtene gir, fordi de vurderer det som lønnsomt ut fra flere kriterier som til sammen vil øke verdiskapingen.

2018 er det første året vi tildeler vekst i oppdrettsnæringen med trafikklyssystemet. Det utlyses 6 pst. vekst i områder som er vurdert til å ha god status, så langt 2 pst. – som jeg sier – til 120 000 kr per tonn. Det har allerede innbrakt inntekter på 950 mill. kr til Havbruksfondet. De resterende prosentene tar vi sikte på å tildele på vårparten eller tidlig sommer. Høringen for dette går ut 18. april. Det er viktig i sammenheng med at kommunene skal stille sjøarealer til disposisjon, at de får noe igjen for å legge til rette for dette. Regjeringen har derfor lagt opp til den fordelingen som ligger i Havbruksfondet, og som Stortinget har sluttet seg til. Hvis man skal følge opp det resultatet man har fått allerede, vil dette gi inntekter på 3 mrd. kr i Havbruksfondet, for en normal oppdrettskommune kanskje 8–11 mill. kr. Det er ingen tvil om at kommunene som legger til rette for oppdrettsnæringen, får mye igjen. Derfor deler jeg ikke interpellantens bekymring for at framveksten av slaktebåter vil føre til mindre villighet til å stille arealer til disposisjon. Vi skal heller ikke glemme at de fleste oppdrettskommuner ikke har slakteri. Med årene er det faktisk blitt færre, men større slakteri. Med Havbruksfondet sikrer vi at

kommuner som allerede har klarert arealer til oppdrett innenfor sine arealer, får sin del av kaka.

Interpellanten stiller spørsmål om hvorvidt vi bør vente med å tildele vekst i oppdrettsnæringen til vi har evaluert betydningen av slaktebåter for verdiskaping og arbeidsplasser. Det mener jeg er lite klokt. Å koble denne tildelingen av vekst med framveksten av slaktebåter vil være meget, meget uheldig for en forutsigbar vekst. Premissene for vekst i havbruksnæringen har vært en grundig debatt i havbruksmeldingen som førte fram til trafikklyssystemet. Stortinget har samlet seg om at det er den miljømessige påvirkningen målt i lakselus som skal være styrende for veksten, mens andre hensyn ikke skal spille inn.

Som jeg har vært inne på, ser jeg ingen grunn til at vi skal stille oss kritiske til framveksten av slaktebåter. Snarere kan slike båter være et godt tilskudd til oppdrettsnæringen. Skal vi være trygge, og skal vi ha en betydelig industri i Norge i framtiden som baserer seg på bearbeiding av laks og annen sjømat, ønsker regjeringen å legge til rette for mer lønnsom bearbeiding i Norge. Men det er ikke fruktbart å forsøke å oppnå dette gjennom å hindre utvikling i næringen eller pålegge nye former for leveringsplikt, slik vi har erfart fra kritiske næringer. Jeg mener – hvis vi ser på hele rammeverket – at for å skape mer bearbeiding, sysselsetting og vekst i Norge, er det skatter, pålegg, forbud, byråkrati og alt dette som må legges til grunn. Vi må i dag være oppmerksom på at oppdrettsnæringen begynner å få et høyt kostnadsnivå allerede. Store investeringer kommer, og vi vet, med erfaringer fra olje- og petroleumsnæringen, hvordan det kan gå.

Ruth Grung (A) [14:42:36]: Jeg vil takke statsråden. Jeg har en kommentar, sånn umiddelbart. I hvert fall de bearbeidingsbedriftene som jeg har besøkt, og det er en del, viser til at det ikke er lønnskostnadene som er utfordrende, fordi det har skjedd en så positiv utvikling knyttet til automatisering og innovasjon. Lønnskostnadene utgjør en så liten del av produksjonen, så det er ikke rett oppfattelse av foredlingsindustrien. Tilgang på råstoff er en utfordring, men det kan vi ta senere.

Arbeiderpartiet er bekymret for utviklingen. Vi har sett hvor raskt denne næringen utvikler seg. Skal vi nå målene om økt verdiskaping og økt sysselsetting i Norge, tror Arbeiderpartiet det er klokt at vi er føre var og ser gjennom rammene for den utviklingen vi ønsker å få på plass videre. Vi må faktisk ha litt ambisjoner på vegne av oss selv for å nå de målene vi har satt oss. Vi har også en utfordring når det gjelder hvordan man skal ivareta tilsyn om bord på disse slaktebåtene. Er det utfordringer knyttet til eksport når det skjer om bord på båtene? Arbeiderpartiet har tidligere, i alle fall overfor de største

aktørene, ment at det var klokt om vi knyttet krav om økt foredling opp mot konsesjoner. Det hører jeg ministeren ikke ønsker seg.

Spørsmålet til statsråden, som får ordet etter meg, er: Hvilken strategi har man, og når får vi konkrete tiltak for å sikre helårsarbeidsplasser innenfor foredling? Det er iallfall ett tiltak. Og er det ikke noen områder hvor ministeren ser at vi bør være føre var med hensyn til utviklingen? Etter at interpellasjonen ble varslet, har jeg fått innspill fra ganske mange aktører langs hele kysten. Statsråden må ikke glemme at dette faktisk er den viktigste næringen langs kysten vår – både villfisk og oppdrett – ikke minst for å skape bærekraftige og lønnsomme arbeidsplasser innenfor foredling.

Statsråd Per Sandberg [14:45:12]: Jeg er rimelig sikker på at jeg ikke nevnte lønnskostnader i mitt innlegg, men jeg sa totalkostnadene, og jeg pekte på investeringskostnader og krav som vi legger på næringen for at den skal få vekst. Derfor må næringen ta ulike grep, investere på ulike måter, tilrettelegge på ulike måter for å få vekst, og det koster penger.

Bare se på de mange selskapene som i dag har et kostnivå som er tett oppunder 40 kr. Man kan si at det er ikke noe problem så lenge vi har gode laksepriser, men gode laksepriser kan fort forsvinne. Vi har gode laksepriser nå rett og slett fordi temperaturen i havet er sånn som den er, og det er slikt som kan påvirke prisen. Vi har gode laksepriser fordi markedet andre plasser har falt sammen. Det kan endre seg.

Jeg tror ingen i næringen tror – og heller ingen politiker bør gå rundt og tenke og tro – at vi vil ha laksepriser på 60 kr og 70 kr i framtiden. Det er derfor jeg sier at det totale kostnadsbildet for næringen nå gjør at vi som politikere må ha stor forståelse for at næringen – små, mellomstore eller store – leter etter nye måter å effektivisere seg på og skape bedre kvalitet, og da er transport en del av bildet.

Jeg har selv lagt et betydelig press på transportkostnader som kommer ved flytting av levende fisk, lukking av brønnbåter, osv. Dette er kostnader som næringen må ta hvis den skal få vekst i framtiden, for å hindre bl.a. sykdom og rømning. Det kommer nye kostnader for næringen, og det var det jeg snakket om da jeg snakket om det totale kostnadsbildet, ikke at det er noe galt med lønningene i Norge.

Jeg tror man blir litt blendet av at det går så godt nå, men vi skal ikke så mange år tilbake før det var et annet bilde. Vi må ikke bli blinde av alle de verdiene som skapes heller. Jeg tror ikke vi skal være så fascinert at vi liksom blir blendet av alle de arbeidsplassene og veksten som vi ser nå. Jeg tror vi må prøve å se litt framover. Derfor tror jeg at trafikklyssystemet faktisk er det som etter

hvert vil legge til rette for en betydelig, forutsigbar vekst og en bærekraftig vekst i årene som kommer, som vil gi de nødvendige inntektene for vekst og sysselsetting langs kysten.

Men det er en interessant problemstilling som ligger i det som interpellanten tar opp, og jeg hører også at interpellanten i stor grad tenker bredere enn det som går bare på dette med slaktebåter. Jeg er ikke så kritisk eller bekymret i dag, for det er vel en par-tre båter det snakkes om. Det gjenstår å se.

Ingalill Olsen (A) [14:48:39]: Først vil jeg takke Ruth Grung for å ha løftet denne problemstillingen til debatt.

Arbeiderpartiet er positiv til havbruk. Vi er et parti som har som rettesnor at vi skal skape for å dele. Det betyr at norske naturressurser kan utnyttes for å skape arbeidsplasser, vekst og utvikling. Arbeiderpartiet er opptatt av at norsk havbruk skal skape verdier i Norge.

Oppdrett av fisk i hav er en slik mulighet, og vi ser at oppdrett nå utgjør en større del av verdiskapingen i fiskerinæringen enn villfanget fisk. Oppdrettsnæringen og den øvrige fiskerinæringen lever side ved side og deler på arealet i sjøen. Det er ikke like uproblematisk, men med gode kommunale og lokale prosesser er det mulig å dempe konflikter knyttet til areal og felles bruk av havområder.

Vi vet at det er ulike syn på oppdrett og havbruk, og at mange er både skeptiske til og motstandere av oppdrettsanlegg i merder i sjø. Kravet om lukkede anlegg for å hindre lakselus og rømning er ofte framme i den of-fentlige debatten.

Regjeringens ambisjon er å øke oppdrettsnæringen i betydelig grad. Det betyr at kommunene, som er ansvarlig for arealplanlegging, må avsette enda mer areal i sjø til havbruk. Det betyr igjen at kommunene og innbyggerne i de aktuelle kommunene må ha en positiv innstilling til havbruk. Uten økt tilgang på areal, ingen økning i produksjon. De fleste kystkommunene som har havbruk innenfor sine grenser, er positiv til denne næringen. Den gir gode, trygge og attraktive arbeidsplasser lokalt. Det betyr mye for de fleste kommuner. Dersom havbruksnæringen setter seg i en slik situasjon at de out-sourcer arbeidsplasser ut av landet for å øke egen profitt, er jeg redd de gjør seg selv en bjørnetjeneste. Næringen går godt i dag, og det er ikke mange truende skyer å se for oppdrettsnæringen. Kanskje det viktigste denne næringen kan jobbe med framover, er sitt eget omdømme og befolkningens holdning til den. Uten folkelig oppslutning vil tilgang på nytt areal kunne bli vanskelig.

Dette er en alvorlig utfordring for havbruksnæringen. For oss som parti, som ønsker næringen alt vel, er det viktig å minne om at omdømme henger nøye sammen med vekst og utvikling. Det å legge til rette for å ekspor-

tere arbeidsplasser ut av landet vil ikke føre til forbedret omdømme for oppdrettsnæringen. Fiskeriministeren bør ta signalene fra samfunnsdebatten alvorlig og bidra til at havbruksnæringen faktisk kan oppnå myndighetenes ambisjoner på dette området.

Norge som sjømatnasjon bør ha en ufravikelig ambisjon om at våre naturressurser skal gi aktivitet og arbeidsplasser i Norge, og at de kommunene som avgir areal til disse formål, skal kunne tilgodeses med lokale arbeidsplasser. Norsk oppdrettslaks gir allerede mange arbeidsplasser i utlandet. Dersom dette ytterligere øker, med tilsvarende tap av arbeidsplasser i Norge, kan den lokale goodwillen bli mindre, med de konsekvenser det kan få. Alle næringer er opptatt av og avhengig av omdømme, men noen næringer er mer sårbare for endring enn andre. Havbruk er en slik næring. Den sliter allerede med rømning, lakselus, bruk av kjemikalier og avfall fra oppdrett.

Mitt inntrykk er at næringens organisasjoner ser denne utfordringen, men holdningsendringer i befolkningen knyttes til hva hvert enkelt selskap gjør og bidrar med av lokal verdiskaping. Dette er viktig, ikke bare for omdømmet til næringen, men for framtiden for oppdrettsnæringen.

Kjell-Børge Freiberg (FrP) [14:53:29]: Når slaktetalene for norsk laks slaktet i norske slakterier i Norge skal oppsummeres for 2018, er jeg sikker på at dette året kommer ut med ny rekord i både volum og kroner. Slakteprosessen hver laks må igjennom, genererer selvfølgelig sysselsetting. Lovund, den fantastiske øya på Helgeland, som jeg besøkte sist helg, er et godt eksempel i så måte. Uten laksen, som de også slakter, hadde de ikke kunnet feire at de passerte 500 innbyggere. Og det er faktisk slik at hadde det ikke vært for laksen, er det ingen som kunne ha feiret noe som helst, fordi det sannsynligvis ikke ville ha bodd folk der.

Jeg kan på en måte forstå frykten interpellanten tar opp i interpellasjonen. Om man tenker tanken at utenlandske slaktebåter kan svippe innom kysten og ta laksen med seg, vil det selvfølgelig kunne utfordre sysselsettingen som er knyttet til noen av de 1,3 millionene tonn laks som slaktes langs kysten i norske slakterier.

Interpellanten skriver i sin interpellasjon at «dette vil kunne medføre at investeringer i arbeidsplasser knyttet til slakterivirksomhet og innenlandsk bearbeiding, settes under press». Ja, det er mulig, det. Min frykt er imidlertid ikke slaktebåter, så lenge vi holder Fastlands-Norge konkurransedyktig. Min store frykt, derimot, er SVs representant Torgeir Knag Fylkesnes og hans politikk. Senest denne uken, fra denne talerstol, ble det fremmet forslag om å innføre enda en ny avgift for denne næringen – produksjonsavgift – og ifølge et intervju med VG

kan en oppfatte det dit hen at representanten Knag Fylkesnes også pratet på vegne av Arbeiderpartiet.

Når man tar til orde for å skattlegge nye 500 mill. kr, i tillegg til Havbruksfondet samt den ordinære bedriftsbeskatningen, finnes det vel knapt bedre stimulans for at næringsaktører leter etter driftsformer de kan overleve på i framtiden – eller i verste fall andre plasser enn i Norge.

Når regjeringen har som siktemål å bruke 1 000 mrd. kr på samferdsel og infrastruktur i årene framover, handler det også om å legge til rette for konkurransekraft for næringsliv og lokalsamfunn. Spesielt viktig er dette for havbruksnæringen, som definitivt er en distriktsnæring, for ingen har det så travelt som en død laks. Tilgangen til effektiv infrastruktur er derfor viktig, og det er også en helt avgjørende faktor.

Med 15 mrd. kr i generell skatte- og avgiftsøkning, som Arbeiderpartiet tok til orde for i siste valgkamp, 500 mill. kr i ny produksjonsavgift, som SV signaliserte, i tillegg til nesten 1 mrd. kr, som hittil er innbetalt til Havbruksfondet fra næringen – og før alt dette kommer den ordinære bedriftsbeskatningen, som selvfølgelig også denne næringen har – er det all grunn til bekymring for innenlands bearbeiding og slakterivirksomhet. Men i dette bildet er ikke min bekymring slakteskip, men slakt av en hel næring.

Det å sikre verdiskaping og norske arbeidsplasser skjer ikke gjennom forbud og avgiftspålegg; det skjer gjennom gode, konkurransedyktige rammebetingelser. Gjør vi kysten attraktiv og konkurransedyktig, kommer vi i framtiden til å se at det vil bli slaktet betydelig mer laks enn i dag i norske lakseslakterier i Norge langs hele kysten.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [14:57:59]: Eg vil takke interpellanten for å reise eit viktig spørsmål, som – slik vi merkar av debatten – grip inn i mange sider ved oppdrettsnæringa.

Utgangspunktet for SV er at dette er ei næring som er bygd på fellesskapet sine ressursar. Det vi gjorde med andre fellesskapsressursar, f.eks. da offshoreindustrien eller vasskrafta blei bygd ut, var at vi også etablerte gode ordningar med ei grunnrenteskattlegging for bruk av desse ressursane. For min del meinte eg at det var heilt fornuftig ikkje å innføre slike avgifter i byrjinga av denne næringsutviklinga, rett og slett for å gi spesielt gode rammevilkår for å sjå kva type næring dette kunne bli.

Når vi no ser at det blir tatt utbytte på opptil fleire titals milliardar kroner kvart år, store og enda større overskot kvart år, ser vi konturane av ei næring som har kome seg ut av fødselsstadiet og no er blant dei viktigaste og sterkaste næringane i Noreg, med dei aller største og beste rammevilkåra. Men utgangspunktet er framleis

at dette er bygd på fellesskapet sine ressursar, og vi har ikkje etablert eit regelverk som gjer at det kjem noko direkte igjen til fellesskapet gjennom produksjon og virke.

Definisjonen på grunnrenteskattlegging er rett og slett det: produksjon – altså at samfunnet skal få ein del tilbake frå produksjon. Eg meiner at dette er det brei politisk einigheit om, og det var det da dei første konsepsjonslovgivingane blei vedtatte tidleg på 1900-talet. Da var det folk frå Venstre og vidare ut på venstresida som støtta det. Ikkje overraskande var det høgresida som gjekk mot det. Dei var også mot den grunnrenteskattlegginga som ein innførte på offshore. Ein kan sjå kven som har rett i dag – eg trur ingen frå høgresida frå denne talarstolen vil ta til orde for at ein skal slutte å ha ei grunnrenteskattlegging av offshore, og heller ikkje frå kraft. Men ein forsøker seg på nytt no med oppdrett.

For SV er utgangspunktet for Stortinget her veldig enkelt. Stortingets oppdrag er å sørge for mest mogleg verdi for fellesskapet. Det betyr at ein skal ha lønsame bedrifter, viss ikkje blir det inga verksemd. Det betyr at ein må sørge for at inntekter kjem samfunnet til gode – altså at ikkje all inntekt kjem selskapa til gode, men at fellesskapet får noko igjen for bruken av fellesskapet sine areal. Det betyr at det må bli igjen arbeidsplassar i lokalsamfunna, i samfunna generelt, og det må bety at Noreg har ein betydeleg eigarskap i desse næringane, for å sørge for at også ein viss del av desse inntektene kjem dit. I så måte er Nova Sea i Lovund heilt eksemplarisk. Bedrifta tilfredsstillar alle dei punkta eg ramsa opp her. Ho er lokalt eigd frå tidleg på 1970-talet og har vore med på heile utviklinga, ei fantastisk interessant bedrift, ein innovativ leiar, arbeidsplassar i regionen – alt er oppfylte i Lovund. Men det er ikkje sjølvstøtt at det er slik utviklinga treng å vere. Så Stortinget må alltid passe på at fellesskapet får mest mogleg verdi for bruken av havet totalt sett.

Oppgåva vår er ikkje å sørge for at enkeltaktørar skal få mest mogleg inntekt. Vi skal leggje til rette for at det skal vere lønsamt å drive, men oppgåva vår er ikkje å bidra til at dei skal få mest mogleg inntekt som går ut over fellesskapet sin legitime rett til å sitje igjen med noko av inntektene. I så måte er diskusjonen om slakteskip interessant, for det er heilt legitimt av aktørane å sørge for å auke inntektene sine. Det er slik dei skal operere, det er slik vi ønskjer at næringslivet skal operere. Men Stortinget si rolle her må heile tida vere å balansere rammevilkåra for næringslivet på ein slik måte at det ikkje øydelegg hovudformålet med Stortinget si verksemd på havet: fellesskapsressursar, altså at fellesskapet også skal sitje igjen med verdiar, at det skal bidra til industriutvikling på land, osv.

Vi må heile tida sørge for at det blir verdiar igjen i Noreg, i lokalsamfunn, i form av inntekter, arbeidsplass-

ar, eigarskap og ikkje minst miljø. Og når det gjeld grunnrenteskattlegginga, kan eg berre seie at det meiner eg er rett måte å skattlegge denne næringa på – gjennom produksjon og mindre gjennom konsesjon. I dag kostar konsesjonar opp mot 120 mill. kr. Eg meiner at vi heller skal flytte dei kronene over til produksjonssida.

Ruth Grung (A) [15:03:17]: Takk for debatten.

For Arbeiderpartiet er det helt avgjørende at vi klarer å se helheten i næringen, skal vi lykkes med økt verdiskaping og økt sysselsetting i Norge. Næringen er ny, den har vokst usedvanlig raskt, og min erfaring er i alle fall at den forholder seg til regelverk som ikke alltid henger sammen. Da må vi ha klokskap til å kunne se på alle sider ved denne næringen, inklusiv hvordan vi skal innrette avgiftene, hvor mye ressursrente vi skal ta ut. Jeg må bare si at Arbeiderpartiet er ganske skeptisk når en nå kommer opp i 120 mill. kr per konsesjon. Er det en utvikling vi ønsker med hensyn til mangfold og med hensyn til å sikre innovasjon og utvikling?

Arbeiderpartiet er opptatt av at proveny nivået skal være samfunnsøkonomisk ansvarlig med tanke på å utvikle næringen. Derfor er det litt trist at en kommer med argumenter som at Arbeiderpartiet bidrar til slakt av en hel næring. Det vi ønsker å ta opp, er nettopp den endringen som vi nå ser med slakdebåter. Jeg tror det er klokt å utvikle slakdebåter som slakter ved merdkanten og tar det direkte inn til Norge. Men når man får et system der man utvikler større slakdebåter, hvor all aktivitet skjer borte fra vår kyst og med direkte ilandføring på kontinentet, tror vi at vi skal være til de grader føre var og varssomme når det gjelder utviklingen, og følge den tett.

Derfor vil Arbeiderpartiet følge opp. Vi mente at interpellasjonen handlet om slakdebåtene som nå er under bestilling – vi kommer iallfall til å være tett på denne delen. Vi kommer også til fortsatt å være tett på regelverket, og ikke minst på hvordan vi innretter avgiftene, slik at de blir transparente og forutsigbare for kommunene med hensyn til vederlag, for om det har vi også hatt en debatt.

Så tror jeg det kan være klokt – avslutningsvis – at vi ønsker hverandre vel med hensyn til intensjonene med hva vi løfter opp, at det er til næringens beste, og ikke minst at vi klarer å realisere våre felles mål om økt verdiskaping i Norge og flere lønnsomme arbeidsplasser langs hele kysten.

Statsråd Per Sandberg [15:06:19]: Jeg er veldig glad for det som representanten Grung sa avslutningsvis, om at vi i fellesskap bør se på helheten og skape forutsigbarhet. Jeg sa nettopp at jeg tror trafikklyssystemet – når det får satt seg skikkelig – er det verktøyet som skal få til vekst.

Men vi må ha øynene åpne for alt det andre som skjer. Når jeg hører på representanten Ingalill Olsen, blir

jeg litt overrasket, for når det gjelder det som skjer nå framover, er det ingen som kan slå fast at det blir sånn. La oss gå offshore, som et eksempel: Jeg ser hva som kommer av framtidsrettet teknologi for å flytte oppdrett langt til havs. Jeg ser hvilken teknologi som kommer – ganske raskt – for lukkede anlegg. Jeg ser hvor raskt det går med oppdrett på land – opptil 800–1 000 gram – som vil redusere produksjonstiden i havet med en tredjedel. Dette er like rundt hjørnet. Det er vi som har initiert det gjennom utviklingskonsesjoner, miljøkrav og alle mulige andre krav til denne næringen – og det koster penger. Derfor tror jeg det blir riktig å gjøre som representanten Grung også sier: Nå må vi ikke handle raskt. Nå må vi lage oss et bilde av hva vi skal gjøre med denne næringen, selv om det er gulltider nå, for disse gulltidene kommer til å endre seg.

Jeg hørte at representanten Knag Fylkesnes sa noe meget fornuftig. Han sa at vi må ha et balansert rammeverk. Det er helt riktig. Da må vi se på alt av regelverk og rammene som ikke handler om økonomi også, og koble det sammen med alt det andre.

Det er ingen som er uenig i at en andel av denne produksjonen skal komme samfunnet til gode, men spørsmålet dukker opp gang på gang. I 2015 ble det inngått et bredt forlik i denne salen, der nesten samtlige partier sa nei til arealavgift/produksjonsavgift og ville ha Havbruksfondet i stedet. Så går det to år, og så fremmes det et forslag i denne salen om en eksportavgift. Så går det et år til, og så fremmes det et forslag om arealavgift/produksjonsavgift. Disse selskapene betaler også selskapskatt. Det er skatt på skatt og avgift på avgift. La oss nå gjøre som representanten Grung sa, og sette oss ned og se hva et forutsigbart uttak av andelen av produksjonen skal være. La oss ikke lesse nye avgifter og skatter – fra alle retninger – på næringen. Dette handler om at vi alle sammen tar et ansvar for å påse at vi ikke regulerer oss mot økonomiske realiteter, for da går det galt.

Presidenten: Interpellasjonsdebatten er nå avslutta.

Votering

Etter at det var ringt til votering, sa

presidenten: Då er me klare til å gå til votering.

Votering i sak nr. 1

Presidenten: Under debatten har Kirsti Leirtrø sett fram tre forslag på vegner av Arbeidarpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Det vert først votert over forslag nr. 3, som lyder:

«Bilverksteder og deres tekniske ledere som i dag har godkjenning for å utføre periodisk kjøretøykon-

troll, skal ikke miste godkjenningen som følge av nytt regelverk».

Raudt har varsla støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget frå Arbeidarpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti vart med 56 mot 48 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 15.20.31)

Presidenten: Det vert så votert over forslaga nr. 1 og 2, frå Arbeidarpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringa om å ikkje innføre gebyr for køyretøykontroll langs veg».

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringa om å ikkje innføre gebyr for godkjenning av verkstadar som gjennomfører periodisk køyretøykontroll».

Miljøpartiet Dei Grøne og Raudt har varsla støtte til forslaga.

V o t e r i n g :

Forslaga frå Arbeidarpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti vart med 55 mot 49 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 15.20.58)

Komiteen hadde tilrådd Stortinget å gjera følgjande vedtak til

l o v

om endringar i vegtrafikkloven (køyretøykontroll og fartsskrivar)

I

I lov 18. juni 1965 nr. 4 om vegtrafikk vert det gjort følgjande endringar:

§ 13 femte ledd blir oppheva. Noverande § 13 sjette til åttande ledd blir femte til sjuande ledd.

§ 19 skal lyde:

§ 19 *Kontroll av kjøretøy*

Eier av kjøretøy eller den som på eierens vegne har rådighet over det, skal framstille kjøretøyet til kontroll når politiet eller regionvegkontoret krever det. Vedkommende skal også gi opplysninger om kjøretøyet når det kreves.

Departementet kan i forskrift gi regler om kontroll av kjøretøy etter første ledd og om gebyr. Departementet kan i forskrift også gi regler om kontroll av kjøretøy langs veg

og om kriterier for utvelgelse av kjøretøy til slik kontroll. I forskriften kan det gis nærmere regler om krav til kompetanse for kontrollører, herunder personell som gjennomfører foretaks kontroll etter § 21, om krav til kontrollutstyr og om kontrollgebyr.

§ 19 a skal lyde:

§ 19 a *Periodisk kjøretøykontroll*

Periodisk kjøretøykontroll kan bare utføres av godkjente virksomheter med godkjente kontrollører og godkjent teknisk leder. For godkjenning må kontrollør og teknisk leder fremlegge ordinær politiattest for å vise at vedkommende er skikket til oppgaven.

Departementet kan i forskrift gi regler om vilkår og overgangsordninger for godkjenning som nevnt i første ledd, om opplæringsvirksomhet, om godkjennings- og tilsynsmyndigheten og om gebyrer for godkjenning og tilsyn. Departementet kan i forskrift også gi regler om pålegg om retting, advarsel og tilbakekall av godkjenningen, om stansing av virksomheten og om tvangsmulkt.

Ny § 19 b skal lyde:

§ 19 b *Krav til verksteder m.m.*

Reparasjon, vedlikehold, ombygging, oppbygging og påbyggingsarbeid på motorvogn og tilhenger til motorvogn kan bare foretas av godkjent virksomhet. Det samme gjelder for montering, kontroll og reparasjon av fartsskriver. For å få godkjenning til å montere, kontrollere og reparere fartsskriver må virksomhetens ansvarlige leder fremlegge ordinær politiattest for å vise at vedkommende er skikket til oppgaven.

Departementet kan i forskrift gi regler om godkjenning av verksteder som skal montere, kontrollere og reparere sikkerhetsmessige eller miljømessige innretninger i kjøretøyer.

Departementet kan i forskrift gi regler om vilkårene og overgangsordninger for godkjenning av virksomheter som nevnt i første og andre ledd, godkjenning av virksomhetens leder, og om tilsyn med slik virksomhet. Departementet kan også gi regler om godkjennings- og tilsynsmyndighet, om plikt til å bistå tilsynsmyndigheten og om gebyrer for godkjenning og tilsyn. Departementet kan i forskriften gi regler om pålegg om retting, advarsel og tilbakekall av godkjenningen, om stansing av virksomheten og om tvangsmulkt.

I forskrift kan departementet gjøre unntak fra kravet om godkjenning for enkelte typer kjøretøy, for enkelte typer arbeid og for enkelte verksteder etter nærmere angitte vilkår.

Ny § 19 c skal lyde:

§ 19 c *Kontroll av virksomheter som driver handel med motorvogner mv.*

Regionvegkontoret kan, etter nærmere regler gitt av departementet i forskrift, kontrollere motorvogner, tilhengere og godkjenningsspliktig utstyr i virksomheter der dette selges.

§ 32 skal lyde:

§ 32 Overtredelse av vegtrafikkbestemmelser i utlandet

Departementet kan gi forskrift om at virksomhet og fører som på fremmed stats territorium har brutt kjøre- og hviletidsbestemmelser gitt i medhold av § 21 andre ledd, kan straffes her i riket i samsvar med § 31. Dette gjelder uavhengig av førerens statsborgerskap, virksomhetens hovedsete, eller lignende.

II

Lova gjeld frå den tid Kongen fastset. Kongen kan fastsetje at ulike delar av lova skal ta til å gjelde frå ulik tid.

V o t e r i n g :

Tilrådinga frå komiteen vart samrøystes vedteken.

Presidenten: Det vert votert over overskrifta til lova og lova i det heile.

V o t e r i n g :

Overskrifta til lova og lova i det heile vart samrøystes vedtekne.

Presidenten: Lovvedtaket vil verta ført opp til andre gongs handsaming i eit seinare møte i Stortinget.

V o t e r i n g i s a k n r. 2

Komiteen hadde tilrådd Stortinget å gjera følgjande

v e d t a k :

Stortinget samtykkjer i godkjenning av vedtak nr. 122/2016 i EØS-komiteen av 3. juni 2016 om innlemming i EØS-avtala av forordning (EU) nr. 165/2014 av 4. februar 2014 om fartsskrivarar i vegtransport og om oppheving av forordning (EF) nr. 3821/85 og om endring av forordning (EF) nr. 561/2006 om køyre- og kviletid.

V o t e r i n g :

Tilrådinga frå komiteen vart samrøystes vedteken.

V o t e r i n g i s a k n r. 3

Presidenten: Under debatten er det sett fram i alt seks forslag. Det er

- forslag nr. 1, frå Åslaug Sem-Jacobsen på vegner av Arbeidarpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslaga nr. 2–4, frå Kari Henriksen på vegner av Arbeidarpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslag nr. 5, frå Freddy André Øvstegård på vegner av Sosialistisk Venstreparti
- forslag nr. 6, frå Kristin Ørmen Johnsen på vegner av Høgre, Framstegspartiet, Venstre og Kristeleg Folkeparti

Det vert votert over forslag nr. 5, frå Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen innføre selvforsvarskurs for jenter på ungdomsskolen eller vidaregående skole med fokus på grensesetting. En modell for dette, inkludert opplæring av instruktører og et parallelt opplegg for gutter om respekt for grenser, må utvikles i samarbeid med relevante fagmiljøer.»

Miljøpartiet Dei Grøne og Raudt har varsla støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget frå Sosialistisk Venstreparti vart med 94 mot 8 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 15.22.58)

Presidenten: Det vert så votert over forslaga nr. 2–4, frå Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen foreslå at forebygging og oppfølging av seksuell trakassering skal tas inn i arbeidsmiljølovens bestemmelse om helse, miljø og sikkerhet (HMS) og i forskrift, og at arbeidet mot seksuell trakassering pålegges å prioriteres høyt i HMS-arbeid ellers, gjennom blant annet opplæring av verneombud.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide og igangsette et program for forebygging av seksuell trakassering i skolen, som inkluderer handlingsplaner mot og retningslinjer for håndtering av seksuell trakassering på alle skoler.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sette ned et offentlig utvalg og gjennomføre en nasjonal omfangsundersøkelse som kartlegger seksuell trakassering i arbeidslivet, undersøker hvilke faktorer som påvirker faren for trakassering og foreslår tiltak som minsker denne risikoen, samt kartlegge seksuell trakassering også utenfor arbeidslivets rammer.»

Miljøpartiet Dei Grøne og Raudt har varsla støtte til forslaga.

V o t e r i n g:

Forslaga frå Arbeidarpartiet og Sosialistisk Venstreparti vart med 66 mot 37 røyster ikkje vedtekne.
(Voteringsutskrift kl. 15.23.21)

Presidenten: Det vert så votert over forslag nr. 1, frå Arbeidarpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringa komme tilbake med sak i forbindelse med statsbudsjett for 2019 om å innføre et lavterskeltilbud for håndhevelse av saker om seksuell trakassering, slik at Likestillings- og diskrimineringsnemnda får myndighet til å gi oppreisning og erstatning i saker innenfor likestillings- og diskrimineringslovens område, tilsvarende diskriminering på grunn av etnisitet, kjønn og funksjonshemming.»

Kristeleg Folkeparti har varsla at dei ikkje lenger står bak forslaget og vil røysta imot.

Miljøpartiet Dei Grøne og Raudt har varsla støtte til forslaget.

V o t e r i n g:

Forslaget frå Arbeidarpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti vart med 54 mot 49 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 15.23.51)

Presidenten: Det vert så votert over forslag nr. 6, frå Høgre, Framstegspartiet, Venstre og Kristeleg Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringa komme tilbake med sak i forbindelse med statsbudsjettet 2020 om å innføre et lavterskeltilbud for håndhevelse av saker om seksuell trakassering, samt gi Diskrimineringsnemnda myndighet til å gi oppreisning og erstatning i slike saker innenfor diskrimineringslovens område, tilsvarende diskriminering på grunn av etnisitet, kjønn og funksjonshemming.»

Arbeidarpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet Dei Grøne og Raudt har no varsla subsidiær støtte til forslaget.

V o t e r i n g:

Forslaget frå Høgre, Framstegspartiet, Venstre og Kristeleg Folkeparti vart samrøystes vedteke.

Komiteen hadde tilrådd Stortinget å gjera følgjande

v e d t a k:**I**

Stortinget ber regjeringa finne en hensiktsmessig måte å styrke veilednings- og hjelpetilbudet til personer som utsettes for seksuell trakassering, som ivaretas av Likestillings- og diskrimineringsombudet.

II

Stortinget ber regjeringa, i forbindelse med pågående fornying av læreplanene, om å sikre at seksualundervisningen i skolen inkluderer grensesetting og respekt for andres grenser.

III

Stortinget ber regjeringa avklare hvordan spørsmål om seksuell trakassering skal tas inn i Elevundersøkelsen eller andre relevante undersøkelser i skolen.

V o t e r i n g:

Tilrådinga frå komiteen vart samrøystes vedteken.

Votering i sak nr. 4

Komiteen hadde tilrådd Stortinget å gjera følgjande

v e d t a k:**I**

Stortinget finner finansministerens embetsutøvelse ved behandling av sak om håndteringen av omorganiseringen i SSB kritikkverdig.

Presidenten: Høgre, Framstegspartiet og Venstre har varsla at dei vil røysta imot.

V o t e r i n g:

Tilrådinga frå komiteen vart vedteken med 54 mot 49 røyster.

(Voteringsutskrift kl. 15.25.02)

Vidare var tilrådd:

II

Stortinget forutsetter at før det foretas omfattende endringer i SSB, herunder oppfølging av statistikklovutvalget, legges det opp til en åpen demokratisk debatt, herunder en egen sak til Stortinget.

V o t e r i n g:

Tilrådinga frå komiteen vart samrøystes vedteken.

Vidare var tilrådd:

III

Innst. 199 S (2017–2018) – innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om sak om håndteringen av omorganiseringen i SSB – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Tilrådinga frå komiteen vart samrøystes vedteken.

Votering i sak nr. 5

Presidenten: Under debatten har Geir Pollestad sett fram to forslag på vegner av Arbeidarpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen igangsette et arbeid for å styrke offentlige innkjøperes kompetanse for å sikre reell innovasjon, klima og miljøvekting gjennom offentlige anskaffelser.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i forbindelse med statsbudsjettet for 2019 innføre en ny ordning med risikoavlastning for å styrke offentlige innkjøp med fokus på innovasjon og klima- og miljøvennlige anskaffelser.»

Det vert votert alternativt mellom desse forslaga og tilrådinga frå komiteen.

Miljøpartiet Dei Grøne og Raudt har varsla støtte til forslaga. Høgre, Framstegspartiet, Venstre og Kristeleg Folkeparti står bak tilrådinga.

Komiteen hadde tilrådd Stortinget å gjera følgjande

v e d t a k :

Dokument 8:100 S (2017–2018) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Per Espen Stoknes, Espen Barth Eide, Rigmor Aasrud og Else-May Botten om fjerning av gjenværende barrierer mot grønnere offentlige innkjøp – vedtas ikke.

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom tilrådinga frå komiteen og forslaga frå Arbeidarpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti vart tilrådinga vedteken med 54 mot 49 røyster.

(Voteringsutskrift kl. 15.27.02)

Votering i sak nr. 6

Presidenten: Under debatten har Torgeir Knag Fylkesnes sett fram eitt forslag på vegner av Sosialistisk

Venstreparti. Forslaget vart under debatten endra og har no følgjande ordlyd:

«Stortinget ber regjeringen vurdere tiltak som kan styrke åpenheten rundt forvaltningen av FHF's forskningsmidler.»

Presidenten har grunn til å tru at forslaget då vil verta samrøystes vedteke.

V o t e r i n g :

Forslaget frå Sosialistisk Venstreparti – med den nemnde rettinga – vart samrøystes vedteke.

Komiteen hadde tilrådd Stortinget å gjera følgjande vedtak til

l o v

om endringer i lov om avgift til forskning og utvikling i fiskeri- og havbruksnæringen (forvaltningen av Fiskeri- og havbruksnæringens forskningsfond)

I

I lov 7. juli 2000 nr. 68 om avgift til forskning og utvikling i fiskeri- og havbruksnæringen gjøres det følgende endringer:

§ 3 skal lyde:

§ 3 Forvaltning

Avgiftsmidlene forvaltes av *et aksjeselskap hvor staten eier alle aksjene. Aksjeselskapet skal utføre de oppgaver som er fastsatt i eller i medhold av loven.*

Utgifter til forvaltning og administrasjon av *aksjeselskapet* dekkes av avgiftsmidlene.

Forvaltningsloven gjelder for aksjeselskapet. Enkeltvedtak som selskapet treffer, kan ikke påklages, og vedtakene kan bare omgjøres av selskapet selv.

Arkivlova kapittel II om offentlige arkiv gjelder for selskapet.

§ 5 skal lyde:

§ 5 Forskrifter

Departementet kan gi *forskrift om aksjeselskapets organisering og saksbehandling, oppløsning av selskapet, saksbehandlingen i saker om vedtak etter § 2 og omfanget av opplysningsplikten etter § 4.*

II

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. Selskapet skal treffe avgjørelse i saker som ikke er endelig avgjort på det tidspunktet loven begynner å gjelde.

V o t e r i n g :

Tilrådinga frå komiteen vart samrøystes vedteken.

Presidenten: Det vert votert over overskrifta til lova og lova i det heile.

Votering:

Overskrifta til lova og lova i det heile vart samrøystes vedtekne.

Presidenten: Lovvedtaket vil verta ført opp til andre gongs handsaming i eit seinare møte i Stortinget.

I sak nr. 7 ligg det ikkje føre noko voteringstema.

Sak nr. 8 [15:28:38]

Referat

1. (386) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Hadia Tajik, Lise Christoffersen, Arild Grande og Eigil Knutsen om å styrke godkjenningsordningen for renhold (Dokument 8:198 S (2017–2018))
2. (387) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Hadia Tajik, Arild Grande, Lise Christoffersen, Eigil Knutsen, Arve Sigmundstad, Svein Roald Hansen og Siv Henriette Jacobsen om å forbedre allmenngjøringsordningen (Dokument 8:199 S (2017–2018))
3. (388) Representantforslag fra stortingsrepresentant Bjørnar Moxnes om å oppheve medleverforskriften for å sikre bedre arbeidsforhold i barnevernet og andre omsorgstjenester (Dokument 8:201 S (2017–2018))
4. (389) Representantforslag fra stortingsrepresentant Bjørnar Moxnes om å sikre tryggere arbeidsforhold for franchisetakere og ansatte i franchisevirksomheter (Dokument 8:204 S (2017–2018))
5. (390) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Per Olaf Lundteigen, Sigbjørn Gjelsvik, Sandra Borch, Ole André Myhrvold, Liv Signe Navarsete og Siv Mossleth om å sikra fortrinnsretten for hamnearbeidarane (Dokument 8:206 S (2017–2018))
6. (391) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Per Olaf Lundteigen, Ivar Odnnes, Nils T. Bjørke, Willfred Nordlund og Geir Pollestad om endring av arbeidsmiljøloven § 1-7 (Dokument 8:207 L (2017–2018))
7. (392) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Per Olaf Lundteigen, Sigbjørn Gjelsvik, Geir Adelsten Iversen, Kjersti Toppe og Siv Mossleth om at norske tariffavtaler og norsk arbeidslivslovgiving gis forrang framfor EUs arbeidsmarkedsbyrå ELA (European Labour Authority) (Dokument 8:208 S (2017–2018))
Samr.: Nr. 1–7 vert sende arbeids- og sosialkomiteen.
8. (393) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Espen Barth Eide og Marit Arnstad om å utsette spørsmålet om navnebytte for Statoil slik at saken kan drøftes i Stortinget (Dokument 8:195 S (2017–2018))
9. (394) Representantforslag fra stortingsrepresentant Per Espen Stoknes om naturfornyelse, rikere økosystemer og større opplevelsesmuligheter (Dokument 8:211 S (2017–2018))
Samr.: Nr. 8 og 9 vert sende energi- og miljøkomiteen.
10. (395) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sigbjørn Gjelsvik, Trygve Slagsvold Vedum, Geir Pollestad, Liv Signe Navarsete og Ole André Myhrvold om nærings- og folkehelsevennlig omlegging av avgifter (Dokument 8:205 S (2017–2018))
11. (396) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Knut Arild Hareide, Olaug V. Bollestad, Hans Fredrik Grøvan og Kjell Ingolf Ropstad om å utrede fjerning av 350-kronersgrensen for varesending fra utlandet (Dokument 8:213 S (2017–2018))
12. (397) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Steinar Reiten, Geir Jørgen Bekkevold og Kjell Ingolf Ropstad om å etablere et etikkråd for Statens pensjonsfond Norge etter modell fra Statens pensjonsfond utland (Dokument 8:214 S (2017–2018))
13. (398) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Olaug V. Bollestad, Kjell Ingolf Ropstad og Tore Storehaug om et jobbskattefradrag for uføre (Dokument 8:215 S (2017–2018))
Samr.: Nr. 10–13 vert sende finanskomiteen.
14. (399) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kjersti Toppe, Emilie Enger Mehl, Per Olaf Lundteigen, Nicholas Wilkinson, Torgeir Knag Fylkesnes og Mona Fagerås om å be regjeringen definere grunnleggende IKT-infrastruktur i helseforetakene inn under sikkerhetsloven (Dokument 8:197 S (2017–2018))
Samr.: Vert send helse- og omsorgskomiteen, som legg sitt utkast til tilråding fram for justiskomiteen til utsegn før tilråding vert lagd fram.
15. (400) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Tellef Inge Mørland, Ingvild Kjerkol, Tore Hagebakken, Tuva Moflag og Siv Henriette Jacobsen om styrking av norsk tannhelse (Dokument 8:209 S (2017–2018))
16. (401) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Olaug V. Bollestad, Hans Fredrik Grøvan og Geir Jørgen Bekkevold om å sikre kvaliteten i spesialutdanningen for leger (Dokument 8:210 S (2017–2018))
Samr.: Nr. 15 og 16 vert sende helse- og omsorgskomiteen.

17. (402) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Torgeir Knag Fylkesnes, Mona Fagerås, Arne Nævra, Eirik Faret Sakariassen og Lars Haltbrekken om innføring av et produksjonsvederlag for oppdrett av laks, ørret og regnbueørret innenfor territoriallinjen (Dokument 8:192 S (2017–2018))
 18. (403) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Torgeir Knag Fylkesnes, Mona Fagerås, Lars Haltbrekken og Arne Nævra om endring av reindriftsloven § 60 (Dokument 8:193 L (2017–2018))
 19. (404) Representantforslag fra stortingsrepresentant Bjørnar Moxnes om statlig eierskap (Dokument 8:200 S (2017–2018))
Samr.: Nr. 17–19 vert sende næringskomiteen.
 20. (405) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Martin Henriksen, Torstein Tvedt Solberg, Mani Hussaini, Marit Arnstad, Marit Knutsdatter Strand, Audun Lysbakken og Mona Fagerås om tillitsreform i skolen (Dokument 8:194 S (2017–2018))
 21. (406) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Hans Fredrik Grøvan, Olaug V. Bollestad, Knut Arild Hareide og Steinar Reiten om å gi bibelskolelver to tilleggspoeng (Dokument 8:196 S (2017–2018))
Samr.: Nr. 20 og 21 vert sende utdannings- og forskningskomiteen.
 22. (407) Representantforslag fra stortingsrepresentant Bjørnar Moxnes om å stanse eksport av norsk forsvarsmateriell til Tyrkia, oppfordre Tyrkias regjering til å trekke sine militære styrker ut av Syria og øke den humanitære bistand til flyktninger fra Afrin-området (Dokument 8:202 S (2017–2018))
 23. (408) Representantforslag fra stortingsrepresentant Bjørnar Moxnes om å sikre ankerett for veteraner i erstatningssaker om personskader (Dokument 8:203 S (2017–2018))
 24. (409) Representantforslag frå stortingsrepresentantane Liv Signe Navarsete, Trygve Slagsvold Vedum, Sandra Borch og Willfred Nordlund om en opptrapningsplan for Forsvaret (Dokument 8:212 S (2017–2018))
Samr.: Nr. 22–24 vert sende utanriks- og forsvarskomiteen.
- Presidenten:** Dermed er dagens kart ferdighandsama.
Ber nokon om ordet før møtet vert heva? – Møtet er heva.

Møtet slutt kl. 15.30.
